פרשת **ויקרא** תשפ"ג לפ"ק | גליון תתתצ"א שנה כ"ו

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

תוכן העניינים

לקח טוב ..... א
דבש תמרים - לקיחת תמרים ..... ב
קדו"ש י"י צ"ק לו' ..... ג
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ד
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ה
פינת ילדים ..... ו
שעשועי תורה ..... ז
לוח ההילולא ..... ח
דבר בעתו ..... ט
נועם שבתי ..... י
למען ציון לא אחשה ..... יא
פשולחן מלכים ..... יג

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ, אפשר לפנות:
להר"ר **אלטער אשר אנטשיל אילאוויטש** הי"ו
052-7648437
כל הזכויות שמורות ©

אדם כי יקריב מכם קרבן לה'

דואג ועצוב, עטוף ביגון קודר, התהלך לו אותו בעל עסק אנה ואנה, כאשר לב יודע מרת נפשו כי לאחרונה מצב פרנסתו הולך ומחמיר וכמה אנשים שהיו רגילים לקנות אצלו מדי יום ביומו כבר אינם פוקדים כלל את בית מסחרו, ובמקום זאת הם קונים אצל שאר הסוחרים שבעיר.

דאגתו המרובה שהשתרגו על צווארו טרם הגיעו לכדי חציים, עד שנתברר לו שאפילו ידידיו הנאמנים כבר עזבוהו לאנחות, וקונים אצל שאר הסוחרים החדשים, הוא הצטער על כך וחיפש עצות ותחבולות כיצד לגרום לכך שיחזרו הקונים אליו.

משלא מצא שום עצה החליט לגשת אל ידידו ולדבר עמו גלויות, הוא הלך אליו ואמר לו: הלא היית ידידי הנאמן, ואם כן מדוע לאחרונה אינך פוקד כלל את בית מסחרי, השיבו הלה ואמר: אכן הצדק עמך, מעתה אשתדל למלא את בקשתך ולגשת לבית המסחר שלך.

ומאותו יום והלאה היו הלה נכנם ודורש בשלומו ובשלום בני משפחתו כדרך רעים וידידים קרובים, אך לא קנה אצלו מאומה אלא המשיך לקנות את כל קניותיו אצל סוחרי העיר האחרים, כפי שנהג עד כה.

פקעה סבלנותו של אותו סוחר ואמר לו: וכי סבור אתה שבקשתי ממך שתסור אלי כדי לדבר דברים בטלים, הלא כל כוונתי היתה שתעסוק עמי במסחר ותאפשר לי להרוויח מעט ולהתפרנס ממך.

עפ"י משל זה מבאר המגיד מדובנא זללה"ה על נכון מאמה"כ (ישעי' א יא) "למה לי רוב זבחיכם יאמר ה', שבעתי עולות אילים וחלב מריאים, ודם פרים וכבשים ועתודים לא חפצתי".

אכן ענין הקרבנות הוא קדוש ונעלה, ברם תכלית הקרבנות היא שבאמצעותם יתעלה האדם ויזהר מהחטאים, המטרה היא שהוא יבוא לבית ה' ויתקיימו בו דברי הפסוק "למען תלמד ליראה את ה' אלוקיך כל הימים", וכשמו כן הוא "קרבן ה'" – להתקרב אל הקב"ה.

לעומת זאת, אם הקרבת הקרבנות לא מביאים את המקריב למטרה זו, עליו הכתוב אומר (ישעי' א יב) "מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי", שהקב"ה כביכול אומר לישראל שהתכלית אינה להתהלך ולהסתובב בחצרי ללא מטרה וללא שום תועלת, רק המטרה היא לעסוק עמי בעסקי קודש, ובלעדיהם לא הושגה כלל מטרת הקרבנות.

עבודת ה' גם בעניני גשמיות, ע"י תשובה מקודם, ובכח ההתבוננות כי חיותו הוא חלק אלוק ממעל

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם. הן נודע חובת האדם לעבוד לבוראו ית"ש בכל דרכיו, אף בעניני גשמיות, אך היות וקשה מאוד לבוא למדריגה נעלה זו, על כן **העצה היעוצה היא שקודם התיישבו לאכול ולשתות וכדו' יהרהר בתשובה, ובזה יכנע יצרו ויוכל לאכול ולשתות בקדושה;** (ראה צעט"ק להרר"א זי"ע סעיף ט"ו קודם נטילת ידיו לאכילה יאמר תפילת השב של רבינו יונה כו' עיי"ש) **"גם ישכיל גודל מדריגת האדם שיש בו חלק אלקות, ואיך יעשה עניני גשמיות בחלק אלקות, רק יעשה הכל בקדושה לעבודתו יתברך".** וזהו הרמז: **"אדם כי יקריב מכם קרבן לה'"** שרוצה לקרב עצמו להבורא ב"ה **"מן הבהמה"** אף מן הבהמיות, שהן התאוות הגשמיות, אכילה וכדו', ואיך יוכל לבוא למדריגה זו, על כן אמר: **"מן הבקר"** לשון 'ביקור', כמו שהקרבן צריך ביקור ממום, כן הרוצה להתקרב אל השי"ת צריך ביקור ממום, שהוא הפגם שעשה ח"ו, ולחזור בתשובה, כאמור, וגם **"מן הצאן"** רומז לחשיבותן וקדושתן של ישראל שנקראו 'צאן קדשים' (יחזקאל לו, לח), **'צאן מרעיתי'** (שם לד, לא) [ודרשו בי' חז"ל (בתענית יא): **"לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו"**] "וכשישכיל שגודל החשיבות הוא מחמת החלק אלקות שבתוך האדם, בזה: **'תקריבו את קרבנכם' אף מן הבהמה,** כנ"ל".

דודאים בשדה

(מגדולי תלמידי הרבי רבי אלימלך והרבי מלובלין זללה"ה)

הקמצן בממונו גם יגיעת גופו בעבודה אין רצוי ח"ו

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם. "יאמר על דרך מוסר, כי האדם המתענה ועושה כמה מצות בגופו, ואמנם חס הוא על ממונו מלהוציא פרוטה לשם ה', לא ייראה מעשיו לפני ה'. ועל זה כתיב (פסוק ד): **'וסמך ידו על ראש העולה ונרצה לו לכפר עליו',** כי נתינת ממון יכונה יד, וזהו: **'וסמך ידו על ראש העולה' ואז 'ונרצה לו לכפר עליו', ולא זולת".** והנה, הארץ נתן לבני אדם, וכל מה שמנדב אדם לה' כאילו הקריב משל עצמו. אמנם מי שאינו מקריב אלא את עצמו וגופו אך לא מממונו, הרי זה כאילו מכבד את ה' משל הקב"ה, שהרי כתיב (יחזקאל לד, לא): **"צאני צאן מרעיתי".** ואמרו חז"ל (תענית יא): "לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו". על כן אמר הכתוב: **"אדם כי יקריב מכם"** שאינו מקריב אלא משל עצמו וגופו, אך לא ממונו, זהו: **"קרבן לה'"** השייך לה', ואין זה כלל משלו. אבל **"מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן"** אם מקריב לה' מממונו ומנכסיו, אזי **"תקריבו את קרבנכם"** של עצמכם, כי ממונו שלו הוא, שהרי את הארץ נתן לבני אדם.

חתם סופר

(דרושים ואגדות מכת"י, תשנ"ח)

רחמנא לבא בעי, והמעשה נחשב רק לפי איכות הכונה

אשה ריח ניחוח לה'. במשנה (סוף מנחות) איתא: **"נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח, ובעולת עוף אשה ריח ניחוח, ובמנחה אשה ריח ניחוח, לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוין לבו לשמים"** (הובאה ברש"י פסוק יז ד"ה לא יבדיל). ב'טורי זהב' (או"ח נו א סק"ב) הקשה ממה נפשך: אי מיירי בכוונה, למה ישוה המרבה עם הממעיט, הרי גם המרבה מכוין ועדיף יותר (עיי"ש שפירש הכוונה, שסיבת המיעוט היא גם לשם שמים). **"אף על פי כן נראה דקושיא מעיקרא ליתא. כי באמת אין הפרש בין מרבה לממעיט, אף אם שניהם מתכוונים לטוב. כי בעבודת הבורא אין נפקא מינה בריבוי, רק בהתעוררות רצון אמת בלב. ואדרבה, מי שאינו יכול לעשות הרבה, ומכוון בהמעט, אפשר חשוב יותר"**

שפת אמת

לימוד זכות, שכל המכשולות נגרמים מזוהמת הגויים

ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ וגו'. "הנה, שמעתי **מהרב החסיד בוצינא קדישא מו' משלם זוסמאן ז"י** פירוש הפסוק (תהלים קו, לה) **'ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם',** והיה לו לומר 'וילמדו מ'מעשיהם'. אבל באמת הגוים בעשותם עבירות, דהיינו ניאוף וכיוצא בו, נתהוה מחמת זה קליפות, והאויר מלא מזה, ומי שאין לו דביקות בהשי"ת מתערב בגוים, ר"ל בקליפות ההם, ודם המחטיאין אותו כמעט בעל כרחו רח"ל. וזהו: **'ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם',** הם הקליפות של גוים המחטיאין בעל כרחו, עכ"ד ודפח"ח. וזהו שאמר: **'ואם נפש אחת תחטא בשגגה'** זהו: **'מעם הארץ',** ר"ל החטא הזה בא 'מעם הארץ', מגוים, ממעשיהם הם המחטיאין בעל כרחך כנ"ל.

אורח לחיים

[ועי' כעי"ז בספה"ק עבודת ישראל פר' שמיני ד"ה וישא אהרן וב"דעת משה" פר' עקב בשם המגיד חק' ממעזריטש זי"ע עה"פ 'טוב מעט לצדיק' ע"י 'המון רשעים רבים', עיי"ש. וע"ע בספה"ק אמרי פנחס פר' פנחס].

זהרורי אורה
למספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות איתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

דיבור של תורה ממשיך קדושה על האדם אף שאינו ראוי לכך מצד עצמו

אדם כי יקריב מכם וגו'. פי' האדם ההולך בדרכיו ואין לו שום התקרבות לה' ב"ה יקח לו ראוי' מן הבהמה שנעשי' הקדש לחקרבה על פי דיבורו של האדם שאמר הרי זו עולה ונעשית קודש קדשים רק ע"י דיבורו וכבל פיו של האדם עלי' ואע"פ שהבהמה עצמה לא נשתנית והיא כמו שהיתה. אך הדבור שמוציא האדם הוא קודש קדשים והוא שחל על הבהמה והקדישה **א"כ יראה האדם גודל הקדושה אשר בו. ומה עוד ק"ו הדבור של תורה ותפלה לפני הש"י.** וז"פ **'אדם כי יקריב מכם'** שרוצה להתקרב לה', **'מן הבהמה'** יבין מעצמו שחל הקדושה עלי' ע"י דיבור פיו. ובזה **'תקריבו את קרבנכם'** כי די לו בהרוח ה' אשר בקרבו והוא משכן לו.

תפארת שלמה

'והגית בו יומם ולילה', שבכח התור"ק יגיה את עצמו בכל עת, וע"י עסק התורה לפנות בוקר זוכה לתשובה

או הודע אליו חטאתו. כתב על זה בזוה"ק (ח"ג כג) **מאן דקאים בלילה למלעי באורייתא אוריית' קא מודעת ליה חוביה** כו', **וחוא לא אנשי ליה, ותב בתיובתא קמי מאריה** כו' עי"ש. והנה הדין הוא **'ספר שאינו מוגה אסור לשהותו'**, משום שנאמר אל תשכן באהליך עולה. **ו'ספר שאינו מוגה חוא האדם בעצמו', כי כן חוא ע"י לימוד התורה, צריך האדם להתעורר בתשובה על חטאיו שעשה כל הימים.**

והמשהה ספר שאינו מוגה, שהאדם אינו מגיה את עצמו על כל דרכיו לשוב בתשובה, עובר על בל תשכן באהלך עולה, וע"ז כתיב (הישע א, ח) **'והגית בו יומם ולילה'**, שצריך להגיה בעצמו תמיד, ופסול הנמצא בסוף הספר נפסל ג"כ כל הספר, כן הוא ג"כ ספר תולדות האדם, אשרי זקנותינו שלא ביישה את ילדותינו (סוכה ע, א), וז"ש (אסתר פ, כה) **'אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה'**, ר"ל **כאשר האדם אומר ועושה עם הספר שלו שיהיה כשר, ישיב מחשבתו הרעה הש"י יעזור לו ג"כ לבטל כל המחשבות רעות.**

תפארת שלמה – פר' בשלח

תפלה

באין קרבנות, יש לנו את כח התפילה אשר אין כמותו לקרב אותנו, כי 'דברים אני מבקש מכם' וזה העיקר

ואם כל עדת ישראל ישגו וגו'. הנה במדרש פר' תצוה בפסוק **'וזה הדבר אשר תעשה לקדש אותם'** הה"ד **'קחו עמכם דברים ושובו אל ה'**, ולפי שישראל אומרים רבש"ע הנשיאים חוטאים ומביאים קרבן, אנו אין לנו קרבן, אמר להם **'ואם כל עדת ישראל ישגו'** כו', אמרו ליה עניים אנו ואין לנו להביא קרבנות, אמר להם **'דברים אני מבקש מכם'** הה"ד **'קחו עמכם דברים' כו'**, עכ"ל המדרש תצוה כו'.

ועד"ז יהיה פי' הפסוק **'וזה הדבר אשר תעשה – לקדש אותם'** פי' תקדיש אותם בהדיבור, שתקדש את הדיבור שלהם, שיהיו מקורבים אל הש"י על ידו. וע"ד שפירש"י על הפסוק **'אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי' ופי' 'בצלותי ובבעותי'**, כי התפילה נמשלה לקשת שזורק חצים למרחוק. ומשיג מבוקשו ממקום רחוק. וזה שאמרו רז"ל דברים העומדים ברומו של עולם הוא התפלה', הורו בזה שהתיבות של התפלה פרחין לעילא ולעילא עד דמטאן לצדיק ח"י עלמין וכו', **והאיש הנלכב והמשכיל מקשר כל חושיו וכחותיו ומחשבותיו לתיבות התפלה ומעלה את עצמו נפשו עם רוחו ונשמתו עם תיבות התפלה גבוה מעל גבוה וכו' שכשיעלו ויפרחו הדבורים באותו זמן תעלו ותפרחו גם אתם עמהם מפני שאתם מקושרים בהם, וזהו 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה' וגו'.** ר"ל שתקחו את הדברים עמכם כלומר **שתקשרו את עצמכם אתם מאד, באופן שכשיעלו ויפרחו הדיבורים, באותו זמן תעלו ותפרחו גם אתם עמהם, מפני שאתם מקושרים בהם וזהו 'ושובו אל ה', ר"ל שדרך זה תוכלו לשוב, ובלא זה לא, כי נתרחקת מאד, וזה הדרך מקרבם מהרה אל ה'** כו'.

צמח ה' לצבי

עיקר אמונה ובטחון הוא תפילה, ועי"ז מתקשר בתפילתו עם כל נשמות ישראל, וכך נמתקין הדינים

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אשר חטא פר בן בקר וגו'. הנה כתיב **'וצדיק באמונתו יחי'ה' כי זה יסוד ושורש לכל עבודה, שתהיה מחמת אמונה אמיתית דהיינו שנאמין באמת בהשגחתו ית"ש, וכאשר יתקע בלבו האמונה הזאת בודאי יאמין ויבטח בתפלתו בעת שמתפלל לפניו ית' ויתפלל באמונה שלימה מחמת שמאמין באמת לאמיתו שאין יכול לבוא שום חיות ופרנסה רק מאתו ית' אזי יראה למלאות רצונו ית' ולהתפלל ולבקש ממנו ית' מקירות לבו ועי"ז הוא מקשר ומייחד כל העולמות** וכו'. כי עיקר האמונה הוא נקרא תפלה כי מאמין בד' ומתפלל לפניו.

ועיקר התפלה הוא לכלול עצמו עם כל נשמות ישראל וכו' ולקשר וליחד ולהעלות כל הנשמות ע"י בחינת האמונה ותפלה כנ"ל ואז יוכל לבוא לידי בחי' קבלת התורה וכו', והצדיקים מחזיקים עצמם בחיזוק גמור באמונה שלימה ומתפללים בכל הנשמות וכוללים גם נשמות התועים ומעלים אותם למקור העליון. והצדיק מתחזק עצמו באמונה כנ"ל ומתפלל לפניו ית' כנ"ל ומבטל כל הפ"ר דינין כידוע וזהו **וחקריב את קרבנו פ"ר בן בקר** וגו' (עיי"ש הבי' באריכות).

לקוטי תורה – טשערנאביל

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה. דהנה יש לומר בטעם הקרבנות עפ"י מה שכתב בעקידה דהירא מאלקים אין לו אלא יראה אחת מאחד ואין לו יראת הברואים דהוא מושל על הכל, אבל מי שאינו ירא אלקים יש לו כמה יראות נכל הברואים, וכשעובד אלקים מכניע כל הכוחות תחת הנשמה, משא"כ כשהוא נמשך אחר הבהמיות, וא"כ קיו מה הכח של הברואים הנמצאים אצלו מושלים עליו מכש"כ מה שהוא חוץ ממנו ע"כ, ועפי"ז ענין הקרבן שבאעל שוגג ולא על המזיד, כי אם הוא מושלעל כח הבהמה שאצלו ובתוכו אז הבהמה שחוץ ממנו משועבדת לו ומוראו עליה, אבל במזיד הבהמה שבו כבר התגבר עליו ואיך הבהמה שחוץ ממנו תשמש לו, והיינו אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה, דהיינו שבהמותו ישעבד לה', והאך יבא לידי מדה זו, לזה אמר מן הבקר ומן הצאן תקריבו וגו'.

(ישמח משה)

☆

ויקרא אל משה וגו'. וי"ל עפי"מ שפירשתי אמר השי"ת לאברהם כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, על פי מה ששמעתי כי צדיק אחד אמר אפילו אם יאמר השי"ת שהוא צדיק שודאי אמת הדבר אבל אינו בטוח ומאמין שהוא צדיק רק באותו רגע ממש, ולא ברגע שלאחריו כי אמרו ולא תאמן בעצמך וכו', ועי"ד שאחז"ל המקדש את האישה על מנת שאני רשע אעפ"י שהיה צדיק מקודשת שמא ערער וכו' ע"כ, וז"ש לו השי"ת עתה ידעתי, היינו על רגע זו ידעתי כי ירא אלקים אתה, ולא א"ל רגע שאחריו, כי ברגע יכול להשתנות לגריעותא והידיעה אינו מזדקק לבחירה לענין העתיד, וז"ש ויקרא אל משה בקריאה של חיבה, ונכתב אי זעירא עאילו לא נכתב רק ויקר לשון מקרה, לומר שמשה עוד היה שפל ועניו ולא התגאה ע"יזכי היה חושב שאין זה רק במקרה באותו רגע, אבל ברגע שלאחריו היה נדמה לו כאילו וידבר הי אליו בלשון קשה.

(ייטב לב)

☆

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וגו'. י"ל עפי"י דברי הרמב"ם אל יאמר האדם הריני עושה מצות התורה בשביל שאקבל הברכות הכתובות בה, או שאזכה לחיי עוה"ב ואפרוש מעבירות כדי שאנצל מקללות ועונש של עוה"ב, שאין ראוי לעבוד השי"ת עדי"ז שזה נקרא עובד מיראה, ואין עובדן עדי"ז רק עמי הארץ וקטנים שמחנכין אותן לעבוד מיראה עד שתרבה דעתו ויעבדו מאהבה וכו', ולזה אמר אדם כי יקריב מכם קרבן לה', היינו שיהיה לה' דייקא בלתי תערובות שאר דבר זר ומחשבה פנויה, אף כי מן הבהמה וכוי תקריבו קרבנכם דייקא, כי נצמח מזה ג"כ טובה לכם ונקרא קרבנכם, אבל אתם לא תהיו עושם אך לה' לבדו בלתי שום תערובות.

(קדושת יו"ט)

☆

ויקרא אל משה וידבר הי' אלי'. ונראה על פי אמרם ז"ל הי הי אני היא קודם שיחטא ואני הוא אחר שיחטא האדם ויעשה תשובה, והקשה הרא"ש למה צריך הוא רחמים קודם שיחטא, ונראה על פי אמרם ז"ל יצרו של

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

בקריאתו 'והקרב והכרעים ירחץ במים'
הרגיש שמנקה ומדיח קרבו וכרעיו

והקרב והכרעים ירחץ במים והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחח לה'. הרב החסיד מו"ה יעקב יודא הכהן גליק ז"ל, בהיותו חתן, הלך ליקח ברכה מאת הגה"ק בעל ייטב לב מסיגוט זי"ע לפני השבת באווארפין שלו, והיה זה בערב שבת קודם פרשת ויקרא, אמר לו הייטב לב בזה"ל: **"דיין טאטע ר' בן עיון וועט דיר העלפן פאסטן, און איך וועל דיר העלפן תשובה טאן"**, אחר זה התחיל הייטב לב להעביר את הסדרה 'שנים מקרא ואחד תרגום', ומיד הרגיש החתן בנפשו איך שהרה"ק התחיל בעבודתו הק' לעוררו, והתחיל החתן לבכות מאד, וכאשר הגיע הייטב לב אל הפסוק "והקרב והכרעים ירחץ במים", **הרגיש החתן בעצמו כאילו הוא תולש מקרבו את הקרב והכרעים, ופרץ בבכיות גדולות,** בינתיים נכנסה הרבנית הצדיקת ע"ה, וכראותה איך שהוא פורץ בבכיות גדולות, קראה ואמרה אל בעלה: "לאז אים שוין גיין דעם בחור", ושוב חדל מלעוררו לבכי, ומאז לא הרגיש כלום, (ופעם אחת תחת אחד השיחים עם נכדו כ"ק מרן רביע מסאטמאר זי"ע ספרתי לפניו את הסיפור הנ"ל, ואמר לי כי גם כן שמע וידע מזה).

גדולת יהושע (ח"ב עמ' כ)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ל רבות"ה"ק עצי התמרים

מי שמזלזל בין אדם למקום, סימן שמזלזל גם בין אדם לחבירו

נפש כי תחטא ומעלה מעל בה וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו. ונפש כי תמעול מעל בה וכחש בעמיתו (פ' ויקרא), ומפרש מרן הגאון הק' בעל ישמח משה זצוקללה"ה, רבים אומרים: אנו אין לנו אלא תורה אחת, היא הנוגעת לבין אדם לחבירו לא זולתה רח"ל מהאי דעתא, **וידה תורה לסוף דעתו של אדם והעידה: 'נפש כי תמעול מעל בה' בין אדם למקום, הותרה הרצועה 'וכיחש בעמיתו' [בבין אדם לחבירו] גם כן, והבן.**

מגד ירחים (ז' גיסן תרפ"ו)

אדם מתגבר עליו בכל יום ואלמלא הקב"ה עוזרו לא יכול לו, מבואר מזה כי מבלעדי עזר אלקי אי אפשר לאדם לעמוד נגד היצה"ר כי חזק הוא ממנו, אלא שבחסדי הבורא עליו הוא תומך בידו לעמוד איתן במלחמתו נגד היצה"ר, ובהכי מתורצת שפיר קושית הרא"ש דאף שקודם שיחטא האדם צריך הוא למדת הרחמים שיוכל לעמוד ולהתגבר על הצר הצורר הוא היצה"ר, אשר הוא לו בעוכריו ורודף אחריו בכל עת להכשילו, ובזה יבואר מה שהזכיר בתחלת פרשת הקרבנות וידבר ה' אליו, שנתכוון הכתוב להורות כי יש דרך יש לפני האיש להתגבר על יצרו ולהנצלמעבירה, ושלא יאמר האדם כי דבר זה אינו בגדר המציאות שהרי לא יתכן שינצח האדם את היצה"ר הבוער בקרבו כמו אש, לזה הזכיר שמו המיוחד בתחלת הפרשה להודיע כי ה' ברחמיו יסייע לו ללחום נגד יצרו, ולא יעזבנו בידו.

(דברי יואל)

☆

ויקרא אל משה. ברש"י איתא צא ואמור להם דברי כיבושין בשבילכם הוא נדבר עמי, וי"ל לפי הכתוב שאמרו בני ישראל אל משה קרב אתה ושמע וכו' ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר ה' וכו', ופרש"י ואת תדבר אלינו התשתם את כוחי כנקיבה שנצטערתי עליכם וכפיתם את ידי כי ראיתי שאינכם חרדים להקרב אליו מאהבה, וכי לא היה יפה לכם ללמוד מפי הגבורה ולא ללמוד ממני, ואכן מאז מעמד הנבחר לא זכו ישראל לשמוע קול ה' רק למדו ממשה כפי שמוכח בהפסוק ויקרא ה' אל משה וכו' וכתב רשי"ל ויקרא אל משה הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין, יכול שמעו את קול הקריאה ת"ל קול לו קול אליו, משה שמע וכל ישראל לא שמעו, מאוהל מועד מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ מאוהל מועד, וכיון שמשע מפסוק זה שנפסק עמהם הדיבור ולא שמעו רק אל משה, לכן הוסיף רש"י בשבילכם הוא נדבר עמי, שכיון שהם לא רצו להתקרב אליו ולשמוע בקולו במעמד הר סיני לכן נדבר רק עמי ואלו הן דברים קשים כגידין לבני ישראל אשר לא רצו להתקרב אל הקב"ה מאהבה.

(ברך משה)

ויקרא אל משה. ברש"י איתא צא ואמור להם דברי כיבושין בשבילכם הוא נדבר עמי, ונל"פ עפ"מ דאיתא בישמח משה לפרש בדרך משל למי שהוא רעב ואוכל, הוא משביע הרעבון בכל מאכל אף בהפחות והגרוע שבמאכלים ואף בלחם יבש, אכן אם ירצה להשביע הרעבון שלא על ידי אוכל, כגון על ידי שמיעה או ראיה, לא יתכן כי אם כשישמע דבר נפלא הפלא ופלא שמתענג בו מאד, ואזי שוכח רעבונו ומשביעו זמן מה, כגון בשמיעת קול זמר שלא נשמע כמוהו בפה או בכלי, או מעשה נפלא שמתענג השומע, ובטעם הדבר למה במאכל ישבעו אף בפחות, ובשאר דברים לא ישבע רק בדבר נפלא, משום שהמאכל טבעו להשביע מצד התולדה, לכך משביע אף במאכל פחות, אבל שמיעה וראיה אין טבעם להשביע, רק שישמשו במקום המאכל שיהיה כאלו אוכל, ולזה צריך דבר נפלא שישנה טבעו. והנמשל מובן, דכל המצות כולם המה והנמשל תועלת לנו בטבע, אף שאין אנו יודעים סיבת התועלת, אלקים הבין דרכה והוא ידע את מקומה, ונמצא דהעושה המצוה בפועל, הוא בנקל שיעשה התיקון והיחוד שראוים להיות על ידי מצוה זו בעשיה כפשוטו ואפי' בלי כונת סודות נסתרים, מה שאין כן כשאין עושה המצוה בפועל, רק דוגמא במקומו, שזה אין טבע התיקון, וצריך להיות בטהרה וקדושה נפלאה וכונה זכה שיעלה כאלו נעשה בפועל, ובכן יש לומר כי אלמלא זכה האדם והיה עושה הכנה ראויה להקרבת הקרבן בכל הכוונות הראויות, לא היה צריך להקריב עצם הקרבן כי היה די בכוונותיו, ומה שצריכים עוד להקריב עצם הקרבן הוא מחמת שאין כוונת האדם באופן היותר מועיל, ובוודאי משה רבינו הגיע למדריגה נעלה וגבוה זו שלא היה צריך להקריב קרבן, והיה די לו במה שהיה מכוין כוונה זכה במעשה הקרבנות, ולזה כאשר ציוה השי"ת למשה על מעשה הקרבנות ולא די במה שילמדו ויכוונו במעשה הקרבן, והוא מחמת שאינם מכוונים בכוונה זכה וראויה, אמר הקב"ה למשה צא ואמור להם דברי כיבושין בשבילכ"ם הוא נדבר עמי, כלומר שפרשת הקרבנות לא נאמר כי אם בשביל ישראל, מאחר שלא זכו מחמת מיעוט כוונתם הזכה שיחשב להם הכוונה כאילו הקריבו בפועל ממש.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

פנינים מתורתן של מרן רבי"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" אשר על מכבש הדפוס

נמסר לנו בתשו"ח ע"י מערכת "ליקוטי אורה"

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (ע' ג'). יש לפרש על פי דברי המדרש (ויק"ר פ"ט ס"ז) **לעתיד לבא יבוטלו רוב הקרבנות, וביאר** בפה מובן לפי שרוב הקרבנות באים על חטאים, וכיון שיקויים הכתוב (ירמיה נ' כ') יבוקש את עון ישראל ואינו, על כן לא יקריבו עוד קרבנות הללו. אך לפי זה יש לעיין מיך יקיימו מצות הקרבנות לעתיד לבא, הרי התורה הקדושה היא נצחיות. ובריך לומר דיקיימו אותה בחמירה לחוד, ועל דרך (הושע י' ג') ונעלמה פריס שפתינו. וזהו שרמז הכתוב ויקרא אל משה וגו' מאהל מועד לומ"ר, הכוונה שיבוא זמן שלא יקיימו מצות הקרבנות בפועל כי אם בחמירה לחוד.

חידו"ת פ' ויקרא עמוד ז

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (ע' ג'). ובגמרא (יומא ד':) מניין לומר דבר לחבירו שהוא בבל יאמר עד שיאמר לו לך תמור, שנאמר וידבר ה' אליו מאהל מועד לומר. ופירש"י תלמוד לומר לומר, לא תמור הדברים אלא אם כן נותן לו רשות. ובריך ביאור למה רצה הכתוב להשמיענו שלא לומר דברי חבירו בלי רשותו, למה בחר לו לרמז זאת בחיבת לומר דכוונתו לחמירה ולא לשחיקה.

אך יש לומר הלא פרשה זו עוסקת בפרשת הקרבנות, והנה בטעם הבחת הקרבנות מצינו טעמים נגלים וטעמים נסתרים, דהרמב"ן (ויקרא ג' ט') פירש טעם נגלה, דהיינו שיתן אל לבו שכל הנעשה בקרבן זה היה רצוי לעשות עמו, רק הש"ת ברוב רחמיו ומסדיו ריחם עליו והחליף לו בפרתו בהבחת הקרבן, ועל ידי זה יתחרט בחרטה גמורה על עוונותיו ויבא להתדבק בחל מי בחמת ובחמים. אמנם כמו כן יש בזה גם טעמים נסתרים, ומבואר בירושלמי (עבודה זרה פ"ב סוף ה"ז) דסתרי תורה אין לגלות לסתם בני אדם, עיי"ש. וזה רמז הכתוב בחיבת בני אדם, לומ"ר שתי הענינים, והיינו כי יש טעמים שהם רצוים להאמר לכל בני אדם, ויש טעמים אחרים שהם ל"ג אומ"ר, והיינו שאין רשאים לגלותם לסתם בני אדם.

ס"ג ויקרא תשכ"ז

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (ע' ג'). פירש"י לא ואמור להם דברי כבושין, בשבילכם הוא נדבר עמי. ותמהו המפרשים לכאורה אין לנו דברי כבושין הכתובין בנו של אדם להחזירם למוטב (רש"י תענית טו. ד"ה דברי כבושין), אלא מדרבה הם דברי שבח יקר וגדולה וכבוד לישראל.

ואפשר לפרש על פי המבואר בדברי חכז"ל, כי לעתיד לבא יזכו ישראל ללמוד תורה מפי הקב"ה (ילקוט תהלים רמז תרפב), והחומות העולם ילמדו תורה ממלך המשיח (שם, ב"ר פל"ה ס"ט). ומלינו בזוה"ק (משפטים קכ. פינחס רמו: ותצא רפ.) כי משה רבינו יגאל את ישראל לעתיד לבא (ועי' מה שכתב בזה בחור החיים הקדוש ברשימת מט יח). נמצא כי משה רבינו יהיה מלך המשיח, והוא ילמד תורה עם החומות העולם לעתיד לבא. ומעתה אילו זכו ישראל היה מיד התיקון השלם, והיו זוכים לקבל נקח מפיו יתברך בעצמו. וזהו כוונת רשז"ל, לא ואמור להם דברי כבושין, כי בשבילכם הוא נדבר עמי, והיינו כי לגרככם הוא נדבר עמי, להשמיע אליכם דיבוריו בשלימותו, אבל אילו זכיתם היה עכשיו כבר התיקון השלם, אשר אז כבר הייתם שמעתם תורה מפיו יתברך בעצמו, ואני הייתי מדבר רק אל החומות העולם ולא לגורכיכם.

ליל שב"ק תצוה תשי"א, ס"ג ויקרא תשי"ז בעיר מאנטריאל יצ"ו

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (ע' ג'). ובמדרש ילקוט (רמז תלח) אלעזר בן

להבמי תומר, יכול היה מדבר עמו לצורך עצמו, תלמוד לומר לומר, לצורך ישראל היה מדבר עמו ולא היה מדבר עמו לצורך עצמו. והוא תמוה דמאי קא סלקא דעתך שדיבר עמו רק לצורך עצמו, וכי לא ניתנה התורה לכל ישראל בשוה.

ונראה על פי מדרש ז"ל (זבחים קטו:) רבי עקיבא אומר כל המצות כולן נאמרו כללותיהן ופרטותיהן בהר סיני, ונשנו בשוהל מועד. ויש להבין למה הוצרך לנותם על זה בשוהל מועד, הרי כבר נצטוו עליהם בהר סיני. אך ידוע (שמו"ר פמ"ו ס"ט) דכשעשו ישראל העגל המלך משה רבינו לי ניתי ולא להם, כדכתיב (שמות כ ג) לא יהיה לך אלהים אחרים, ולא כתיב לכם. ואם כן היה מקום לבעל דין לומר דהוא הדין שאר מצות התורה נאמרה רק משה לבדו, לזה נוסף הש"י פעם שנית בשוהל מועד, בשביל צורך שאר בני ישראל. וזה שאמר המדרש, יכול היה מדבר עמו לצורך עצמו, וכמו שהמלין משה בעשם על עניין העבודה זרה, תלמוד לומר לומר, לצורך ישראל היה מדבר עמו ולא היה מדבר עמו לצורך עצמו, כי לצורך זה נשנו בשוהל מועד בשביל שאר בני ישראל.

חידו"ת פ' ויקרא עמוד טו

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר (ג א). ובמדרש ילקוט (רמז תלא) יכול לא היה מדבר עמו אלא לצורך הקהל, תלמוד לומר לאמר, מדבר היה עמו לצורך עצמו. והוא תמוה דמאי קא סלקא דעתך שדיבר עם משה רק לצורך הקהל, הלא התורה כולה לכל ישראל נאמרה.

ויש לומר על פי מה שכתב בקדושת לוי (קדושה לשבוע לפורים) לפרש מאמר המגיד אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו, דלכאורה קשה דלזה טובה היה בקרבנו לפני הר סיני בלא קבלת התורה, אמנם ידוע (יומא כח:) דקיים אברהם אבינו כל התורה כולה עד שלא ניתנה, כי על ידי ההזדככות שהזדכך את מוחו זכה להשיג התורה מעצמו, והרי ישראל בקרבתם לפני הר סיני נזדכך גם כן מומרס כשלש הרשעות קודם החטא (שבת קמו.), ולכן היו יכולים להשיג התורה מעצמן, זה יאמר אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו, כי ממילא השיגו את התורה מעצמן, עכ"ד.

אך יתכן כי משה רבינו ע"ה נשאר לעמוד על עמדו הרשעון, שזכה להשיג את התורה מעצמו גם אחר עשיית העגל, ולכן הוה אמינא שלא דיבר הקב"ה עמו רק לצורך שאר בני ישראל.

חידו"ת ריש פרשת ויקרא

נפש כי תחטא בשגגה (ד ג). ליתא במדרש רבה (פ"ד ס"ט) אמר לה הקב"ה לנפש, אני כתבתי עליך (דברים יג כג) רק חזק לבלתי אכול הדם וגו', ואת יוצאת ומוטלת. ויש להבין שייכות מזהרת בל תאכל דם לפסוק זה.

וי"ל דהנה רש"י פירש הפסוק רק חזק לבלתי אכול הדם, שלא עם הכתוב אלא להזהירך וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במצות, שאם הדם שהוא קל להשמר ממנו שאין אדם מתאוה לו הוצרך לחזקך בזהרתו, קל וחומר לשאר מצות. ומנם עדיין יש לדייק בלשון הכתוב רק חז"ק, דלזה התחזקות צריכים לכך, הלא הוא מהדברים שנפשו של אדם קשה בהם. אך הענין הוא, דכל דבר עבירה אף כשהוא מהדברים שהאדם מתגעל מהם, מכל מקום כיון שהוא בכלל איסור, הוא נעשה נסיון לבלתי להכשל בה, ואף שהוא כנגד הטבע וכנגד השכל שימאוו אליה, על כן אמר הכתוב רק חז"ק, לפי שגם לבלתי אכול הדם צריכים התחזקות לעמוד בה. ואם כן נשמע מינה ממילא דכל שכן בשאר הענינים שאין נפשו של אדם קשה בהם, בודאי צריכים להתחזק בהם תמיד, ואז כולי האי ואולי זוכים להיות שמורים מן החטא.

וזה שאמר המדרש נפש כי תחטא בשגגה, ולכאורה אין יתכן שיחטא האדם, ואם תאמר מפאת גודל המגבורת היצר, על זה אמר הקב"ה לנפש, אני כתבתי עליך רק חזק לבלתי אכול הדם, וחזינן מינה דצריכים להתחזק תמיד אף בדברים שנפשו של אדם קשה בהם וכל שכן בשאר הענינים, ואת יוצאת ומוטלת, מדוע לא למדת מאיסור אכילת הדם להתחזק תמיד בדרך התורה, כי אילו עשית כן לא היית בא לידי חטא.

ס"ג ויקרא תשכ"ז

מרכז המוסדות דרבינו יואל מסאטמאר

נתייסד ע"י כ"ק מרן רבינו הקדוה"ט זיעוכ"א • בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קרית יואל - בני ברק

מדרש תנחומא

מתוך ידידות כנה והשתתפות בצער, כסא דנחמתא נשא ונשגר, קדם ידידינו האי גברא יקירא, אר"י שבחבורה, נודע לעוז ולתפארה, מגדולי תומכי מוסדותינו הק' והמעטירה, מריחוק מקום מצודתו עלינו פרוסה ברוח מסורה, ישרא"ל אשר בך אתפאר, מוכתר בכל תואר, שמו הטוב נודע לצוהר, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, במידה מרובה וגדושה, מקבל את כ"א בנחורא נפישא, הלא הוא

הרבני הגדיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

הרה"ח ר' **ישראל ארי'**

פישער שליט"א

מנכבדי קהילתינו הק' בבארא פארק יע"א

היושב בעמק הבכא בפטירת אמו

האה"ח מרת **גאלדא** ב"ר **ישראל ארי'** ע"ה

ולאות הערכה והוקרה, לעשות נייחא לנשמתה הטהורה

יוקדשו הלימודים במשך שבוע זו בהיכלי מוסדותינו וילמדו משניות לזכותה ולעילוי נשמתה

תנחומינו הנאמנים ישעשעו נפשכם, המקום ינחם אותכם, ולא ישמע עוד שוד ושבר בגבולכם, ששון ושמחה ישיגוכם, ונסו יגון ואנחה מכל גבולכם, ואך טוב וחסד ירדפוכם, לאורך כל ימי חייכם, ויושר תליין בעדכם בגנזי מרומים, עדי יקיצו וירננו שוכני עפר בביאת משיח הולך תמים, במהרה בקרב הימים, אמן.

החותמים בנטפי תנחומין

הנהלת מוסדות סאטמאר

בני ברק יצ"ו

סיפורי צדיקים, בגיאור הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח

הרה"ק ר' יחיאל מאיר ממאגלניצע ראה את אחד מחסידיו שאין הוא מתפלל עם הציבור כדבעי אלא סובב אל דרום והולך אל צפון אנה ואנה בבית המדרש, קרא אליו ושאלו מפני מה אין הוא עומד להתפלל, השיב לו שעדיין אין הוא מוכן לתפילה והוא מחכה להתעוררות, אמר לו הרה"ק הנ"ל בגמ' אמרינן תפילה במקום קרבן תיקנו, ובקרבנות נאמר "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח" ודרשי' בגמ' אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט, והוא הדין לגבי תפילה שהוא במקום קרבן שצריך האדם להביא אש גם מן ההדיוט ולא שיהא עומד ומצפה לאתערותא דלעילא בלבד. **(אור יקרות)**

איזהו מקומן של זבחים

מסופר על המגיד מקאזניץ זצוק"ל שבימי ילדותו שאל את רבו בעל למדו פרשת ויקרא בעניני הקרבנות, למה אלו הקרבנות שבאו לשם כפרת עונות חטאים ופשעים נאכלים רק "לפנים מן הקלעים" בתוך כותלי בית המקדש עצמו, ואילו הקרבנות הבאים בתור נדבה נאכלים בכל העיר ולאו דווקא במקום הקודש, ואדרבה איפכא מסתברא שקרבנות נדבה שבעליהם מביאים מתוך רצון טוב ורוח נדיבה היו צריכים לאכול אותם דווקא במקום טהרה בתוך ביהמ"ק כיון שבא ממקור טהור ומתוך לב טהור, ומאידך גיסא קרבנות כפרה שבאים מחמת חטאים ופשעים אותם לא היו צריכים להביאם אל הקודש פנימה אלא לאכול אותם ברחובה של עיר, המלמד לא מצא תשובה לקושייתו, והילד ענה ואמר בשמחה כמדומני שמצאתי תשובה שמי שחטא ואשם בעבירות שבין אדם למקום או בין אדם לחבירו דוקא אותו ואת קרבנו צריכים להכניס במקום הקודש, שמכיון שטומאה רצוצה בתוך גופו, ונשמתו נפגמה מגודל החטא הרי אם ילך ברחובות העיר יסתאב עוד יותר, ומשום זה צריכים להכנסו "לפנים מן הקלעים" לתוך אויר של קדושה וטהרה, אמנם מי שנפשו זכה ונקיה מכל פגם ולבבו הטהור נדבו להביא קרבן נדבה לה' הוא אינו זקוק דווקא למקום הקדוש והוא יכול להמצא ולאכול את קרבנות בכל מקום בלי כל חשש מכיון שנשמת בהירה וטהורה. **(אמרי קודש)**

וכל דם לא תאכלו

באחת מערי מזרח אירופה העלילו הגויים על יהודי העיר עלילת דם שהנוצרים טענו שהיהודים רצחו נער נוצרי כדי להשתמש בדו לאפיית המצות, הזמינו את רב העיר למשפט שישוב על תביעת הנוצרים, שאל הרב את השופטים: האם מותר לי להזמין לכאן אשה אחת מהנשים העבריות העוברות ברחוב, כשנתנו לו רשות הלכו בחוץ וביקשו מאשה אחת להכנס אל אולם בית המשפט הושיט לה הרב ביצה ואמר לה: אנא טגני לי את הביצה כי רעה אני וברצוני לאכול, מיהרה האשה לשבור את קליפת הביצה ובטרם תשפוך את תוכנה למחבת בדקה היטב את הביצה, שמא יש עליה כתם של דם, שאלה הרב לעיני השופטים הגויים: מדוע את מתבוננת כל כך בביצה, סחה האשה לפי תומה כדי לבדוק אם אין בה חלילה דם שהתורה אסרה לנו לאכול אפילו טיפה קטנה של דם, תשובה תמימה זו הוכיחה להשופטים כי היהודים חפים מפשע ועי"ז ניצלו מעלילות הדם לזמן מרובה. **(זכרון צדיקים)**

נפש כי תשבע להרע או להיטיב

מסופר על הגאון ר' מרדכי בנעט שהי' מסתגף בתעניות וצומות פעם נכנס הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק לבית מדרשו של הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג ומצא את תלמידו ר' מרדכי בנעט יושב ועוסק בתורה והכיר בו שחזותו מוכיח עליו שהוא בעל מסגף אמר לו הרה"ק ר' אלימלך עליך אמר קרא "חכמים המה להרע, ולהטיב לא ידעו" נבהל ר' מרדכי לשמוע כך והלך לרבו הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג ושפך לפניו את צערו, ענה לו רבו: כוונת הרה"ק ר' אלימלך כך הוא על הפסוק "נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב" מפרש רש"י "להרע" לעצמו, או "להיטיב" לעצמו כגון אוכל ולא אוכל, וזהו גם כוונת הנביא באמרו "חכמים המה להרע" דהיינו חכמים הם האנשים לסגף את עצמם ולא לאכול ועי"ז לעבוד את ה' אבל "להיטיב לא ידעו" שאינם יודעים שביכולתם גם ע"י אכילה ושתי' ליהנות בקדושה מן החיים שזהו יותר חשוב כלפי שמיא. **(שיח שרפי קודש)**

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ויקרא אל משה. במדרש רבה (א, ט) כל תלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו. **פי' [הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זללה"ה] בדרך צחות,** שכוונו רז"ל לאותן רבנים ומורים הנותנים הכשרים על בשר וכדומה בעד בצע כסף, ובאמת אינן יודעין כלל לפקח כדבעי, ואינן מפקחין כדבעי בהשגחה מעולה שיהא הכל בתכלית הכשרות, ונמצא שמכשילים את הרבים ר"ל באכילת נבילות וטריפות. והמה גרועים מנבילה, כי חתיכת הנבילה יכולה להכשיל את האדם האוכלה רק בהמקום שהיא נמצאת, **אבל הרבנים הנ"ל המה מכשילים את הרבים גם מרחוק, ולא רק במקום מסויים. ולכן אמרו שהת"ח שאין בו דעת לעשות כדת וכדין ובדעת תורה בתתו השגחה על השחיטות, נבילה עדיפה ממנו.**

דברי חנה השלם ח"א

מודעה משמחת

בשמחת התורה ובהודה להשי"ת שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה כאשר
אלפי חברי חבורת "יסודי התורה" די בכל אתר ואתר מסיימים בימים אלו את
כל מס' נדרים שלמדנו במשך החדשים שעברו בכח הרבים, ומתבוננים
לקראת התחלת מס' נזיר בשעה טובה ומוצלחת

מודיעים אנחנו לקהל הלומדים החשובים שיחיו כי על פי

הוראת הקודש

של נשיא ומייסד החבורה

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

יתחילו ברצו"ה בלימוד מסכת נזיר

על סדר החבורה בסדר הש"ס

תיכף אחר חג הפסח

ביום ראשון לסדר תזו"מ, כ"ה ניסן הבעל"ט

כדי להתחיל את המסכתא החדשה בבי טוב, בבוחות מחודשים
לקראת הזמן החדש, באשר פנויים מכל טירדה, ומיוחדים
ללימוד התורה חק ולא יעבור בלי שום ביטול והפרעה.

שׁוֹאֲלִין וְדוֹרְשִׁין בְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח קוֹדֵם הַפֶּסַח

במשך הימים הבאים של חודש ניסן וימי חול המועד

נקבע הלימוד בפרק ערבי פסחים

בדפים העוסקים בדיני עריכת הסדר, ועניני הלל ושירה

מן דף ק"ד ע"א עד דף ק"ט ע"א

כפי שעורר כ"ק מרן רבינו שליט"א (היום ר"ח ניסן, בדרשת סיום הזמן לתלמידי ישיבה גדולה),
כי הדרך היחיד להרגיש טעם נכון בימי החג וקיום מצוותי' היא אך ורק ע"י לימוד התורה
ובפרט במסכתא ועניינים העוסקים בה, והיא לימוד קל ושוה לכל נפש, ומקיף את רוב ליל הסדר.

**בעז"ה יעסקו אלפי לומדי החבורה בעניני החג בימים הבעל"ט, ויהי ממחרת
הפסח יתחילו ביתר שאת ועוז את מסכת נזיר, ביום כ"ה ניסן הבעל"ט**

חבורת
יסודי התורה

פרפראות להכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

ויקרא אל משה. ויקרא באל"ף זעירא, ואיתא בבעה"ט שזה מורה על גודל ענתנותו של משה רבינו ע"ה, וי"ל דהנה תיבת ויקרא בלא אל"ף היא ויקר, שהוא רמז לתפילין כמ"ש רז"ל ליהודים היתה אורה וגו' ויקר ויקר אלו תפילין, וכה"א (דברים כ"ח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש והנה אמרו חז"ל בפסוק וראית את אחורי מלמד שהראה הקב"ה למשה קשר של תפילין. וזהו הענין שרמז באל"ף זעירא לומר שאע"פ שמשה זכה להתגלות גדולה כזו שהראה לו הקב"ה קשר של תפילין ויקר החזיק את עצמו בענוה יתירה אל"ף זעירא.

(הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע)

☆

אדם כי יקריב מכם וכו' ברש"י אי' בקרבנות נדבה דיבר הענין, אדם למה נאמר מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל וכו' וצ"ב להבין סמיכות ב' מאמרי רשז"ל והנל"פ עפי"מ דאי' בגמ', אתם קרוים אדם ואין אומות העולם קרוין אדם, וא"כ לא הי' קשה לרש"י מקודם למה נאמר אדם דהי' יכול לומר דא למעט אוה"ע, אבל עכשיו שפירש"י בקרבנות נדבה דיבר הרי קי"ל דנכרים נודרים נדרים ונדבות כישראל וא"כ שפיר קשה למה נאמר אדם דליכא לממר כנ"ל וע"כ דבא למעט את הגזל.

(כתנות אור)

☆

ובדרך מוסר יל"פ עפי"מ דאי' בגמ' (נדרים י') שלא יאמר אדם לה' עולה אלא עולה לה', שמא ימות קודם שיגמר דבריו ונמצא מוציא ש"ש לבטלה, וז"ש "אדם" בן אדם ראה כי אדם אתה יסודו מעפר וסופו לעפר, והראי' "כי יקריב" כשעולה על דעתך להקריב צריך אתה לומר "קרבן לה'" ולא לה' קרבן, מחמת שהחיות אינו בידך ואולי לא תספיק לגמור תיבת קרבן.

(דבש השדה)

☆

מן הבהמה, י"ל דיש ג' טעמים למה לא מקריבים מן החיה, א', דלא הטריח ה' לצאת ביערים ובהמה הוא בנמצא, ב' לחיה יש גיאות ובהמה אין לה, וה' שונא גיאות, ג' משום דאלוקים יבש את הנרדף ובהמה נרדף, והנה לעתיד לבוא כתיב (ישעי' י"א ו') אריה כבקר יאכל תבן באבוס אחד ונער קטן נוהג בהם, ולי"מ יהי' בנמצא גם חיות וגם שלום יהי' בין בהמה לחיה, ולמה יהיו מקריבין אז רק מבהמות, ועל כרחך הטעם משום גסות הרוח, ולפי"ז יתבאר הפסוק (תהלים נ"א י"ט) "זבחי אלוקים רוח נשברה" דקרבנות הוא רק מבהמה מטעם דהם רוח נשברה ומוכח מזה דלב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה, ואל תאמר דלכך מקריבים רק בהמות משום ב' טעמים האחרים, ע"ז קאמר "הטיבה ברצונך את ציון וכו' אז תחפוץ זבחי צדק" ואז לא יהיו נרדפים וגם חיות יהיו בנמצא, ואפילו הכי "אז יעלו על מזבחך פרים" דייקא וע"כ דהטעם הוא משום שזבחי אלוקים רוח נשברה.

(עדות ביהוסף)

דורש טוב

יקריב אותו לרצונו לפני ה'. נראה לפרש דהנה איתא בגמרא קידושין (דף ז') **דהאומר רגלה של זו עולה פשטה קדושה בכולה, אבל האומר לאשה חצייך מקודשת לי אינה מקודשת,** ומפורש שם טעם החילוק כיון דבהמה ברשותו ותלוי ברצונו ובדעתו, אבל אשה אינה בדעתו וברצונו אלא ברשות עצמה היא, ועל כן כששמעה שאמר 'חצייך מקודשת' קיבלה הקידושין ברצון עצמה רק על חציה, ואינה מסכמת אלא על זה, ואין ביכולת הקידושין להתפשט בכולה עיי"ש.

וזה שאמר הכתוב **'אם עולה קרבנו מ"ן הבקר"ר, היינו שהקדיש רק מקצת הבקר** כגון שאמר 'רגלה של זו עולה', והיינו **'מן הבקר'**, אעפי"כ **'קריב אותו לרצונו'**, כי פשטה קדושה בכולה, וכי תימא מאי שנא מקידושי אשה שאינה מקודשת, לזה אמר **'לרצונו'** היינו **כיון שהבהמה תלויה בדעתו וברצונו, ואין לה דעת עצמית, ולכן אין בכחה לעכב התפשטות הקדושה בכולה, משא"כ אשה אינה ברשותו ותחת רצונו.**

תבואת יקב

(להגאון המפורסם בדורו רבי אברהם בלעיש ז"ל
אבד"ק תונים, שנת תק"פ לערך)

אי נמי י"ל דהנה פירש"י כאן דכופין אותו להביא קרבן עד שיאמר רוצה אני, והנה על ענין 'כופין אותו עד שיאמר רוצה אני' מסביר הרמב"ם בהל' גירושין (פ"ב ה"כ) דאין על זה דין אונס כשבא ע"י כפיה, כי באמת רוצה כל איש ישראל בלבו לעשות רצונו ית"ש תמיד, אלא שיצרו תוקפו, וע"י ההכאה שהגוף סובל צער על המניעה, ממילא חוזר לקדמותו ולרצון לבבו האמיתי, לקיים רצונו ית', **ושפיר עושה המצוה ברצון גמור שבלבו.**

וזה שאמר הכתוב **'קריב אותו לרצונו לפני ה'**, שע"י שכופין אותו כדברי רש"י כאן **עי"ז 'מקרבין' את האדם לרצונו האמיתי שבעומק לבו הנגלה לפני ה' הצופה נסתרות והבוחן כליות ולב.**

דברי יחזקאל

לוח הלימוד

פרק ערבי פסחים

בעניני עריכת הסדר, הלל ושירה

כהוראות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

נשיא ומייסד החבורה

פרשת צו

יום א', ד' ניסן	דף קי"ד.
יום ב', ה' ניסן	דף קי"ד:
יום ג', ו' ניסן	דף קט.
יום ד', ז' ניסן	דף קט:
יום ה', ח' ניסן	דף קטז.

פרשת שמיני (א)

יום א', י"א ניסן	דף קטז:
יום ב', י"ב ניסן	דף קי.
יום ג', י"ג ניסן	דף קי:

פרשת שמיני (א)

יום א', ב' דחוה"מ	דף קיח.
יום ב', ג' דחוה"מ	דף קיח:
יום ג', ד' דחוה"מ	דף קיט.

אלפי אנשי שלומינו חברי חבורת 'יסודי התורה'
יעסקו בימים אלו בעניני החג

ויתחילו בעז"ה בלימוד מסכת נזיר

ברוב אומץ ביתר שאת ועוז

תיכף אחר חג הפסח

ביום א' תז'מ, כ"ה ניסן הבעל"ט

חבורת
יסודי התורה
שע"י התאחדות אברכים 'קהל יצב לב' דסאטמאר
נתייסדה ע"י הגה"ק רבינו עט"ר שליט"א

מועדו של ימי חודש ניסן, מהו?

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

מנהג ישראל תורה שנתקבל בתפוצות ישראל ומקובל אצלינו מפי ספרים וסופרים דחודש ניסן, שזה עתה אנו עומדים בראשיתה, הוא בבחינת מועד לכמה דברים, וביניהם דאין מספידין בה ואין מתענין בה ואין נופלין על פניהם וכמבואר בשו"ע סי' תכ"ט, והטעם מבואר במס' סופרים (פכ"א)**: "מפני שבאחד בניסן הוקם המשכן וי"ב נשיאים הקריבו קרבנם לי"ב יום, יום לכל שבט ושבט, וכל א' היה עושה ביומו יום טוב, ובן לעתיד לבא, עתיד המקדש להיבנות בניסן, לקיים מה שנאמר** (קהלת א, ט) **אין כל חדש תחת השמש", ע"כ.**

ובאמת בגמ' דידן (תענית יז:) מבואר להיפך דליכא שום מנהגא דיו"ט בחודש ניסן וכדהאריך בב"י (שם), אע"ג דבמגילת תענית מבואר דאין מתענין בניסן, אולם הא מבואר במס' תענית (שם) דעכשיו בטלה מגילת תענית וכו', ואדרבה היעב"ץ בספרו 'מור וקציעה' ועוד הקשה דלכאורה מנהג זה סותר דברי הגמ' הנ"ל דהא בגמ' מבואר בהדיא דמותר להתענות בניסן, עי"ש מה שתירץ ע"ז.

ובשו"ת 'חתם סופר' (או"ח סי' ק"ג) כתב ע"ז: "הנה מה שחשש הטור למנהגינו שעפ"י מסכת סופרים נגד הש"ס הוא פשוט שכן נוהגין בכמה ענינים, כמ"ש תוס' שלהי מס' מגילה (לא:) סוף ד"ה ר"ח אב וכו' יע"ש, וכתב המג"א סי' תר"ץ סקכ"ב בשם מהרא"ש בביאורי סמ"ק דמנהג שהוא עפ"י פסיקתא או ספרים חצונים וכו' היינו מס' סופרים וכיוצא זו היא שהמנהג עוקר הלכה נגד הש"ס יע"ש, וא"כ יפה חשש הטור להמנהג שבמס' סופרים שנגד הש"ס. אך לענ"ד נ"ל די"ל שאין ש"ס מתנגד דהנה בודאי יש לעשות שמחה וזכר לימי וזמן חינוך בית משכן שכינת ה' בישראל כמו שמצינו שלהי מס' תענית (כו:) על פסוק ביום חתונתו ושמחת לבו שהוא חינוך ביהמ"ק שהיו יוצאות וחולות בכרמים אע"ג שהי' שם גם יום קבלת לוחות שניות, מ"מ משמע כל טעם בפני עצמו ראוי לגרום שמחה, על כן נלע"ד בזמן שביהמ"ק בית שני הי' קיים והיו עושים יום שמחה ביום חינוך בית שני, ויום י"ב אדר הוא יו"ט מגילת תענית וכו' חנוך מקדש הורדוס אז לא היו צריכים לשמוח בימי ניסן לזכר חינוך משכן הראשון, אך בעו"ה **משבטלה מגילת תענית עושים זכר למשכן הראשון התחלת השריית שכינה בישראל** וא"ש ש"ס ומסכת סופרים, ולא פליגי", עי"ש.

וגם ב'חידושי הרי"מ' על הל' פסח סימן תכ"ט [וכ"ה ב'אמרי הרי"מ' פ' שמיני] מצאתי כתוב, וזל"ק: "איתא בגמ' (ר"ה יח:) רב ורבי חנינא אמרי בטלי מגילת תענית כמו ד' צומות שהיו יום טוב בזמן הבית. נראה דטעמם הוא, דתלינן לכל הניסים דמגילת תענית בזכות הבית ואף פורים היה בזמן שהקריבו כבר בבית המקדש, ולכך כשחרב בית המקדש בטלו, כי הני ד' צומות כנ"ל. וידוע, שבית המקדש חרב, **והמשכן נגנז, שלא שלטה יד במעשה משה רבינו ע"ה**, וענין המשכן מתהלך מאהל וכו' אל אוהל כמפורש בקרא, **וזה לא נסתלק מאתנו גם בגלות** כדאמר בגמרא מגילה (כט.) כל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם ונתתי משכני וגו' (ויקרא כו, א). ויום שהוקם המשכן מעשרה עטרות, ירידת השכינה לארץ כמפורש בספרי ובגמ' (שבת פז:) וזה עדיין עיקר קיום שלנו בגלות והתקוה לגאולה, ואיך לא יהיה יו"ט זה נוהג ולמה יבטל. וענין הבית היה מקום קבוע לשכון בו ה', לא כהמשכן שהיה מתהלך, ולכך כשנבנה הבית נגנז המשכן. וענין קביעות זה חרב. ובטלו ימים טובים שבמגילת תענית כי הני דתלינן בבית כנ"ל. **ואחר שבטלה מגילת תענית וימים טובים התלויין בבית המקדש, נקבעו במסכת סופרים הימים טובים שמחמת המשכן,** וכמו שהקריבו הנשיאים מעצמם והסכים השי"ת לרצון, כי יום טוב כזה ראוי לעשות מעצמו בלי ציווי, כאמור במדרש תנחומא (תזריע ה) על סעודת מילה ויספו ענוים וגו' (ישעיה כט, יט), כן הוקבע מנהג ישראל יום טוב הנ"ל, ומנהג ישראל תורה, כדמיון הנשיאים כנ"ל. על שהשי"ת עמנו בגלות כנ"ל, וזה שמסיים מסכת סופרים שלעתיד יבנה בניסן", עי"ש.

אולם אחד מהתמיהות הגדולות שהקשו האחרונים [הב"י ועוד] דלכאורה א"כ אמאי הוי יו"ט ביום י"ג, הא ביום זה לא הקריבו שום קרבן, וב'מהרי"ל' (ניסן א) כתב ע"ז: "ויום י"ג היה להן **אסרו חג ימי החג**", עי"ש. וב'של"ה' הק' סוף פ' בא כתב בזה רמז נאה, וזל"ק: "ופירשו המפרשים רמז המשנה אור לי"ד בודקין את החמץ וכו', כי ממשלת היצר הרע י"ג שנים ויום אחד קודם ביאת היצר טוב על כן אור לי"ד מתחילין לבדוק לאור הנר

נשמת אדם חופש כל חדרי בטן, וכן מצינו שלמדו בדיקה לאור הנר חיפוש מחיפוש כו' (פסחים ז:), ועל רמז זה נקרא היום י"ד 'יום הראשון' כמו שנאמר שמות (יב) אך ביום הראשון תשביתו כי הוא הראשון של ביאת היצר טוב, **ואפשר כוונת הנשיאים להקריב בימים ההם קרבנותיהם הוא לזכך י"ג שנים של אדם השרוים בלא יצר טוב על כן י"ב ימים קרבנותיהם, 'י"ג אסרו חג של יום טוב שלהם', ואח"כ באור לי"ד הבדיקה לאור הנר".**

וב'לבוש' כתב לבאר באופן אחר: דאע"ג דיום י"ג הי' פנוי, מ"מ כיון דרוב החודש יצא בקדושה, לכן נהגו כל החודש קודש, וכ"כ המחצה"ש בביאור דברי המג"א (תכ"ט סק"ג), וכ"כ ב'שלחן ערוך הרב' (סעי' ט) ואין כאן פנוי אלא יום י"ג שלא היה בו יו"ט ואח"כ ח' ימי הפסח הן ימים טובים, אם כן יצא רוב החדש בקדושה, לפיכך נוהגין לעשות כולו קודש כעין יום טוב, עי"ש.

ועי' ב'פתחא זוטא' (תכ"ט סק"ה בא"ד) מה שציין לדברי הקנה [המיוחס להתנא רבי נחוניא בן הקנה] שכתב בלשו"ק: "אין מתענין בניסן מפני ששנים עשר נשיאים הקריבו את קרבנם בי"ב ימים, **ואין י"ב בלי שבת הרי י"ג**" וכו', עכל"ק. ובפשטות לכאורה דבריו תמוהים דהא בשבת ג"כ הקריבו הנשיאים, וא"כ מהו החשבון דאיכא שבת וממילא נעשה י"ג ימים, וביאר הפת"ז דכיון דיש שבת בתוך הי"ג נתקדש יום מיוחד נגד יום השבת, עי"ש.

וב'של"ה הק' (מס' פסחים נר מצוה סק"ז) כתב וזל"ק: "וביום י"ג בניסן נראה לי לקרות פרשת בהעלותך עד כן עשה את המנורה, והוא **נגד שבט לוי** כדאיתא במדרש תנחומא בהעלותך (ה) שהיה אהרן מצטער שלא היה לו חלק בנשיאים אמר לו הקב"ה לגדולה יותר אתה מוכן היינו הדלקת הנרות, **הרי י"ג ימים כולם קדושים וסודם אחד כי הם י"ב שבטים וקדושת לוי כולל כל הקדושות,** ואחר כך י"ד בניסן הוא יום טוב שבו הקריבו קרבן פסח ואחר כך פסח בעצמו" וכו', עי"ש, הרי לנו מבואר דיום י"ג הוא נגד שבט לוי, וע"כ אותו היום קודש ואדרבה הוא כולל כל הקדושות, וכ"כ בשו"ת 'מקום שמואל' [להרה"ג ר' שמואל אשכנזי ז"ל תלמודו של החכם צבי] ומדייק מזה דמשמע במדרש ד"לאחר שעבר" חנוכת הבית נצטער אהרן, וע"ז נאמר לאהרן בהעלתך את הנרות וכו', א"כ **גם אהרן הקריב לחנוכת המזבח אבל זה לא הי' קרבן רק העלאת הנרות שהעלה לכבוד החנוכה ביום י"ג שהי' לשם חנוכת המזבח, וא"כ יום י"ג הוא ממש אחד מימי החנוכה,** עי"ש.

גם בספה"ק 'זרע קודש' [להקרבת הנשיאים] כתב בא"ד **דחשיבות יום י"ג הוא "אמירת פרשת הנרות לאהרן"** דזה הי' ביום י"ג לאחר שנצטער על חנוכת המזבח, וזל"ק: "והמתיקו כל הי"ב צרופי הוי"ה שיהיו הכל רחמים, ולכן הקריבו הם י"ב ימים ויום י"ג הוא נגד אהרן הכהן כמ"ש במדרש מד"ר (טז, ו) כל הנשיאים הקריבו חוץ מנשיאו של שבט לוי שהוא אהרן, שנאמר (במדבר יז, יח) ואת שם אהרן תכתוב על מטה לוי, א"ל הקב"ה אל תתירא לגדולה מזו אתה מתוקן בהעלותך את הנרות, **נמצא נאמרה פרשה זו לאהרן בי"ג לאחר הקרבות כל הנשיאים,** כי הוא אהרן הכהן היה בחינת כללות הי"ב שבטים שהם נגד הי"ב צרופי הוי"ה והוא נגד שער הי"ג הכוללת כל י"ב שערים של צרופי י"ב הוי"ה" וכו', עי"ש, וע"ע בספה"ק 'בית אהרן' לחנוכה שהאריך בזה דבפרשת בהעלותך יחד עם הי"ב נשיאים נעשה י"ג בבחינת אח"ד, עי"ש.

ודבר פלא כתב מרן ה'חתם סופר' בהגהותיו (סי' תכ"ט) וזת"ד: ומה שתמהו רבים על י"ג ניסן, מאז אמרתי ששלמי הנשיא אחירע בן עינן **היה גמר אכילתם בו ביום,** אם היו אותם השלמים נאכלין לשני ימים ולילה אחד, ואמנם מצאתי ברבה פרשת וירא סוף פרשה נ' שהפיכת סדום היה ט"ז ניסן, וכתב ה'יפה תואר' שלפי זה היו המלאכים אצל אברהם אבינו עליו השלום ט"ו ניסן והיה יום שלישי למילתו **ונמצא שנימול ביום י"ג ניסן, ורב טוב להוא יומא וראוי לעשותו יום טוב,** עתה מצאתי ב'כנסת יחזקאל' סימן י"ז כטעם הראשון. ועוד נראה לי לשיטת הר"י מקורבל ברא"ש פרק ערבי פסחים אתי שפיר, **דהרי אז חל ערב פסח בשבת ושחטו כל ישראל חגיגם ערב שבת י"ג ניסן והיה יום טוב,** ואתי שפיר, עי"ש.

אולם מש"כ דאברהם אבינו נימול ביום י"ג, הנה ב'פרקי דרבי אליעזר' (פכ"ח) מצינו מבואר שאע"ה נימול ביו"כ, ובתוס' מס' ר"ה (י"א. ד"ה אלא דקאי בחג) מביא את דברי הפדר"א ומבאר שם התוס' דגם סתמת הסוגיא במס' ר"ה מוכח דאע"ה נימול ביו"כ, ושם בתוס' נו"ן דבמכילתא ובסדר עולם מבואר דאברהם אבינו נימול בפסח עצמו, עי"ש שהאריכו בזה, ויש הרבה להאריך בזה.

ולפי החשבון הזה דאברהם אבינו נימול ביום י"ג, א"כ יום שלישי למילתו כשהקב"ה בא לבקרו הי' ביום הפסח, ועי' ב'פרדס יוסף' פרשת וירא שמביא כזה בשם זקנו הגאון מלאסק ז"ל, וז"ל: "דהיה יום שלישי למילתו והיה פסח, נמצא דמילתו היה בי"ג בניסן **וזה היה חביב לפני ה' יותר מקרבנות,** כמו שאיתא בבראשית רבה (ח, ה), ואתי שפיר דברי ה'בית יוסף' (או"ח סימן תכט) על הא דניסן יצא רובו בקדושה די"ב נשיאים אבל לי"ג לא מצא, ולפי הנזכר לעיל י"ג היה מקור הקרבנות", עי"ש, וזהו כדברי מרן החתם סופר הנ"ל.

ובאמת מצינו י"א **דכלל ישראל במצרים נמי נימולו ביום י"ג ניסן** שהי' צריכין להקריב קרבן פסח כשהם נמולים ולכן מלו ביום י"ג, וכן מבואר ב'דרשות רבינו יונה' על התורה (פ' ויקרא) וזל"ק: "ובכלל מה שאמרנו שהקדים הקב"ה רפואה למכה הוא, שהיום שכתב המן הספרים וניתנה הדת להשמיד ולהרוג את כל היהודים היה יום י"ג בניסן כמו שהוא בפסוק, **ואותו היום קדמה בו זכות גדולה לישראל בצאתם ממצרים 'שנמולו בו' כדי שיעשו הפסח ביום י"ד,** כאמרו (שמות יב, מח) המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו וכל ערל לא יאכל בו, ואמרו ז"ל כי בזכות הפסח ודם המילה נגאלו ישראל ממצרים וזש"א 'ואומר לך בדמיך חיי" וגו'.

אולם כבר האירו דברש"י פ' בא עה"פ והי' לכם למשמרת מבואר שמלו בליל פסח, ויש להאריך בזה ועוד חזון למועד.

הוראות השתמשות בכלים בפסח

תנור

אין להשתמש בתנור של חמץ לפסח דקשה להכשירו כראוי, ואף תנורים שיש בהם אופן להדליקם בחום גבוה להכשירם מבשר לחלב, אולם לפסח אין להשתמש בזה, ובשעת הדחק יעשה שאלת חכם.

תבניות

נוהגים להשתמש בחדשים, והרוצה להשתמש בישנים של חמץ צריך לעשות בהם ליבון, ובדרך כלל הם מתקלקלים מעט מהליבון.

מיקרוגל

אין להשתמש לפסח באותו שמשתמשים בכל השנה.

מיני בר

מיני בר של כל השנה, במים הקרים אפשר לנקות מקום יציאת המים ולהשתמש בו בפסח, ובמים החמים נכון להחמיר שלא להשתמש.

קדירות [סירים]

קדירות של חמץ אפשר להגעילן ויש לנקותן היטב ולהסיר הידיות, ושלא להשתמש בהם 24 שעה לפני ההגעלה, קדירות טפלון אמאייל וכדו' [כלים המצופים] של חמץ יש מחמירים שאין מועיל הגעלה, ובזמנינו שמצוי כלים במחיר השוה נוהגים להשתמש בכלים מיוחדים לפסח.

תבניות [בעקעלע"ך]

תבניות של חמץ אין להשתמש בהם לפסח, דצריכים ליבון חמור שהם מתקלקלים בזה.

שיש

יש להגעיל במים רותחים בשעה שמעלים רתיחה, [ועדיף לשפוך המים ממיחם החמץ ולא בשל פסח], ומכסים בנייר כסף, ויש המניחים טפט, ומקפידים שלא להניח עליו דבר חם בפסח, ויש שמגעילין באבן מלובן [וכהיום חוששים להיזק השיש], ויש המכסים את השיש בדבר עב כמו עץ או פי ו סי שהוא עב ואז אפשר להקל בהגעלתו.

דופן שמעל השיש [חרסינה]

הדופן שמעל השיש טוב לשפוך עליו מים רותחים ולכסותם בכיסוי מחשש בליעות שבדופן.

כיורים והברזים [קראנען]

הכיורים שופכים עליהם מים רותחים מכניסים בהם כיור מיוחד לפסח, ויש מהדרין לשפוך אקונומיקה לתוך הכיור, שהחמץ שנשאר בתוכו יפסל מאכילת כלב, ונזהרים במשך הפסח שלא לשפוך לתוכה מים רותחים, והברזים פותחים הברז שיצא מהם מים רותחים [ונכון להדליק את דוד המים החמים שיהיו מים רותחים], ושופכים עליהם מים רותחים, ויש המניחים בד מיוחד לסינון המים.

גז

כהיום מצוי במחיר השוה לכל נפש לקנות מיוחד לפסח [אגב, יש המחליפים גז לפסח יש ליזהר להתקין היטב חיבור צינור הגז, שאם אינו מחובר היטב הריהו בגדר סכנה וכבר היה לעולמים].

הרוצים להשתמש בשל חמץ, את המבערים [חלקים העומדים במקום שיוצא השלהבת] יש לנקותם היטב, ולהדליק את האש לרבע שעה, את המסגרת [חצובה שעליהם עומדים הקדירות] עדיף להחליפם, והרוצה להשתמש בהם ילבנם באש ויכסם היטב בנייר כסף, ואת קרקעית הגז [משטח] יערה עליו מים רותחים, ויכסה בנייר כסף, ובכל מקום שנופל מאכל בעודו רותח נכון שלא לאכלו בפסח.

כיריים

כיריים [מלעקטע"ר] של חמץ אין להשתמש בפסח.

כיריים אינדוקציה

אין להשתמש של חמץ לפסח, ויש להשיג משטח מסיליקון שמכסה אותה לגמרי ואפשר להשתמש בו, וצריך לנקות היטב את הכיריים.

פלטה

לכתחילה יש להשתמש בפלטה מיוחד לפסח, ובמקום הצורך להשתמש בשל כל השנה, צריך לנקותו היטב ולהדליקו בחום גבוה ולערות עליו מים רותחים, ולכסות בנייר מכסף.

מיקסר, מטחנת בשר

נוהגין להשתמש במיוחד לפסח, הן משום הבליעות של שאור ודברים חריפים והן משום שקשה לנקותם, ובמקום הצורך יש לשאול.

פריזשידע"ר – פריזע"ר

מנקים היטב ומניחים נייר או פלסטיק וכדו' על המדפים, ויש נוהגין לכסות הבית יד [הענט"ל], פירורים המצויים במקומות שקשה להוציאם [כגון מתחת מדף המחובר עם שרויפן] אפשר להניחם כך, דנחשב מקום שאין היד מגעת.

שולחנות

שולחנות שאוכלים בהם חמץ בכל השנה יש לערות עליהם מים חמים ולכסותם, ויש מחמירים להגעילן באבן מלובן, והרבה נוהגים לנקותם היטב ולכסותם בכיסוי עב בלא להגעילן.

כלים מנייר

כלים העשויים מנייר [כוסות קרטון, צלחות מנייר, נייר לנקיון הידיים, מגבות מנייר, נייר אפיה], יש בהם חשש עמילן שהוא חמץ, ויש להשתמש בהשגחה [סימן לעמילן בנייר: נייר שמניחים בתערובת מים עם מעט פולידין, אם המים נצבעים בצבע בלוי - כחול, יש בהם עמילן].

טעלעפאן

טלפון יש ליזהר בטלפון שמצוי שדבוק בו חמץ מחמת ההשתמשות בו בשעת אכילה, ובפרט בטלפון שמצוי במטבח בשעת הכנת המאכלים, ויש שמנקים היטב ועוטפים אותם עם ניילון הנצמד, ויש שמשתמשים במיוחד לפסח, ופלאפון תלוי לפי הענין.

כלים חדשים

כלים חדשים [שאין עליהם השגחה] נוהגין להגעילן גם כל השנה מחש מריחת שומן איסור, ואפשר להגעילן בבית בתוך כלי, ובכלי גדול אפשר למלאות במים שירתחו מעל שפת הכלי, או להכניסם לתנור כשהוא בחום גבוה, כלים המצופים [טפלון, אמאייל, קרמי] חדשים אינם צריכים הגעלה.

כלי אלומיניום חדשים

אותם שבהשגחה אין טעונים הגעלה, ואותם שאינם בהשגחה יכול להכניסם לתנור כשהחום גבוה, מכסה הקרטון יש בו חשש חמץ ואין להשתמש בפסח, ויש בהשגחה מיוחד לפסח עם חותמת על כל מכסה לחוד.

כלים מלעקטע"ר

תנור, טוסטר, מכשיר לפיצה לבלינצע'ס וכדו', אפשר להפעילם לזמן מועט בחום גבוה.

כלים חדשים הטעונים טבילה

כלים חדשים הנוהגים להגעילם, לכתחילה יש להגעילם קודם טבילתם.

השתמשות חד פעמי

כלי הצריך טבילה אין להשתמש בו אפילו פעם אחת בדרך עראי, ורק כלי שכל תשמישו הוא רק פעם אחת, מותר להשתמש בו בלא טבילה, תבניות אלומיניום המיוצרים בחו"ל ובדעתו להשתמש כמה פעמים טעונים טבילה.

החסידים באו אצל הרה"ק רבי אשר מסטאלין זצ"ל בטענה שהרבה יותר קל לעשות שולחנות חדשים לפסח מאשר לנקות את הישנים, אמר להם, הרי הבארדיטשוב'ער רב המליץ טוב על ישראל, "תשר"ק – ק'ראצין, ש'אבין, ר'אבין, ק'אשרין, רבש"ע כשיבוא השטן לקטרג, יעלה קול הגרירות של נקיון השולחנות, ויחריש את קולו.

הלכות מזוזה (ה)

סימן רפו – מקומות החייבים במזוזה, ובו כ"ג סעיפים

א. אֵלּוּ הַמְּקוֹמוֹת שֶׁחַיָּבִים בִּמְזוּזָה: ... רֶפֶת בָּקָר וְלוּלִין וְאוֹצָרוֹת יַיִן וְשֶׁמֶן...

ב. בֵּית הַתֶּבֶן, בֵּית הָעֵצִים וּבֵית הַבָּקָר חַיָּבִים. וְאִם הָנָּשִׂים רוֹחֲצוֹת בָּהֶם, בֵּיוָן שֶׁעוֹמְדוֹת שָׁם עֲרֻמּוֹת, אֵין כְּבוֹד שָׁמַיִם לִהְיוֹת שָׁם מְזוּזָה...

בית האוצר – מחסן

מבוא:

החיוב לקבוע מזוזה הוא בפתח הבית, ככתוב 'על מזוזות **ביתך**', והיא בית של דירה, המיועד לאכילה שינה וכדומה. ובהגדרה זו נכללים כל חדרי הבית, שחייבים במזוזה.

והנה '**בית האוצר**' – **מחסן**, שאינם מיועדים לדירת האדם ממש, אלא שבהם מניח חפציו וכדומה, מצאנו בזה מחלוקת בגמרא (יומא יא.) האם חייבת במזוזה. לפי רב כהנא יש אומרים שמקומות אלו חייבים במזוזה. ולפי רבי יהודה לכל הדיעות פטורים ממזוזה.

להלכה דעת הרא"ש (הלכות מזוזה פרק טו[1]) כשיטת רב כהנא שחייבים במזוזה. ודעת הרמב"ם (פרק ו מהל' מזוזה הלכה ז[2]) כשיטת רב יהודה שהם פטורים ממזוזה, לפי שאינם מיוחדים לדירת האדם ממש. ובשו"ע (סימן רפו ס"א ס"ב) נפסק שמקומות אלו חייבים במזוזה וז"ל "אלו המקומות שחייבים במזוזה... **רפת בקר ולולין ואוצרות יין ושמן... בית התבן בית העצים** ובית הבקר חייבים". ופרטיהם יבואר בס"ד במאמר הזה. וכן האם קובעים באלו המקומות בברכה או בלא ברכה.

ודבר פשוט שמקומות אלו חייבים במזוזה, אלא אם כן יש בהם שאר התנאים החייבים במזוזה. כגון צורת הפתח ועוד.

אוצרות יין ושמן

אוצרות יין ושמן, אע"פ שאינו דר שם חייבים במזוזה (שו"ע), והטעם כיון שנכנס ויוצא שם[3]. או משום שחפציו ותשמישיו שם[4]. ולענין ברכה מסקנת הרבה פוסקים שאין לברך לחוש לדעת הרמב"ם הפוטר מקומות אלו ממזוזה. [אע"פ שלא

---

1 וז"ל הרא"ש "ובית התבן, ובית הבקר, ובית העצים, והאוצרות שהנשים רוחצות בהן פטורין מן המזוזה. הא סתמא חייבין, ודלא כמו שכתב הרמב"ם ז"ל דדוקא כשהנשים מתקשטות בהן".

2 ז"ל הרמב"ם בית התבן, בית הבקר, בית העצים, בית האוצרות, פטורין מן המזוזה, שנאמר 'ביתך', ביתך המיוחד לך, פרט לאלו וכיוצא בהן. לפיכך רפת בקר שהנשים יושבות בה ומתקשטות בה חיבת במזוזה, שהרי יש בה יחוד לדירת אדם".

3 ש"ך (שם ס"ק ב) בשם הדרישה. וז"ל "וכל הנך, אפיל אינם דרים שם ממש, כיון דיוצאין ונכנסין בו חשיב בית דירה". וכתב שם עוד שלא הצריכו בית דירה, אלא דווקא בבית הכנסת שיש פטור של קדושה, או כשיש פטור של מקום טינופות, כגון

נזכר דעת הרמב"ם בשו"ע]. אלא אם כן הם פתוחים לבית, שאז חייבים לכו"ע ומברכים[5]. ויש אומרים שמברך, כיון שלא הובא בשו"ע דעת הרמב"ם אין צריך לחוש לזה[6]. ולכן לכתחילה יקבע במקום החייב בברכה, ויכוין לפטור מקומות אלו.

מחסן

מחסנים חייבים במזוזה[7] ללא ברכה.

מחסן – מקלט, שמשתמשים רק לפעמים

מחסן שאין נכנסים לשם תדיר, אלא לפעמים כגון של כלי פסח, או עצי סוכה. י"א שאינו חייב במזוזה, שבית האוצר חייב רק כשמשתמש שם לעיתים קרובות[8]. וי"א שחייב במזוזה, שלא מצינו שיחלקו במחסן בין נכנסין אליו לעיתים קרובות או לרחוקות[9].

בית הכסא, דאז בעינן בית דירה ממש להתחייב במזוזה. אבל במקום שאין פטור מקום קדושה או מקום טינופת, אפילו אינו דר שם כיון שיוצאים ונכנסים שם חשיב בית דירה וחייב במזוזה.

4 גידולי הקדש (שם סק"ו). וז"ל "והמחייבין בית תבן ובקר וכו', לאו משום כניסה ויציאה לחוד, אלא משום שחפציו ותשמישים דחיי האדם הם בהם".

5 ערוך השלחן (שם סעיף ט), "ולפי"ז תמהני על רבינו הבית יוסף של הביא כלל דעתם [של הפוטרים במזוזה] וכו', אם כן כיון דברכות אינן מעכבות, נלע"ד לקבוע מזוזה בלא ברכה. אבל כבר הורגלו כל העולם לעשות ברכה, וצ"ע". מקדש מעט (שם סק"ט), "וז"ל "והבית יוסף והרמ"א השמיטוהו [דעת הרמב"ם שפטור] כי חשבוהו דעת יחיד, דלא נראה בעליל בימיהם ספרי קדמונים בדפוס כ"כ, ובגדולי הקדש (סק"ג) הובא כמה פוסקים כהרמב"ם, ע"כ יקבע בברכה רק כשבית דירה פתוח להם לכו"ע חייב". שו"ת אבני נזר (יו"ד סימן שפב אות ה) "ומכל מקום אפילו לדעת הרי"ף והרא"ש אין חיוב אלא ספק, ויקבע בלא ברכה. ותמיהני שפסק בשו"ע סתמא לחיוב, וזה ודאי תימה דבגמרא (יומא יא.) אמר פרט לבית התבן וכו', ויש מחייבין. משמע יותר דהעיקר דפטור ויש מחייבין. ועכ"פ טפי מספק לא הוי". שו"ת מנחת יצחק (ח"י סימן צו), "דאף דבשו"ת רעק"א מבואר דיכול אמנם לברך ע"ז, ואין צריך לחוש לספק ברכה משום שיטת הרמב"ם דפוטר, מכל מקום צ"ע בזה. היות דבספר שיח יצחק הביא כמה פוסקים דקיימא בשיטת הרמב"ם, וכו'. על כן בודאי דיש לחוש לענין ספק ברכה". שו"ת שבט הלוי (ח"י סימן ד). "מיהו דע דבמקדש מעט העיר על מה שפסק השו"ע דאוצר חייב מן הדין וממילא בברכה, דבתוס רי"ד וריטב"א ושה"ג בשם הריא"ז פסקו בפשיטות דאוצרות פטורים וכן בית התבן וכיו"ב. והבית יוסף לא ראה כל הני ראשונים. ונהי דלענין עצם חיוב ודאי נחמיר כרבינו הבית יוסף, אבל לענין ברכה יש מקום להחמיר".

6 שו"ת רעק"א (מהדו"ק סימן סו) וז"ל "אמנם נראה דאין להקל בזה, כיון דבשו"ע ואחרונים לא הביאו דעת הרמב"ם לחוש לה שלא לברך על קביעת מזוזה, ולא חשו לברכה לבטלה, כמו דקיי"ל בכל ספק מצוה דאורייתא אין לברך. אלא על כרחך דס"ל דדברי הרמב"ם אלו דחויים מהלכה. א"כ יש לומר דלא משוינן לה לספיקא דרבנן", וכן כתב בספר מזוזות ביתך (ס"ק יד) "וכל הני יכול לברך עליהן", ובחובת הדר (פ"ב ס"ק יא) אחר שהביא דעת הפוסקים שאין לברך מסיק, שהרוצה לברך יכול לסמוך על דעת השו"ע. וכן כתב בחוט שני (עמוד סב).

7 כאמור בסעיף הקודם שבית האוצר חייב במזוזה, ולפי ב' הטעמים המובא שם חייב מחסן במזוזה.

8 מבית לוי (ח"ב עמוד קכז אות ב) בשם בעל שבט הלוי זצ"ל. וז"ל "מחסנים חייבים במזוזה, אבל לא יברך על קביעתה. וכל זה במחסנים שמשתמשים בהם בקביעות. אבל אין חיוב לקבוע מזוזה במחסן המשמש לעיתים רחוקות בלבד. וע"כ במקלט שאין משתמשים בו בקביעות, רק לעיתים רחוקות פטור ממזוזה". חוט שני (עמוד סב) "והנה הש"ך כתב דבית האוצר חייב במזוזה אף שאין דרים שם ממש, כיון דיוצאין וכנסין בו חשיב בית דירה, ע"ש. משמע דחיובא דבית האוצר הוא דוקא שהרגילות להשתמש במקום, כגון ע"י שנכנסין ויוצאין בו. ולפי"ז מחסן שאין רגילות להכנס אלא אחת בשנה, כגון מחסן שמאחסנים בו עצי סוכה או כלים לפסח וכיו"ב, אין זה נחשב לענין מזוזה בית האוצר ופטור ממזוזה. ונראה דגדר נכנסין ויוצאין בו דבית האוצר דחייב במזוזה, הוא שהמקום הזה משמש לבית, ואם בית האוצר קרוב לבית הרי זה משמש יחד עם יושבי הבית. אמנם אין הקירוב קובע, אלא הקובע הוא ההשתמשות של האדם במחסן, ואם משמש בזה לעיתים קרובות הרי זה חייב במזוזה"

9 כתב בחובת הדר (פרק ב ס"ק יא) "מלשון הפרישה וכ"כ בסמ"ע נראה דכל החיוב באוצרות הוא משום שנכנסין ויוצאין בה ליקח תשמישי הבית. וכ"כ הב"ח דעיקר חיוב רפת בקר הוא משום דלפעמים משתמש בהם צרכיו, וכו'. וכן מצאתי

מחסן – יחידת דיור

מחסן, שהשכירו ליחידת דיור חייב במזוזה בברכה[10]. והחיוב על השוכר להניח המזוזה, אע"פ שהמשכיר הניח לו איזה ארון וכדומה [שאין השוכר יכול להשתמש בזה, רק המשכיר]. שמבחינת המשכיר הרי הוא כ'מחסן' שלו, וחיובו התחיל לפני חיוב השוכר, והחיוב נמשך גם עכשיו שהשכירו. שהרי ארון זה לא השכירו. מ"מ החיוב על השוכר, דחיוב הדר בבית הוא עיקר החיוב[11].

חניה לרכב

חדר להחזקה וחניית הרכב, שיש שם צורת הפתח בתחילתו חייב במזוזה בלא ברכה[12]. ואם אפשר להכנס משם לבית והוא מקורה יקבע בברכה[13].

מקום גידול בעלי חיים

רפת בקר

רפת בקר[14] [15]חייבת במזוזה (שו"ע), ואע"פ שאינו בית דירה, משום שכל שיוצא ונכנס שם חייב[16]. ואע"פ שבית הכסא פטור ממזוזה לפי שאינו בית כבוד, מכל מקום ברפת חייב, כיון שאין הזוהמא שם גדולה כל כך כמו בית הכסא[17]. אלא שקובעים בלא ברכה[18].

בשאלתות שמפרש הא דבמזוזות הלך אחר הרגיל, היינו שרגיל לצאת ולבוא דרך שם. ולפי"ז היה נראה שמחסן המשמש רק לאחסון, אפילו אם נכנס שם לעיתים רחוקות, פטור אפילו לשיטת השו"ע וכו', ומ"מ לא מצאתי מי שיכתוב בהדיא כן. והפוסקים סתמו בית האוצרות חייב. וצ"ע בזה".

10 פשוט.

11 חוט שני (עמוד סב).

12 שו"ת אז נדברו (ח"ג סימן נח) "הנה בחדר שיש בה מכונית חייב במזוזה. ורובה מהם מחובר לבית, אבל המיעוט שאין מחובר לבית נמי חייב, שהפתח מיוחד לכניסה ויציאה לאדם ההולך שם פעמים ביום להוציא המכונית ולהכניס, ומאיזה טעם שיהיה, וכו'. **וראיתי הרבה אנשים אפילו יראים שאינם מניחים מזוזה שם. ומצוה גדול לפרסם הדבר** וכו". שו"ת מנחת יצחק (ח"י סימן צו). תשובות והנהגות (ח"א סימן תרמז) וז"ל שאלה: מקום החניה בחצר למכונית אם חייב במזוזה. נראה שדינו כבית האוצר וחייב. ואף שמכניסו ומוציאו מ"מ חייב, כשם שבדירה חייב אף שיוצא ונכנס כיון שזהו דרך תשמישו. אף כאן נחשב כבית האוצר למכונית שנכנסים ויוצאים בו. אבל עיקרו לאוצר, וחשובו כמו ביתו לדירה, כך מקום החניה למכוניתו, וכו'. ולמעשה אף דאנו מחייבין במזוזה, מיהו לענין ברכה הואיל ואנו מדמין לא נעשה מעשה לברך עליה. ומקום הקביעות נראה עיקר לקבוע בימין הכניסה כשנכנס למקום החניה. ובפרט אם משתמש ומחזיק שם עוד דברים, שמשתמשין בהם תמיד, דינו כדירה וחייבין במזוזה".

13 תשובות והנהגות (שם) "ודע דכל דברינו בענין מקום החניה למכונית, הוא רק באופן שאינו פתוח לביתו. אבל כאן ביוהנבורג רובם עשויים באופן שנכנסים ממנו גם לבית, וקובע בברכה".

14 מבואר בשו"ע שרפת בקר חייב במזוזה. ובסעיף ב' מבואר בשו"ע 'בית הבקר' חייב במזוזה, אבל אם הנשים רוחצות שם, כיון שעומדות שם ערומות, אין כבוד שמים להיות שם מזוזה. והחילוק בזה כתב הט"ז (שם סק"א) וז"ל בזה לא כתב אם הנשים רוחצות שם כמו שכתב בבית הבקר בסעיף ב, לפי שבבית הבקר אין הבקר שם תמיד. אבל ברפת יש שם זבל הבהמות תדיר, על כן אין הנשים רוחצות שם. כן כתבו התוספות ביומא (דף יא. ד"ה והתניא)".

15 רפת בקר לאו דוקא, אלא הוא הדין רפת סוסים וחמורים ושאר בהמות טמאות, חייב לקבוע מזוזה. אבל רפת של חזירים פטור מלקבוע שם מזוזה. קונטרס המזוזה (שם סקט"ו).

16 כתב הש"ך שם סק"ב "והדרישה כתב, כלל הדברים דהיכא דאיכא משום קדושה כגון בית הכנסת, או היכא דאיכא מקום הטינופת, אז בעינן בית דירה ממש שידור בו תמיד. אבל היכא דליכא חד מהנך כגון מתבן וכו' וכל הנך, אפילו אינם דרים שם ממש, כיון דיוצאין ונכנסין בו חשיב בית דירה, ע"כ".

אמנם מנהג העולם להקל ולא קובעים מזוזה בפתח בית הבקר, והיינו משום כהיום רואים בחוש שיש שם זוהמה וסרחון רב[19]. ובפרט אם רגילים אנשים להתפנות שם לצרכיהם[20]. ולפי טעם זה בזמנינו שבהרבה מדינות הרפת נקי ואינו מסריח יש יותר מקום לחייבו מעיקר הדין[21]. ואם השומר מתגורר וישן שם, אין מקום להקל כלל[22]. אמנם יש אומרים הטעם שנהגו שלא לקבוע בה מזוזה משום שסמכו על דעת הרמב"ם שפוטר מזוזה בבית הבקר כיון שאינה דירת אנשים, ובפרט שהוא מזוהמת ביותר[23].

גן החיות

גן החיות – אם הוא בנוי ועשוי כמין חדר, חייב במזוזה. ובזה יש יותר מקום לחייב כיון שהרגילות תמיד לנקות שם, ואין הזוהמה מצוי כמו ברפת ולול[24]. והיינו דווקא בפתחים העשויים לכניסת אדם. אבל פתחים העשויים לכניסת חיות בלבד פטורים[25].

---

17 ט"ז (שם סק"א) ש"ך (שם סק"ב).

18 לחוש לשיטת הרמב"ם הסובר שרק בית דירה ממש חייבת במזוזה. ועיין מש"כ בזה לעיל.

19 פתחי תשובה (שם ס"ק ב) בשם יד הקטנה (פ"ב מהלכות מזוזה אות יב). וז"ל ועיין בספר יד הקטנה וכו' שכתב דמה שאין נוהגים עכשיו בשום מקום לעשות מזוזה ברפת, צריך לומר דדוקא בימיהם דהייתה נקיה קצת ולא נפיש זוהמייהו. אבל עכשיו אנו רואים בחוש דנפיש זוהמייהו. ומ"מ בלולין והוא חדר הבנוי העשוי לאווזים ולתרנגולין, נראה דודאי חייב במזוזה כל שיש בו ארבע אמות ובתקרה ובשאר התנאים, דהרי לא נפיש זוהמייהו כמו ברפת. ואם אנו רואים דנפיש קצת, עכ"פ אם הדלת הוא בפנים והמזוזה היא מבחוץ ראוי לעשות בה מזוזה, והכל לפי ראות עינים, עי"ש".

20 ערוך השלחן שם סעיף ו. כתב השדי חמד (מערכת המ"ם כלל קכו) שאין זה אלא אם מצוי בה גם צואת אדם שאז דינה כבית הכסא, ואסור לקבוע בה מזוזה. אבל בלאו הכי אינה פטורה ממזוזה. ובפרט אם דלתותיה מבפנים ובנעילתם מתכסית המזוזה. וכן דעת הגר"א (מעשה רב אות צט9 לקבוע מזוזה ברפת ולכסותה מפני הזוהמא כמבואר בט"ז שם.

21 קונטרס המזוזה (שם ס"ק טז).

22 קונטרס המזוזה (שם ס"ק יז).

23 מקדש מעט (ס"ק ג). וכ"כ במזוזות מלכים (ס"ק קנג).

24 קונטרס המזוזה (שם ס"ק טו).

25 קונטרס המזוזה (שם ס"ק כב).

שאלות ותשובות בדרך קצרה, שהגיע אל פתח הלשכה

אשה ששטפה המשקוף והורידה ואח"כ החזירה המזוזה

שאלה: האשה ניקתה את המשקופים לכבוד פסח, והורידה את המזוזות, ואח"כ החזירה אותו למקומו האם זה כשר, או שצריכים לחזור ולקבעה מחדש?

תשובה: מכיון שנשים חייבות במזוזה (שו"ע סימן רפו ס"א), לכן דעת הרבה פוסקים שהיא יכולה לקבוע מזוזה. ולכן בנידו"ד ודאי שכשרה ואי"צ להורידה. [ואולי בשנה הבא כשינקו עוה"פ המשקופים, עדיף שהבעל יחזירו].

צבעי ערבי שהוריד והחזיר המזוזות

שאלה: צבעו את הבית לכבוד פסח, והצבעי שהיה ערבי הוריד המזוזות ואח"כ החזירם, האם זה כשר, או שצריכים להורידו ולקבעה מחדש.

תשובה: נחלקו הפוסקים בזה האם קביעה ע"י נכרי כשר. ולכן ראוי להסיר המזוזה ולקבעה מחדש **ללא ברכה.** (יעויין בזה בשו"ת שבט הלוי ח"ב סימן קנח אות ב) שמציין שהפוסקים נסתפקו בזה, והוא ז"ל סובר שאינו מועיל.

אותיות כ ו הסמוכים זה לזה

שאלה: אותיות כ' ו' סמוכים מאד, אבל אינם נוגעים, ונראה קצת כאות מ"ם שנפסקה, האם זה כשירה?

תשובה: כשר, אפילו אם קראו התינוק מ"ם, כיון ששתי האותיות נכתבו כדין, ולא נאמרו לשאול לתינוק אלא כשהדבר ספק, אבל כשאין הדבר ספק שאנו רואין שהן ב' אותיות לא משגחינן כלל על התינוק (שו"ת מהרש"ג).

לשאלות בהלכות סת"ם ניתן להתקשר:
0548562976

הוצאות הגליון בשבוע זו

נתנדב ע"י הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **אברהם שלמה כהנא** הי"ו

ובניו החשובים הנגידים, רודפי צדקה ומעלי חסדים

הר"ר **יואל** הי"ו והר"ר **יוסף מרדכי** הי"ו

לעילוי נשמת

אביו - זקינם

הרה"ח ר' **יוסף מרדכי כהנא** ז"ל

ב"ר אביגדור ז"ל

נלב"ע ה' ניסן

ת. נ. צ. ב. ה.

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורים,
מרבותינו הק' בעלי ההילולא זי"ע

ה'
ניסן

הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זי"ע

הרב הקדוש רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא זללה"ה בעל ה"אוהב ישראל" נולד בשנת תק"ח לאביו הגאון רבי שמואל מזמיגראד שהיה מגדולי רבני פולין בדורו, ראב"ד בעיר חדש ניישטאט שבפולין, שהתייחס לגדולי הדורות, גאוני אשכנז וחכמי פולין, כמו הט"ז והרבי ר' העשיל מקראקא, המהר"ם מלובלין, מהר"ם מפאדוואה, מהר"י מעץ, מהר"י טריווש עד לרבן של ישראל רש"י הק' זללה"ה. (רבי שמואל אף כתב סדר יוחסין. העתיקו נדפס במילואו, עם הוספות מרבינו בנו ונכדו, והובא ב"אגרות האוהב ישראל"). שמו 'העשיל' ניתן לו ע"ש זקינו הרבי ר' העשיל, כבר בצעירותו נתפרסם בגדלותו בתורה וכן כבר זכה למדריגות נעלות ונשגבות, וכפי שסיפר בעצמו לתלמידו רבי משולם נתן מרגליות מבארדיטשוב ז"ל, וכיו"ב מביא בשמו תלמידו הרה"ק רי"א מקאמארנא ז"ל, שבילדותו כבר היה יכול לראות עתידות, אולם משראה שהם מבלבלים אותו מעבודת הבורא ביקש מהקב"ה שיבטל כח זה ממנו. בהגיעו לפרקו נשא את מרת חיה בת רבי יעקב מרגליות אבד"ק טיטשין, וישב שש שנים על שלחן חותנו ושקד על התורה והעבודה בקדושה.

בשנת תק"מ, לערך, נתקבל לרבנותו הראשונה בעיר קאלבאסוב שבגאליציא, בעיר זה הושפע מקדושת הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע והרה"ק רבי משה לייב מסאסוב זי"ע, ונתקרב לדרך החסידות, ונסיעתו הראשונה כחסיד היתה אל הרה"ק המגיד מזלאטשוב זיע"א שרבינו החשיבו כ'מפתח התורה' לאחר שתירץ לו כל קושיותיו. ואח"כ נסע בקביעות אל רבו המובהק הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זיע"א אשר החשיבו למאד (ראה לקמן שמועות מפי צדיקים על עדותו עליו) עד שנחשב כאחד מגדולי תלמידיו הק'.

בקאלבאסוב ישב כט"ו שנה שם סבל מדחקות נוראה, עד שבשנת תק"ס נתקבל כאב"ד אפטא. שם ישב ח' שנים, ובשנת תקס"ח נתבקש לכהן בעיר יאסי שבראמעניא, אך כשנפרד מיהודי העיר אפטא וראה את הקושי שבהיפרדם ממנו, הבטיח להם נאמנה כי שמו ייקרא על שם עירם לדורות, ואכן זה שמו וזה זכרו. בבואו לראמעניא האיר הארץ מכבודו, והשפעתו על יהדות המדינה וגלילותיה היתה עצומה. וכפי שמעיד בעצמו במכתב משנת תקפ"ה: "עיני ולבי היו על כל המדינה וכל השוחטים היו תחת רשותי" (מביאו המהרש"ם מבערזאן ב"דעת תורה" הל' שחיטה סו"ס א'), אך עכ"ז סבל שם מרדיפות שונות (ר' 'עירין קדישין', פר' מקץ) ועקב כך, בשנת תקע"ד, לאחר פטירת הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע עבר למעזיבוז, ושם לא כיהן כרב אב"ד אלא כמנהיג לעדת החסידים. ואז נחשב לזקן צדיקי הדור, אשר כולם סרו למשמעתו. דורשי רשומות דרשו על ארבע קה"ק שישב בהן: "ה' מלכותיה קאים", קאי"ם ר"ת: ק'אלבסוב, א'פטא, י'אסי, מ'עזיבוז "כי באמת על ידו אמנם נתפרסמה מלכותא דשמיא" (תורת אבות).

הגה"ק רבי אלעזר הכהן מפאלטוסק ז"ל חתנו של בעל החוו"ד מליסא שנסע במסי"נ להסתופף בצל רבינו, היה נוכח בסעודת ר"ח ניסן האחרון לימי חייו, והוא מתאר בצורה מופלאה כיצד נפרד רבינו מהשולחן והמנורה, בהעידו אותם עליו שעשה עמהם אך ורק רצון קונו. וכך עשה לגבי גביע הקידוש, באמרו: הנה זה הגביע יהיה עדות בעולם העליון שקדשתי קידוש שבת ויו"ט והבדלה לתקן את שרשה במקום העליון וכוונתי בכל הראוי לכוון להמשיך שפע וברכה רבה בכל העולמות בכוונה בלי שום הרהור ח"ו. ואח"כ הלך לתיבת הספרים, וירם יד הימין הקדושה כנגד השמים, ואמר בזה"ל, שכל הספרים יגידון ויעידון בתורת עדות לפני כסא הכבוד שלמדתי אצלם בכוונה בלי שום גיאות ופניות ח"ו, וגם לא למדתי ח"ו בתוכם כקרדום לחפור בו, רק למדתי הכל לשמה בלי שום פניה ח"ו וכו', וכשגמר כל הדברים הקדושים צוה שהחברה קדישא יעשו מן השולחן ארון עבורו. וזמן קצר קודם הסתלקותו ציוה שלא יחקקו שום שבח על מצבת קדשו זולת זאת שהיה 'אוהב ישראל'. וביום ה' לחודש ניסן תקפ"ה נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש. ומנו"כ במעזיבוז בתוך אוהל הבעש"ט הק'.

הותיר ברכה אחריו חיבורו הנקדש 'אוהב ישראל', שנכתב ונאסף ע"י נכדו הרה"ק רבי משולם זוסיא מזינקוב זללה"ה, וחיבה יתירה נודעת לו לספה"ק הלזה אצל כל הצדיקים, ונחשב מספרי היסוד בתורת החסידות, וכן ידוע אשר אצל רביה"ק בעל דבר"י זי"ע סוף ימיו לא ירד ספר זה משולחנו, (ידוע מה שאמר הרה"ק מאפטא דלאריכות ימים טוב לבוא אליו), ובעיקר למד בזה בליל שב"ק, וגם נשאר ספה"ק אוהל תורה, זכותו יגן עלינו ועכ"א.

בפי ישרים תתרומם

מאמרים ועובדות מלוקטים מרוממות מעלותיו בקודש

בקרב קדושים יתהלל

"ידיד עליון וידיד נפש ישראל וידיד נפשי, ה"ה הרב המאור הגדול מעוז ומגדל הגאון המפורסם בוצינא קדישא עמודא דנהורא, איש אלקים קדוש שלשלת היוחסין נר ישראל עמוד הימיני פטיש החזק כש"ת מפארים מו"ה אברהם יהושע העשיל נ"י האב"ד ומ"מ בק"ק יאס והמדינה"

ממכתב הרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז זי"ע (אגרות האוה"י אג' יג)

"איש אלקים קדוש, נאדר בקודש, על ישראל הדרתו, אשרי יולדתו והורתו, ה"ה כבוד אהובי שארי ופארי, הרב גאון הגדול החריף ובקי, מופת הדור החסיד ועניו חכמתו תאיר פניו, נודע למשגב בכל קצוי ארץ כו'"

הגה"ק רבי אפרים זלמן מרגליות מבראדי זי"ע (שו"ת "בית אפרים" אבה"ע מהדו"ת ח"ב סי' יד, ובסגנון זה עוד כמ"פ)

"אל כבוד נאצל אור שבעת הימים הוא אדונינו מורינו ורבינו הרב רבן בני הגולה עמוקות, צופה נסתרות, עושה גדולות עד אין חקר, מפליא פלאות צדיק קדוש עליון, מוכתר בכתר עליון, הגאון האלקי כבוד מורינו ורבינו הרב אברהם יהושע העשיל הצח והמצוחצח". "הנה אני כעת באמצע הדרך בנסעי אליו לקבל פניו הקדושים כו', וכאשר אזכה לקבל פני אדמו"ר בתשוקת נפשי לה' כקבלת פני השכינה"

הרה"ק בעל "עטרת צבי" מזידיטשוב זי"ע (שם אג' כב)

חשוב יו"ד שאלה כט **משה**

שאלה כט ע"ד מצלה נחמד מלוי מחוד נמיפולי חלומה ים כעין כף לו כפופה לו פקומה ולפעמים הוא קנוכה עד מתין נחפצרי להכניס נו מלבע נודל ויש נחוכו כמין קרום המהדק מכי הקלוות ולפעמים הוא נחלון ולפעמים הוא נלח חלון וכבר קלה נודקים מחלקין דנים חלון מניריפין לגמרי דלמ' מהכי כ' מיעוך ומממום ומממני לומרים הטעם שמחין נו חלון רק קרום מקורין נוולח ולא סירכה ונים נו חלון הוא ומין קן לדנרי סרוח דזה מבל ונעיון הוח כמ"ש נמנ"ח רמ"ח סי' כ"ש קניף ד' ע"ם וכרחה לכחוב להטריף נכל ענין · מך נהיתי כמן פה ק"ק קחלנסוב והייתי מפוכח מצם חלל הרב הנדול המחקי חנחון מחסיד המלומיתי לחבר"ק חל"ל כ"י מס"י יחריך ימיו ומכותיו (הוא הלדיק מוה' חנרהם יהושע העשיל חנדק"ק מפטח נעח"ע ס' הוהב ישרחל עח"ם) נח לפני הסו"ב שלו מומחה ומומן נדול נכל ענייני סו"ב ויש והלינ לפניו דנריו נחמר מקחוולע לו נדיוק נמור נרוב עסקו ומרנלו נדדיקות זה לו יחר מעסריס מכח ועומס מלחכח ד' נחמוכה ולח נרמי' ח"ו וכומן כל לנו וכל חוקיו וכל כחוחיו ועסחוכוחיו ומחמנוחיו לחמנית חינע הדק נהמנחח פרטיות על כל פלטי פרטיות נענין נדיקה כחוולע לו מזה חינו מרכח מזה החחלת הרפוחה של מילוי החסרון ולח נמר עדיין והרחה מופח מוכך מכמה מקומות מהי' לפניהו נלח חסרון וחיח הכיר נזקילוחו מנם זה הי' נו חסרון כנ"ל רק מהרחפ לנמרי ע"י הקרום וקרע לפניהו הקרום והי' נו כעין כף כפופה

עיי"ש בפנים הספר שהאריך לברר כדת של תורה, ובתוה"ד:

חרינה · ומכח כלטוויהי מפי כבוד הרב הקדוש הכ"ל להטוח חוזן לדבריו ולעיין זזה ומכח מלוח הרב הקדוש הכ"ל עלי חוכה ומלוח לסמוע דבני חבניה ומח פקודתו סמרה רוחי ואנן ואומר חת חסר סורוכי מן הסמיס · הנה נחמת

לבחתימת התשובה:

הנ"ל נרחה לפענ"ד נחופן מיקנים ע"י כבוד הרב חנחון החסיד מלח לחחרה מפק"ק קחלנסוב יל"ו הכ"ד ה"ק ומה מייטולנויס מחנ"ד דק"ק מיכחווי המוחס פה ק"ק קחלנסוב :

לשון קדשו של מרן הגה"ק בעל ישמח משה בתשו' השיב משה:

"בהיותי כאן פק"ק קאלבסוב משובתי שבת אצל הרב הקדוש האלקי הגאון החסיד האמיתי אבד"ק הנ"ל נ"י הש"י יאריך ימיו ושנותיו, בא לפני השו"ב שלו וכו' והנה נצטויתי מפי כבוד הרב הקדוש הנ"ל לעיין בזה והנה מצות הרה"ק הנ"ל עלי חובה ומצוה לשמוע דברי חכמים ואת פקודתו שמרה רוחי ואען ואומר את אשר הורוני מן השמים הנה וכו'. כל הנ"ל נראה לפענ"ד באופן שיסכים על ידי כבוד הרב הגאון החסיד מרא דאתרא דפק"ק קאלבסוב יצ"ו הכ"ד משה טייטלבוים האבד"ק שינאווי החותם פק"ק קאלבסוב"

עמודא דנהורא

נודע בשערים מה שהפליא במאמר קדשו הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע בביאור הפסוק: "ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים" (בראשית ב, י); 'עדן' זה מרן אושה"י הבעש"ט הק', 'נהר' זה המגיד הק' ממעזריטש, 'הגן הוא הרבי ר' אלימלך 'ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים' אלו הארבעה ראשים האמורים.

מציון יסעד

מלכות פה קרינן ליה

אמרו צדיקים הקודמים זי"ע, כי הרבי ר' אלימלך זי"ע השאיר מורשה לארבעת תלמידיו הגדולים: ה"חוזה" הקדוש מלובלין שירש את

כח הראיה, המגיד הק' מקאזניץ את כח הלב, הרה"ק הרבי רמ"מ מרימנוב את הנשמה שבמח, ורבינו הק' מאפטא את כח הפה.

מציון יסעדך

וכך ראיתי למורי הקדוש (מאפטא) זי"ע. פעם אחת עמדתי לפניו והוא היה מדבר עם אלמנה אחת, והבנתי דבריו שהיה מדבר עמה בחכמה עמוקה מענין גלות השכינה היתה כאלמנה, עד שהתחלתי לבכות וגם הוא בכה. והיה דרכו לספר מעשיות ודיבורים, והכל היה בחכמה עמוקה, עד שפעם אחת סיפר לפני מורי דודי (העטרת צבי) בליל שבת מעשה אחת, והיה קודם ששתה כוס של ברהמ"ז. אחר הסעודה, היה מורי דודי הולך כל הלילה לכאן ולכאן, ולא ישן, ואמר שהמעשה ששמע מהרב אינו מניח לו לישון מרוב עמקות ושכליות וסודות שיש בה, עיי"ש.

זהר חי לתלמידו הרה"ק ר"א מקאמארנא זי"ע (פר' ויחי, ועד"ז כתב כמ"פ בחיבוריו)

והעיד חותנו הק' רבי אברהם מרדכי מפינטשוב זי"ע על קדושת הדיבור שלו, שבימי חורפו למד יחד אתו גמרא ותוס', ובמשך חצי שנה דרש וחקר מרבינו אודות דעתו על הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע ולא היה באפשרות שישמע אפילו דיבור קטן לידע את דעתו מה אצלו הרב מוהר"נ הנ"ל, כי כל כך אחר רוב דיבוריו (כלומר, למרות שהיה מרבה לדבר) היה לו משקל של זהב ממש בפיו, שלא ידבר שום דיבור על שום בן אדם, שלא ירע בשום דבר לבר ישראל, שבזה מצער לשכינה ופוגם בה ח"ו.

זהר חי' (שם)

"ורבים הלכו לאורו לקבל ברכותיו ולהקשיב אמרותיו, ואפילו שיחת חולין וכו' הצריכה לימוד, ומכש"כ בחידו"ת אשר דרוש דרש בפיו קדשו ורוחב בינתו מדי שבת בשבתו וחודש בחדשו וימים טובים".

נכדו הרה"ק רבי משולם זוסיא זי"ע מזינקוב בהקדמתו ל"אוהב ישראל"

"והיה דרכם בקודש אחר תיקון חצות לדבר על דרך הגוזמאות שאמר הגה"ק (בעל אוהב ישראל) ממעזיבוז, וכל אחד ואחד אמר פירוש על הסודות כפי דרכו, וכשהיה להם איזה דבר קשה היו מציעין זאת לפני הצדיק הקדוש רבי אריה סופר ממעזיבוז זצ"ל, והוא היה מפרש לה הכל על נכון"

יד המאיר
(פתיחת "פענח רזא" אות כא)

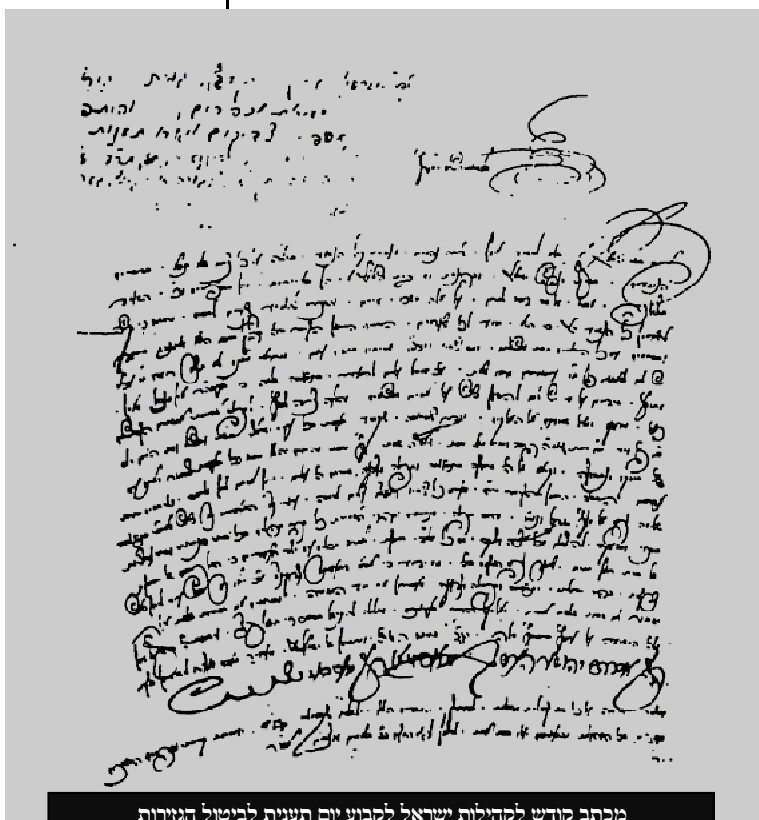
"שמענו ממורינו הגאון הקדוש זלה"ה דאמר: אילו היו שרפים ואופנים מבינים תורתי, לא הייתי אומר, אלא תורתי היא בלתי לה' לבדו". הן באמצע הסעודה תנוח עליו הרוח ממעל, והניח ראשו הקדוש על השולחן הטהור וכו' ועשה תנועות נוראות והטה הראש לאחוריו וכו', והתחיל לאמר סתרי תורה רזין דרזין, ופתח פיו הקדוש ואמר בהתלהבות גדול ופניו בוער בקרבו ולפיד אש".

"נחלת יהושע" לתלמידו המובהק הרה"ק רבי יהושע העשיל מחאליוב זצ"ל, ועוד מתלמידיו הק' (סו"פ בא)

קדוש עליון

"כמ"ש [הרה"ק מרוזין זללה"ה] על הרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זצללה"ה שהגוף הגשמי שלו היה בהירות של אלף נשמות ישראל". וע"ד דאי' בספה"ק אורח לצדיק (ריש פרשת תזריע), וזל"ק: "כמ"ש מאדוני אבי מו"ר זצללה"ה (הרבי רבי אלימלך זי"ע) שאמר כמה פעמים: הלואי שיהיה לבני אדם נשמה מזוככת כמו הגוף שלי". עכל"ק.

חלקת יהושע

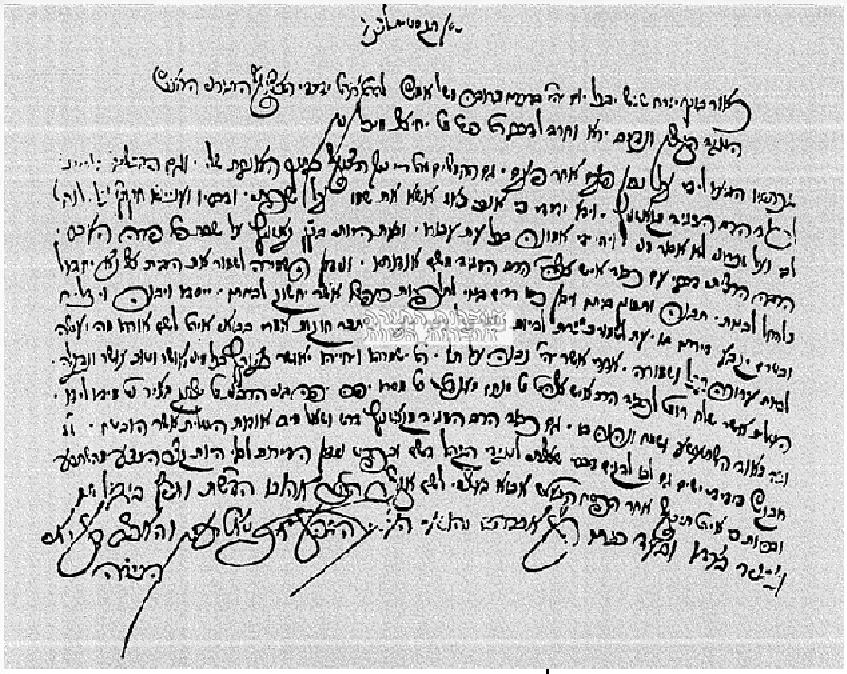

מכתב קודש לקהילות ישראל לקבוע יום תענית לביטול הגזירות

ידע כל הנסתרות

אמר מו"ר הקדוש מוהר"ר אברהם יהושע העשיל זצ"ל שעשבי השדה היו אומרין לו עתידות, וגם פסיעות אדם, ויראתי שלא אטעה, ובקשתי מאב הרחמן שיטול ממני. וכן היה העניו בילדותו שהשיג מדריגה כשהיו אומרין איזה שם עם שם אמו, היה מכוון בכוון מי הוא זה השם, אם הוא תינוק מוטל בעריסה, או אם הוא גדול מעט שלומד אותיות, או גדול ביותר, או אם הוא איש גדול בשנים, ואם הוא בעה"ב או ת"ח או צדיק וכו'. וכשהיו מנסין אותו וא"ל שם שלא היה השואל יודע כלל מהותו, אלא לנסות, השיב: זה איננו, ועכ"ז אמר: ידעתי גם ידעתי, שעדיין אני רחוק מאוד מהשי"ת, ולא עוד, אפשר מטעין אותי."

נתיב מצותיך (קאמארנא) שביל אמונה, שביל ה' או"ב

אברהם אוהבי

אות בקדושיו היתה אהבתו העזה לכל נפש מישראל, ואשר על כן שמו נקרא: ה"אוהב ישראל". וכה מעיד עליו נכדו הרה"ק רבי משולם זוסיא מזינקוב זי"ע בהקדמתו לספר זקינו: "הוי מרגלי בפומיה דרב אשר במדה זאת יוכל להתפאר אפילו לפני בי"ד של מעלה, אשר אהבת ישראל תקועה בלבו, וטרם הלקח ארון אלקים צוה לבניו שלא ירשמו על מצבת אבן שיציינו על בנין הנפש שלו שום שבח רק אוהב ישראל".

בהקדמה לספה"ק 'אוהב ישראל' לנכדו הרה"ק מזינקוב זללה"ה

"הכי קרא שמו אוהב ישראל, כי כשמו כן הוא, היה אוהב בכל לבבו ונפשו כל ישראל, ובפרט להת"ח היה מקרבם בכל עוז, ואבותינו סיפרו לנו בעת שהיה כאן הי' הכל כל גדולי ישראל שבעירנו, והיו משכימים ובאים אצלו, וראו נפלאות מתורתו".

מתוך הסכמת הגה"ק בעל שואל ומשיב זי"ל להדפסת ספה"ק "אוהב ישראל"

הרה"ק המגיד בעל עבודת ישראל זללה"ה אמר פעם בערב יוהכ"פ, שגם אז בזמנו נמצא כח שלשת האבות הקדושים, ואמר על הרב הק' מאפטא בעל אוהב ישראל זצ"ל שהוא בחינת אברהם, ועל הרה"ק הרבי מלובלין זצ"ל שהוא בחינת יצחק, ואת עצמו, שהיה שמו ישראל, חשב כנגד בחינת יעקב"

פרי צדיק" (מאמרי ערב יוה"כ או"ג. ועיי"ש הסברו הנפלא לענין זה)

כתר שם טוב

קדוש ונערץ היה בפי כל גדולי וצדיקי דורו, החל מגדולי החסידות וכלה בגדולי הרבנים והגאונים שלא נמנו על דגל החסידות. ומתאמרא משמיה דרבו הקדוש בעל "נועם אלימלך" זי"ע אשר העיד עליו פעם, כי כשמו כן הוא: יש בו מדת החסד של אברהם אבינו ועל כך שמו אברהם; צורתו כדמות יהושע בן נון, כשמו יהושע; ובחריפותו הוא מזכיר את חריפות זקינו, שע"ש נקרא, הרבי ר' העשיל ז"ל.

דור דעה

כהן גדול, נשיא, ומלך

שמעתי בנעורי מפי מגידי אמת שכמה פעמים נשמע מפי קדשו של הרב מאפטא שביוה"כ בעת העבודה אמר "וכך הייתי אומר" (במקום וכך היה אומר), כי זוכר עוד עתה עת אשר שימש בכהונה גדולה בביהמ"ק והענין מפורסם. וכן י"א שהעיד ע"ע שהוא כעת בגלגול עשירי בזה העולם והי' בחי' כהן גדול ונשיא ומלך וריש גלותא וכו'.

עשר אורות

מילי דהילולא

דורן דרשה בהילולא דצדיקיא

שמעתי כמה פעמים מאדמו"ר הגה"ק מהרי"ד זצוק"ל מבעלזא זי"ע ביום אשר בו הילולא של איזה צדיק הוא כמו שעושין חתונה לצדיק ביום מיתתו, ועל החתונה נהגו בכל תפוצות ישראל ליתן דורון דרשה (ומקורו מהזוה"ק פר' ויצא קמ"ט ע"א), ומסתמא גם בהאי הילולא דצדיקיא יהיב ליה קוב"ה מתנות לצדיקיא, ואיזה מתנה חשובה נותן הקב"ה לצדיקים, ואמר אדמו"ר הנ"ל בשם זקינו הגאון הק' בעל אוהב ישראל זצוק"ל זי"ע, שנותן הקב"ה להם שיוכלו להשפיע בני חיי ומזוני לישראל. עכ"ד זצ"ל. ומסתמא נוטלים חלק בראש אותם אנשים שהם מזכירים את שמו של הצדיק לטובה, ומגלים דעתם שרוצים להושע בזכותם.

הגאון רבי שאול מראצפערט זצוק"ל
(נדפס בסו"ס מליצי אש ח"א, מכת בים והערות, עב)

מיכלא דמהימנותא

שמעתי בשם הרב הגאון הקדוש כקש"ת מוה' אברהם יהושיע העשיל זללה"ה האבד"ק אפטא שבא לפניו אדם גדול אחד שהיה לו בן שנתפקר ורצה להמיר דתו רח"ל, ובקש ממנו שיעזור לו, והשיב לו: אם אתה יודע שעדיין לא אכל חמץ בפסח מעת שנתפקר אז אפשר לי להושיע לו, ואם לאו לא. והנה, דברי חכמים צריכים לימוד ונראה כוונתו שהיה לו סמך מ[סמיכות] שני כתובים אלו (שמות לד, יז- יח) אלוהי מסכה לא תעשה לן. את חג המצות תשמור'.

שפת אמת ברעזאן (פר' כי תשא)

וישישו בשמחה

"שמעתי מכבוד אדמו"ר הרב ממעזבוש (רביה"ק מאפטא זי"ע) כאשר האדם עושה איזה נישואין לבניו, משם באה לו פרנסה ומצאתי רמז לזה בזה הפסוק (בראשית כו, ל) 'ויעש להם משתה' דהיינו שעושה חתונה לבניו, 'ויאכלו וישתו' באה לו פרנסה וכל טוב".

אור לשמים (פר' תולדות, כ)

סגולת ישראל

הרב מאפטא זי"ע בעל 'אוהב ישראל' צוה מי שידליק נר לטובת נשמתו [הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל בן רבי שמואל] יעשה לו טובה.

אוצר ישראל, עמ' ס"ב

למען תספר

גדולים מעשי צדיקים, וסיפורי נפלאות וישועות

אש תהיה בו לעיני כל ישרא"ל

כשהיה הרה"ק מאפטא ז"ל בעיר ראדיחאוו שהוא בגבול רוסיא לגאליציא, נסעו כל אנשי העיר בראד, וגם ממרחק באו הרבה אנשים, ובתוך הבאים היה גם הגאון רבי אפרים זלמן מרגליות ז"ל, כשבא לפניו אמר לו הרה"ק מאפטא, על כבודו לא חשבתי שיבוא אלי, השיב לו הגאון ר' זלמן באמת אני יושב כל היום בביתי ואיני הולך כלל לחוץ, רק כשאני רואה דרך החלון שרצים הרבה אנשים ועושים קולות, אני מבין שבוודאי יש באיזה מקום אש ושריפה, ואז אני רץ גם כן לחוץ, ועתה כשראיתי שכל העיר בראד וכל העולם רצים לרבינו, הבנתי שבודאי יש כאן אש גדול וקדוש לכן גם אני באתי עמהם. [וראה בתשו' 'יד אפרים' שהפליג בתוארים עצומים עליו (הובא לעיל במדור 'בפי ישרים')].

'חמדה גנוזה' ח"ב עמ' קי"ז

נועם שיח סוד שרפי קודש

פעם אחת כשדיבר הרה"ק רבי יצחק מנעשכיז זללה"ה מהרב מאפטא, אמר שהרב מאפטא היה רגיל לספר גוזמאות, ואמר אז בשם צדיק וקדוש אחד, שאמר על הרב מאפטא, שהוא יודע סוד מאמר רבותינו ז"ל (ביצה ד.) 'גוזמא קתני', לכן היה כוחו יפה לומר הגוזמאות. ופעם אחת כשהחל לדבר בדביקות בהפלגות יתירות על ביתו שבעיר יאסי (שם שימש ברבנות) ומנה אלפי עצים שנטעו לו שמה וכיוצ"ב, ועמד שם איש אחד ונענה "א, איך ווייס', נבהל הרה"ק מאפטא מזה וחרד לעומתו ושאל אותו 'וכי מאין אתה יודע'.. והיה נראה בחוש כי כיון לגנזי נסתרות לה' אלקינו. עוד סיפר הרה"ק רבי יצחק מנעסכיז זי"ע, שפעם אחת ישב הרה"ק מאפטע בסעודה עם הרה"ק רבי ר' ברוך ממעזיבוז, והרבה לספר גוזמאות, ואז עמדו אנשים מנגד והביטו, אולי יתחיל הרבי ר' ברוך לצחוק מזה, ויוסיפו הם בשחוק, אבל לא היה כן, ואחר שיצא משם האפטער רב, אמר הרבי ר' ברוך, מכל אנשי פולין לא ראיתי חכם כמוהו, שיש לו משקולת זהב בפיו ששוקל כל דיבור קודם שאומרו.

'עשר אורות', מערכת ז' אות כ"א כ"ב

סוד ה' ליראיו

ידוע שרבו הרה"ק ר"א חלק לפני פטירתו כוחותיו בין תלמידיו, ולתלמידו מאפטא נתן כח הפה, ודרכו הי' לספר מעשיות, ולומר גוזמאות, וכל דבריו הי' סודות נפלאים, בחכמה עמוקה, פ"א כשדיבר הרה"ק מנעסכיז זי"ע מהרה"ק מאפטא

אמר בשם צדיק אחד שהרה"ק מאפטא יודע סוד מאמר חז"ל "גיזמא קתני" לכן הי' כחו יפה לומר גוזמאות, ומסופר שכאשר נסע הרה"ק ר' יצחק מראדוויל זי"ע בנו של המגיד הקדוש מזלאטשוב זי"ע על חתונת בנו הרה"צ ר' דן שלקח בת הרה"ק מאפטא, ובאמצע נסיעתו בלילה שלפני יום החתונה בא המגיד מזלאטשוב לבנו בחלום הלילה, ואמר לו שכאשר תתוועד עם מחותנך הרה"ק מאפטא והוא יספר מעשיות וגוזמות מעניני העולם, ותעמוד משתומם ומתפלא, תדע כי בדיבור זה יהי' מלובש סוד זה, ובדיבור זה יהיה מלובש סודות אלו, וכן הי' בעת הוועד סיפר הרה"ק מאפטא מעשיות וגוזמות, וענה הרה"ק ר' יצחק זי"ע זה מובא במקובלים שם, וזהו נאמר בזוה"ק או בכתבי האר"י ז"ל שם, נענה אליו הרה"ק מאפטא זי"ע, ואמר בזה"ל "א קונץ אז מי האט א טאטע וואס עד קומט פאראויס דערציילן".

זכות ישראל, עשר אורות

שולחנו דומה למזבח

רבינו הק' מרוז'ין זצוק"ל הפליא בגודל עבודת האכילה של הרה"ק מאפטא זצוק"ל אשר כידוע עבודתו הגדולה והקדושה באכילתו למעלה מהשגת אנוש, ואמר עליו בקדש שהרה"ק מאפטא מרגיש אבנים באכילתו. ומסופר שפעם בא אורח לבית הרה"ק מאפטא, בו בשעה שישב הרה"ק בבית דינו לשפוט משפט צדק, וצוה הרה"ק לאנשי ביתו להכין לאורח סעודת ערב ומקום ללון, כשסיים הרה"ק הדין תורה ושב לביתו, ראה שאין האורח נמצא, ושאל לאנשי הבית ע"ז, ואמרו שסירב האורח לסעוד סעודת ערב למרות הפצרותיהם משום חולשא דאורחא שהיה עייף ויגע ופנה מיד לשכב לישון, ונענה הרה"ק בתמיה, "איך פארשטעה נישט, ווי שיימט זיך נישט א איד פארדעם בורא עולם, זיך צו לעגען שלאפן אן א וויעטשערע" (סעודת הערב בלשונם).

'רועה אבן ישראל' (סקולען) **עמ' פ"ב.**

בלתי לה' לבדו

ידוע שהרה"ק מאפטא זי"ע היה לו עבודה גדולה מאוד בעבודת האכילה, ובימי חוליו לא היה יכול לאכול בליל התקדש החג מצה ומרור, ומ"מ הכין לעצמו שיעור גדול של מצות ומרור אבל בני ביתו לקחו משם קצת למען בריאותו, וכאשר הבחין בזה פנה ואמר להם הלא תדעו שכל מה שאני אוכל בכל ימות השנה, איני מרגיש בהם שום טעם, וכמו שאני אוכל עפר, ורק כאשר הנני אוכל מצה ומרור אני מרגיש בהם טעם, וכעת אתם רוצים למנוע ממני גם מאכל זה שהנני מרגיש בה טעם.

דברי תורה

איהו רב ואיהו זעיר

הרה"ק מאפטא זי"ע היה אוהב ישראל במידה גדולה מאוד ולא לחינם נקרא שמו כן, ואת גודל אהבתו אל כל אחד

מילי דהילולא

חנון וצדי"ק ה'

ויאמר הראיני נא את כבודך. ויאמר אני אעביר כל טובי על פניך וגו' וחנותי את אשר אחון. "שמעתי ממורי הגאון מוה' העשיל זצללה"ה הפירוש 'הראיני נא את כבודך', כי ביקש משה הדבר לטובתן של ישראל, שיהיה הכח והאומץ בידו שיוכל להיטיב להם, והשיבו השי"ת: 'אני אעביר כל טובי', לשון הכרזה, כמו: 'ויעבירו קול במחנה' (שמות לו, ו) רצ"ל: [אני] אכריז שכל טוב 'על פניך', שדרך הצדיק יכלו כל השפעות וכל ישועות ישראל בכלל ופרט. רק 'וחנותי את אשר אחון', כי גם הצדיק הוא בן אדם, ולא יוכל להשגיח על העולמות בכל עת בלי הפסק, כי לפעמים צריך לישן ולפעמים מוטרד בענין אחר, והשאיר השי"ת כביכול לעצמו, אשר שינה אין לפניו ולא יטרידהו טורד, שהוא יתברך יחון לאיש אשר ייטיב לפניו".

אור לשמים (פר' שמות, לד)

ויחכם מכל האדם

ויחכם מכל האדם (מ"א ה, יא) "ואיתא במדרש: אפילו מן השוטים. ולכאורה מאי רבותא היא. ופירש הרה"ק מאפטא זצוק"ל דדרך השוטה לחשוב את עצמו לחכם גדול שאין כמוהו בעולם, ואין מי שיכול לנצחו, דברוב שטותו הרי הוא משיב חכמים אחור בדבריו ומשאלותיו המטופשות, כיון שאינם יכולים לרדת ממעלתם להבין נבכי עשתונותיו המעוותות להשיב לו נכונה לפי דרכו ומחשבתו. וזה היה גדולת שלמה המלך ע"ה שלא די שהיה חכם מכל החכמים, היה גם ביכולתו להבין נבכי עשתונותיהם המעוותות והמטופשות של השוטים, ולהשיב להם כגמולם לפי דרכם ומחשבתם".

ילקוט אוהב ישראל

(עמ' פג. וראה שם בהע' ב: כמקובל נאמרו הדברים על ידי רבינו בעת אשר נבחר לרבנות קאלבסוב, אחר שהרבה רבנים גדולים הוכשלו שם ע"י ראש הקהל שהיה בור ועם הארץ, בהציגו להם שאלות מטופשות שלא יכלו לענות עליהם, ורק רבינו תפס מיד את כונת שאלותיו, ויענהו על אתר תשובות שהניחו את דעתו)

לעורר השחר הוא תיקון הנפש

"בשם הרב הק' מאפטא 'ותקם בעוד לילה' (משלי לא, טו) כשאדם קם בחצות לילה, 'ותתן טרף לביתה' ונותן מזון להנשמה, שלומד ומתפלל, 'וחק לנערותיה' תקון הוא לחטאת נעורים".

מרגניתא דבי רבנן (עמ' עד)

מילי דהילולא

כל התחלות בדרך פשטות

קבלה מאת מורי ורבי חיות נפשי הגאון הקדוש רבינו אברהם יהושיע העשיל מאפטא כי 'לפתח חטאת רובץ' (בראשית ד, ז) ו'כל ההתחלות קשות' (מכילתא פרי בחודש פ"ב) לכן כשמתחיל תיכף בכוונה שיעלה למדרגות רמות באהבה וביראה ובהתפשטות הגשמיות לא יעלה בידו, כי היצה"ר האורב והשונא יבלבל אותו במחשבות ותחבולות שלו, ולכן כל ההתחלות בתורה, ובפרט בק"ש ובתפלה, יהיה ההתחלה להכין עצמו על פשטות הדברים שהוא מחוייב בהן על פי התורה, לומר הדברים בפשטות, ולהשתתף נפשו עם כל ישראל, עם כל נפש קטן וגדול ממש, ממש באמת, ואח"כ כשיכנוס יעלהו השי"ת ממדריגה למדריגה עד רום המעלות, לפי ערך נשמתו ואמת שלו, כדכתיב (מ"א ח, לט) 'ואתה תשמע השמים מכון שבתך וגו' ונתת לאיש ככל דרכיו אשר תדע את לבבו כי אתה ידעת לבדך את לבב כל בני האדם'. ודפח"ח".

נתיב מצותיך (קאמארנא. נתיב אמונה, שביל א' אות ז')

הוי זהיר בגחלתן שלא תכב"ה

אמר הצדיק מו"ר מו"ה אברהם יהושע העשיל מאפטא יזהרו האברכים בעת שנוסעין לצדיק, כי הצדיק אש שורף גדול, וכשבא נר קטן אצל להבה שלהבת אש, נכבה תיכף. ולכן יזהרו מאד מאד שיעמדו באימה ויראה וברתת, כי הצדיק מרוב אור וחיות אלוקית שבו, מסביר פנים לכל אדם באהבה יתירה. ואם זה אינו נזהר להתחמם כנגדו הרחק מרחוק מן אורן של חכמים ברתת וזיע, אז נכבה נרו חלילה, ונעשה מתנגד על הצדיק, והחיות שלו, של הטיפש הזה, סר והולך לו.

נתיב מצותיך (נתיב התורה, שביל ב אות ג)

הדרך לקבל עצת אמת מצדיק

אמר הרה"ק מאפטא ז"ל: מי ששואל איזה עצה מצדיק, אם רצונו שיאמר לו הצדיק כפי מה שהוא עצמו רוצה, לא יזמין לו השי"ת את העצה הנכונה כפי האמת, רק אם יסלק את דעתו ורצונו מכל וכל, ויתרצה לאשר ישים השי"ת בפיו של הצדיק, אז בודאי ישיג העצה הנכונה והאמיתית. ולמד זה מפלגש בגבעה, שמתחילה שאלו (שופטים כ, כג) 'האוסיף לגשת למלחמה עם בני בנימין אחי', ורצונם היה לזה, לעלות ולהלחם, והשיב להם 'עלו אליו', ולא עלתה בידם עליה זו לטובה. ואח"כ ששאלו (שם פס' כח) 'האוסיף עוד לצאת למלחמה עם בני בנימין אחי אם אחדל וסילקו רצונם מכל וכל, רק חפצם היה כאשר יאמר ה', אז השיגו האמת והצליחו.

בגדי ישע (פ"ז אות כ', ירושלים תרמ"ח בסה"ס. מובא בילקוט אוה"י)

מישראל יחד עם עוצם מדת ענות קדשו המופלגת אפשר ללמוד מהמעשה הנורא הבא, ברוסיה היה יהודי שחטא פעם למלכות ונגזר עליו במשפט גזר דין מוות רח"ל, והחוק ברוסיה היה שלפני ביצוע גזר הדין נותנים לנידון שבוע חופש שיוכל להיפרד ממשפחתו וכו' יצא היהודי מהמאסר וחשב לעצמו מה לו לחזור כעת לביתו, הלא כל השבת ישבו בני המשפחה ויבכו. עדיף שיסע לרבי אולי יפעל שם איזה דבר, ויצא היהודי לאפטא, להרה"ק מאפטא היתה קבוצת תלמידים שהיו מעין בית הדין שלו, ומפעם לפעם היה עורך משפטים בבית דין שלו ומוציא פסק דין, באמצע שבת כינס הרה"ק מאפטא את הבי"ד שלו והודיע להם שיש לו דין תורה עם כביכול, והתחיל הרה"ק מאפטא להרצות 'טענותיו' ואמר, הלא יש לי כל טוב, פרנסה בריווח וצאצאים וכו' כל טוב ולכאו' על מה מגיע כל כך הרבה טובה מוכרח להיות שהקב"ה מקיים את הפסוק (דברים ז' י') 'ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו', וכדי שיפרע ממני בעוה"ב על רוב עוונותיי, ע"כ הוא נותן לי בעוה"ז רוב טובה כדי לשלם לי את מעט המצוות ומעשים טובים שכן עשיתי, ואם אמת הוא הדבר איך אוכל ליהנות מכל הטובה הזאת בעוה"ז, והלא מרוב צער ע"כ שהולכים להרוג את יהודי פלוני שנגזר עליו דין מוות איני יכול כלל ליהנות מכל הטובה שנשפע לי ואז לא יקוים הדין של 'ומשלם לשונאיו כו', לכן בקשתי מהדיינים שיפסקו להציל את אותו יהודי מדין מוות כדי שיוכל להתקיים בי ומשלם לשונאיו ואכן כך יצא הפסק והיהודי ניצל ממות לחיים.

'רזא יקירא' (גליון ע' עמ' ב')

ישמח צדיק בה' וחסה בו

הרה"ק מאפטא זי"ע נכנס פעם בחנוכה לערוך שולחנו וראו על פניו שיש לו עגמת נפש וצער גדול ואחר כך ראו שנשתנה צורת ושמחה כסתה פניו, ושאלו אותו מה היה, והשיב להם, שבראש השנה העבר נגזר שפע גדול לכלל ישראל ועכשיו ראה שכבר נתרוקן כל השפע כי כלל ישראל כבר השתמש בכולו ועדיין אנו עומדים בחנוכה שלא עברה אפילו חצי שנה מראש השנה ומה יהיה מכאן ולהבא עד סוף שנה זו ולכך היה לי עגמת נפש, אבל אח"כ כשהתבוננתי כל הדבר נזכרתי שגם אשתקד היה כן אז נתרוקנו כל ההשפעות בחנוכה ממה שנגזר בראש השנה ואף על פי כן השפיע השי"ת שפע חדש בחנוכה לצורך יתר השנה ובוודאי גם בשנה זו יהיה כן ולכן שמחתי.

'צור צדיק' עמ' כ"ח

עלה מעלות רמות

שמעתי מפ"ק אאמו"ר (הרה"ק רבי שלמה מבאבוב זיע"א) זצ"ל כי כ"ק אא"ז מרן הרה"ק מצאנז זי"ע ועכ"י כאשר בא בימים, והיתה זאת בשנה האחרונה קודם הסתלקותו, היה אומר כי נחלש כח ראיתו עד שאינו מכיר בני אדם, רק בספר עדיין יש ביכלתו לעיין, וכשהרגיש בתמהון העומדים עליו, סיפר כי

הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא זי"ע, כשהיה דר במעזיבוש היתה דירתו בעלי' והיו עולים אליו במעלות, פ"א באו לפניו שני אנשים גרועים פחותי ערך מבני עירו, ויהי כצאתם שאל לאשר על ביתו ואמר בתמימות האיך יתכן אשר בהמות יעלו במדרגות העלי', והאיש נשתומם בשמעו השאלה, ויאמר וכי אין רבינו מכירם, הלא המה פלוני ופלוני מאנשי עירנו, ויאמר הגה"ק ממעזיבוש לא הכרתי אותם ונדמו לעיני כבהמות, ואא"ז בספרו המעשה הסביר הענין, כי הגה"ק ממעזיבוש לרוב קדושתו כאשר בא לעת זקנותו נתעלה במדרגה גדולה מאד עד שבא לבחינה זו שלא יראו עיניו רק דבר שבקדושה, לכן כאשר באו לפניו אנשי דלא מעלי, לא הכיר עליהם את צלם הקדושה, לכן ראו אותם עיני הקדושות רק בצורתם הבהמיות.

'קדושת ציון' ח"א עמ' ע"ט

ב"י מלכים ימלוכו

כשהגיע הרה"ק מאפטא להתגורר במעזיבוז ולשמש בה בהנהגה, היו מי מבני העיר שטענו, שהיות שהוא אדם זקן, אין חפצים להכתירו, כי הם מעונינים ברב ומנהיג צעיר לימים, למען יאריך ימים על ממלכתו ויוכל להנהיגם הרבה שנים, כששמע הרה"ק מאפטא מטענותיהם האלו, הבטיח להם, שהוא ינהיג במעזיבוז, כאותם מספר שנים שהנהיגו אלו שהיו כאן לפניו, כך היה, כמובן, כי הבעש"ט הק' התגורר במעזיבוז שתים עשרה שנה, נכדו, בעל ה'דגל', התגורר במעזיבוז שתים עשרה שנה, אחיו הרבי רבי ברוך, התגורר שם שתים עשרה שנה, וכך הרה"ק מאפטא הנהיג את עדתו במעזיבוז, במשך שתים עשרה שנה. ויהי הדבר לפלא.

'עיר מבצר' עמ' רנ"ב

תכנים ותעייל הנך ציפרי קדישי

כתב לי הרה"ח ר' חיים אינהארן מפעסט, שסיפר הרה"ק רבי יעקב יוסף מסקווירא זצ"ל בשם זקנו הרה"ק רבי איציק'ל מסקווירא זי"ע, שמרגלא בפומיה של הרה"ק בעל 'אוהב ישראל' מאפטא זי"ע, שכאשר יבוא למעלה ויפסקו לו גן עדן לא יכנס לשם עד שיפעל ישועה בעד כלל ישראל בביאת המשיח. וסיים הרה"ק רבי איציקל זי"ע בזה הלשון, 'דו וייסט דאך אז דער איז א עקשן, וועט עד דאך אוודאי נישט אריינגיין ביז משיח צדקנו וועט קומען, וועגן דעם בעט איך דיך אז א ודאי תכנס ותעייל רבונו של עולם הנך צפרי קדישא לאתר קדישא דאתמר עלייהו עין לא ראתה אלקים זולתך, שתכניס ותעייל הנך צפרים קדישים למקומם הראוי להם', עכלה"ק.

'שיורי מנחת עני'

אף שם עומד ומשמש

מילי דהילולא

כאשר ישאל איש בדבר האלקים

ועצת אחיתופל אשר יעץ בימים ההם כאשר ישאל [איש] בדבר האלקים (ש"ב טז, כג) אמר הה"צ הקוה"ט ראי"ה מאפטא זצוקללה"ה הנה, 'איש' קרי ולא כתיב. וביאור הענין שהבא לשאול בעצת הצדיק אזי צריך השואל לבטל הטיית דעתו בענין, ולומר רק דברים כהווייתן, כי לב האדם לאדם, ושוחד הדברים המלאים פניות וגיאות יש בכוחם לעוור גם עיני חכמים ופקחים להטותם מני אורח. לכן יסלק לגמרי דעתו בענין, ורק עצת הצדיק ישאל. ולכן מלת 'איש' נעלם בפסוק זה, (בקרי ולא בכתיב), שצריך בבואו לשאול להצדיק לבטל את עצמו ודעתו, ואז עצת הצדיק ערבה לו כאשר ישאל בדבר האלקים.

שמועות טובות (כד:) **אילנא דחיי** (אור הנר יד)

ויעו"ש דמעשה היה שנשאל הרה"ק מאפטא זי"ע אודות שו"ב אחד כו'. ותחילה הורה שלא להעבירו ממשרתו, ואח"כ חזר בו, ואמר ד"ת זה

מתאוה לתפילתן של צדיקים

אמר הרב הקדוש מאפטא זצ"ל, מה זה שהקב"ה מסבב לטרוד הצדיקים בעניני העולם הזה שרצין כולם אליהם זה בפרנסה וזה לרפואה וכל זה בעניני גשמיות, ומוטב היה שהצדיקים יהיו יושבים תמיד על התורה ועל העבודה ויתבודדו בינם לבין קונם תמיד, אבל האמת היא כי הוא יתברך עושה זאת מרוב רחמיו וחסדיו אשר הוא אוהב אותם מאוד, ומצפה לתפלתם, ורוצה להשתעשע עמם בכל פעם, לזאת יסבב סיבות ושולח אצלם בני אדם זה בכה וזה בכה כו'.

'צמח דוד' (דינוב) עמ' מ'

השומר שבת שכרו הרבה מאוד

כל שומר שבת כדת מחללו שכרו הרבה מאד על פי פעלו (זמר "כל מקדש") "דקדק הרב הקדוש אבדק"ק אפטא זצוקלל"ה שמתחילה אמר 'הרבה מאוד' ואח"כ אמר שהוא רק 'על פי פעלו', וא"כ איננו הרבה מאד. ואמר: הכוונה היא, כי מי ששומר שבת כהלכתו הנה זה יהיה שכרו, אשר דיבורו יעשה רושם (כמבואר בשמו"ר ס"פ כה) ויהיה במדריגת 'ותגזר אומר ויקם לך' (איוב כב, כח) וזה שאמר הפייטן שכרו הרבה מאד ומפרש מה הוא השכר, ואמר: אשר על פי פעלו רצ"ל שפעלו יהיה שיוכל לפעול על פיו, כפי אשר יאמר ויגזור בפיו כן יקום בפועל. עכ"ד ושפתים ישק".

דברי יצחק (אות י"ט. מובא בילקוט אוה"י עמ' קכ)

מילי דהילולא

מזמור שיר ליום השבת

העיד נאמנה הרה"ק בעל ה"חידושי הרי"ם" זי"ע שנוכח בשמחת נישואי נכדו של רבינו, הידועה בשם "די אוסטילא חתונה" אשר הפליא את דברות קדשו ששמע באותה הזדמנות של שמחה מפי רבינו הק' מאפטא זי"ע, ואלו תוד"ק שאמר אז: דהנה אנשי כנסת הגדולה תקנו שיאמרו בתפלת שחרית של שבת: ויום השביעי משבח ואומר וגו' לפיכך יפארו ויברכו וגו'. והתמיהה רבה מהו הקשר בין השירה שהשבת בעצמה שרה, ש"לפיכך" יפארו כל יצוריו. וביאר דלעולם לא מסוגל שום נברא לומר שירה למי שבראו, דהרי זו העזה לחדל אנוש לומר שירה לפני ממ"ה הקב"ה. אמנם מאחר דאנן חזינן שהשבת עצמה פותחת ואומרת: מזמור שיר וגו', וברחובות תתן השב"ק קולה בשבח ושירה, זה נותן רשות וכוח לכל הנבראים להתאזר ולהתחזק ולומר שירה. ולכן "לפיכך" יפארו, דרק ע"י כוח שירת השבת להקב"ה אנו יכולים ג"כ לשבח ולפאר, עכתודה"ק. (פי' זה הובא בספה"ק אוהב ישראל בתוך המאמר 'דרוש לשבת קודש' עייע"ש). והעיד החי' הרי"ם ז"ל, באמרו אשר "ממאמר זה ששמעתי הרגשתי מתיקות בפי שנה שלימה" והי' מרגלא בפומי' מאמר זה.

אהל אלימלך (אות קפז), אבני זכרון

בכל דרכיך דעהו

הרה"ק מאפטא אמר לפרש הפסוק 'חכמים המה להרע ולהיטיב לא ידעו' (ירמי' ד, כב) פירוש 'להרע' נחשב בגמ' לגבי שבועה שלא יאכל, ו'להיטיב' שבועה שיאכל. וזה הפי' 'חכמים המה להרע' הם יודעים רק איך 'זיך אויסארבעטן מיט נישט עסען'. אך 'להיטיב' ווי אזוי זיך אויסצוראבעטן מיט עסן, זה לא ידעו. והרי זו מעלה יתירה, לדעת את ה' בכל דרכיו.

'ארץ הצבי', גליון י"ד

שכר מצוה בהאי עלמא

"לחוסים בך נגד בני אדם" "בשם הרב הק' מאפטא 'מה רב טובך אשר צפנת ליראיך פעלת לחוסים בך נגד בני אדם' (תהלים לא, כ) דהנה שכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין לט:) ומה שאנחנו רואים שהקב"ה משלם שכר מצות הוא חלק מה שלא היה כראוי לשמה. וזהו: מה רב טובך אשר צפנת 'ליראיך', דלהיראים צפן השי"ת שכרם לעולם הבא. 'פעלת' כלומר, מה שאנו רואין שאתה פועל הדבר הזה לשלם שכר מצות בהאי עלמא, זה הוא אך 'לחוסים בך נגד בני אדם', שרק למראה בני אדם חוסים בך, בחלק זה הנעשה נגד בני אדם ואינו כראוי לשמה, לזה אתה משלם שכר מצות בהאי עלמא, וכנזכר.

מרגניתא דבי רבנן (עמ' סג)

שמעתי בשם הצדיק נבג"מ מו"ה יצחק מאיר זללה"ה מאפטא שאחר פטירת אביו הק' מו"ה יהושע העשיל זללה"ה (בעל 'אוהב ישראל') אמר, אשר אביו הקדוש אינו צריך שיאמר קדיש עבור נשמתו כי למעשה צדקותיו רבו מלספר, רק דלצדיק יש לו נשמות האחוזות בשורש נשמתו ומחוברין להאילן הקדוש בחינת שרשים וענפים שעולים ורוצים לינוק מפרי צדקתו בעולם הבא כי כן הדין נותן כאשר דברנו מזה בפר' תרומה וכדי שלא יוגרע מחלקו כלום אני אומר קדיש שיהיה לו מה לחלק להם ושלא יחסר כלום. ודפח"ח.

'קב ונקי' דף נ"ז. 'ילקוט דברי חכמים' אות קכ"ט

אחיד בשמא קדישא עילאה

סיפר הר"י מוהר"ש בראנדעד ז"ל שכשהיה הרה"ק מבעלזא ז"ל בעיר אפטא בעת שנתמנה אחיו הרה"צ מוהר"ר שלו' ז"ל לרב בעיר אפטא הראו אנשי העיר חתיכת ברזל שהורידו מעליית ביהמ"ד שהיה חרוט עליו השם הראשון של הרה"ק מאפטא ז"ל בשלימות דהיינו אברהם, ומהשם השני (יהושע) היה כתוב שלש אותיות הראשונות, ומהשם השלישי (העשיל) היה כתוב אות הראשון, [ביחד נצטרפו אותיות של שם השני והשלישי לשמו של הקב"ה] רב דק"ק אפטא. וסיפרו למרן ז"ל שבעת שהיה הרה"ק מאפטא ז"ל שם, היה זמן שבלילה היו שומעין קולות בעלית הביהמ"ד, ובאו להרה"ק מאפטא ז"ל וסיפרו לו ע"ז, וצוה הרה"ק מאפטא ז"ל לחרוט על חתיכת ברזל כנ"ל ויניחוהו בעלית הביהמ"ד וכן עשו ונפסקו הקולות.

מציון יסעדך

ומצאת לבבו נאמן לפניך

עוד סיפר הנ"ל שמעתי מהרה"ח מוהר"ר יאסעלע קנייטלער ז"ל, מלמד ביערסלאוו, ששמע בעצמו מהרה"ק מהרי"ד ז"ל שסיפר פעם את הסיפור דלהלן, והתחיל בזה"ל "דער אפטער זיידע ז"ל האט זיך אמאל אויפגעוועקט מיט א גרויס התעוררות אז מען דארף תשובה טוהן", וכיון שצריכים לעשות תשובה צריכין מקודם לטבול במקוה, ותיכף יצא הרה"ק מאפטא ז"ל לילך אל המקוה, ובימים ההם היו המקואות קרות מאוד ולפעמים היה ממש סכנת נפשות לילך למקוה, וע"כ תיכף בא היצה"ר להרה"ק מאפטא ז"ל והתחיל לומר לו שאסור לו לילך למקוה שזה הוא סכנה גדולה והרה"ק ז"ל הבין שזהו מעשה יצר ולא שת לבו לדבריו והמשיך בדרכו, ובכל הדרך היה היצר מוכיח לו כמה וכמה ראיות מהגמרא ומהלכה שאסור לו לילך למקוה, אבל הרה"ק ז"ל הבין שזהו מעשה שטן וע"כ המשיך בדרכו והלך וטבל במקוה, ובדרך חזירתו לביתו שאל הרה"ק מאפטא ז"ל להיצה"ר ממילא מה שרצית למנוע אותי אני מבין שהרי זהו התפקיד שלך, אבל מהיכן יכול אתה ללמוד כ"כ, וענה לו היצה"ר נו וועלכע למדן לערנט דען אהן מיר (בפשטות ע"ד אמז"ל לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה כו').

מציון יסעדך

מילי דהילולא

בניסן, שטרי חוב מבוטלין

שנינו באחד בניסן ראש השנה למלכים, ובגמ' למלכים למאי הלכתא אמר רב חסדא לשטרות, דתנן שטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרין (ר"ה ב.). והשתא יתפרש המשנה: 'באחד בניסן ר"ה למלכים' היינו שמתחלת אדנותו ומלכותו ית', סוד מלכות שמים, להאיר בזה העולם מחדש, וכאילו היום נברא העולם, דבאמת בניסן נברא העולם בפועל, ולכן בא אז התחדשות לכל דבר שבעולם, והימים הראשונים יפלו, ומעתה מתחיל העולם מחדש להתנהג.

ופריך 'למאי הלכתא' רצ"ל מאי נפק"מ ומה נרויח בזה שמאז הוא התנהגות חדש. א"ר חסדא היינו המדה של 'רב חסדא' (מדתו ית' 'רב חסד' המטה כלפי חסד), אומרת; 'לשטרות'. כדתנן 'שטרי חוב המוקדמין פסולין' כיון שמניסן נתחדש התנהגות העולם, מה שהיה מקודם עד ניסן הוא נחשב הכל כאפס ותוהו, וא"כ כל השטרי חוב שהיו ח"ו על ישראל, הן הנגזר עליהם מלמעלה על כלל ישראל או על איזה יחיד, והן בעולם התחתון אצל שונאי ישראל אשר נכתב ונחתם בטבעתם להרע נגד זרע ישראל ח"ו, הכל בטל ומבוטל ואין בהם ממש, כיון דהעולם הוא מעכשיו כמו חדש, ומה שעבר אין. וכל שיש איזה שטר שהוא חוב על איזה איש ישראל הוא מוקדם מניסן, הכל פסול ובטל כנ"ל.

והמאוחרין רצ"ל השטרות שיצאו על זרע ישראל מר"ח ניסן והלאה יהיו כשרין לטובתם, משום שאז הוא עת רצון ורחמים גוברים, להיות הכל יוצא בכשרות, היינו להיטיב להם ולהשפיע להם כל מיני טובות וישועות כו'. ובודאי צריך כל אחד ואחד לתקן כל מה שפגם עד הנה, אבל מעונשים נפטרין, ואדרבה, ונהפוך הוא, שאז הם ימי רצון ימי גאולה, והוא ית' משפיע לזרע ישראל כל מיני ישועות וחסדים טובים, כן יהי רצון, אמן.

אוהב ישראל פר' בא ד"ה החדש הזה

(עיי"ש באריכות דרכו בקודש בביאור הענין)

בשובה ונחת יושעון

מתאמרא בשם הרה"ק מאפטא זי"ע בהא דאיתא (סנהדרין צ"ז.) שבן דוד בא בהיסח הדעת, לכאורה האיך יתכן שיסיחו דעתם מן הגאולה, אלא צ"ל שקודם ביאת המשיח ישפיע הקב"ה בעולם שפע רב טוב לבית ישראל, ומרוב שיהיו עסוקים בקבלת השפע יהיה היסח הדעת מן הגאולה, ויה"ר שכן תהיה לנו אמן.

אמרי קודש, ניסן ט'

עינ"י ה' אל צדיקי"ם, ואזניו לשוועתם

אנשי קהל אחד התלונו לפניו על גודל העניות ששורה בערים, והרה"ק מאפטא בירכם שירחיב ה' להם את פרנסתם, והדבר חזר ושנה כמה פעמים, ואח"כ נתהוה גם דבר רח"ל בעיר ובאו עוד פעם להרה"ק מאפטא עם שני הבקשות שלא די שאין להם עוד פרנסה, ניסתופף עליהם גם המגיפה רח"ל, הרה"ק מאפטא לקח את הקויטל שלהם ורצה ע"י זה לעורר רחמים עליהם, והניח הקויטל מידו ולקח את הבתי עינים שלו והתחיל לשפשף אותם, (כידוע מנהגו הק' שאם שיפשף את הבתי עינים בעת קריאת קויטל הסימן הוא ששורה דין על אותו האיש), ולבש אותם וקרא פעם ב', שוב הניח את הקויטל ושוף שיפשף את הבתי עינים, וקרא עוד פעם, וכל העומדים שם ראו שיש לו עבודה גדולה, והתחיל הרה"ק לבכות מאין הפוגות, ואמר להם בתוך הבכי אהה! שאני רואה צירוף אותיות מ'ת על העיר, ובכה לערך חצי שעה וחיל ורעדה יאחזון על העומדים שם, ואח"כ נתעורר בשמחה ואמר, ברוך ה' שהזמין לי אות אחת לצירוף האותיות, שיתהוה הכל לטובה, והיא אות ע' ויהי' צירוף האותיות מ'ע'ת וממילא נתקן שני החששות האלו כמובן, והוסיף שיש לרמז בכתוב הנה עין ה' על יראיו למיחלים לחסדו, היינו שנתן רשות ליראיו לצרוף אות עין ויהי' הפעולה ע"ז, להציל ממות נפשם, ולחיותם ברעב, בעזה"י יתהפך הכל לטובה, וכן הוה שנפסק הדבר מהעיר, והרחיב ה' להם פרנסתם.

מנורה הטהורה, אוהב ישראל, יב

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **יוסף מרדכי** ב"ר אביגדור **כהנא** ז"ל
נלב"ע ה' ניסן

הרה"ח ר' **יהודה** ב"ר **אהרן ברוך** הלוי ז"ל
נלב"ע כ"ה ניסן

האה"ח מרת **חנה** ב"ר **מנחם יודא** ז"ל
נלב"ע ו' שבט

הונצח ע"י בנו-חתנם הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **משה כהנא** הי"ו
מראשי קהילתינו הק'
בארא פארק יע"א

דבר בעתו

ימי החודש ניסן | הכנה לחג

לקט מפי קודש מפי צדיק וקדושי עליון, מגיד קדושת חלים וסגולתן

ובפרט צריך לנצל את השתי השבתות הראשונים של חודש ניסן, והוא זמן תשובה לכל לתקן פגם העוונות ע"י אותן השבתות וזהו שאמרו ז"ל שאלמלא שמרו ישראל שני שבתות מיד נגאלין שרומז שע"י השני השבתות יכולין לתקן המעשה והמחשבה.

(מאור ושמש)

◆◆◆

ואותם הי"ב ימים הראשונים דניסן ימי הקרבת הנשיאים המה כח כללי לי"ב חדשי השנה כל יום רומז לחודש שלם כן שמענו מכבוד אדמו"ר הרה"ק מהרמ"מ זצ"ל.

(אגרא דכלה)

◆◆◆

והאדם צריך ליזהר מאוד בזו הימים במצוות ומעשים טובים ובזה יקנה שלימות לכל השנה כאמרם ז"ל דריש שתה הוי סימן לכל השנה בענין קור וחום, וכמו"כ היא בענין נפש וכמו שמתנהג אז כן יתנהג כל השנה ובזה יקנה שלימות הנפש לכל השנה.

(תפארת שמואל)

◆◆◆

ואחד מעיקרי העבודות בימים נעלים האלו היא שיתפלל כל אחד וישפוך שיחו לפני יוצרו קונו ובוראו שיזכה לקבל נועם זיו קדושת הימים האלו.

(בית אברהם)

◆◆◆

וזה מה שאמרו חז"ל שואלין ודורשין שאנחנו מבקשים ודורשין מהשי"ת שיהי' עמנו ולעזור לנו בכל מעשינו ויהי' נועם בליבנו בכל עבודות ומעשים שנעשה בחג.

(עבודת שמואל)

◆◆◆

ואחר כל העצות אין עצה כהמבקש ומתחנן לפני השי"ת ובוטח ושוען עליו ועל חסדיו ועל גודל אהבתו לעמו ישראל.

(יסוד העבודה)

◆◆◆

כי כל החודש הוא זמן התשובה וזה אור לארבעה עשר היינו כל הארבעה עשר יום מחודש הזה נקראין אור.

(חסד לאברהם)

◆◆◆

החודש הזה לכם היינו שהוא עת הגאולה אך בכם הדבר תלוי כשתחזרו בתשובה אזי יהי' נעשים מן אותיות לכם אותיות מלך.

(דגל מחנה אפרים)

◆◆◆

וימים הללו מוכנים גם עתה שהוא שעת הכושר לטהר את נפשותינו כאשר כל בנ"י עסוקים בהגעלה וטהרת הכלים בימים האלו ומנהג בנ"י תורה ומתעורר כח טהרה מלמעלה.

(שפת אמת)

◆◆◆

וידוע כי בימי הרצון ועליית הקדושה המה מסוגלים מאוד לקנות בהם מדריגה וקדושה עליונה וחודש ניסן היא עליית הקדושה עד לאחת ולזה בקל יקנה בו האדם קדושה.

(נועם מגדים)

◆◆◆

ועבור שזה הוא הנקרא ראש חדשים שהוא כמו הראש של האדם שכל כוחי הגוף וחיותו נמשך מהראש כי בו שורה עיקר החיות ומוח הנשמה שבאדם, ואם יחסר בגוף האדם אבר אחד כמו היד או הרגל ישאר בהווייתו, ולא כן אם יחסר הראש והכל הולך אחר הראש.

(סידורו של שבת)

◆◆◆

ויש קבלה בידי כל טורח שאדם מטריח את עצמו לכבוד יו"ט של פסח והוא עייף ויגע בהטורח ההוא אזי בעסק הזה הוא הורג כל המזיקים הנקראים נגעי בני אדם, והעוסק בטירדת מצוה של ימי הפסח הוא מתקן תיקון החטאים, והלב יודע מרת נפשו, על כן מוטל על כ"א לתקן מה דאפשר, ונכון ללמוד לבית ישראל להיות מגעילין ומלבנין את הכלים מפני החמץ שיכוונו שכמו כן יבער הקב"ה היצה"ר והרשעה וכו', ומנהגן של ישראל תורה היא לגרר הכתלים והשלחנות והספסלים וכו', וכמו כן יגרר הקב"ה את כל הנגעים הבאים מסט"א.

(קב הישר)

◆◆◆

ומי שאנו מייגע א"ע בעשיית המצוות אינו יכול להרגיש טעם מצה.

(מנחם ציון)

◆◆◆

והחודש הזה הוא המוכן לכם לבד להשפיע לכם כל הטובות.

(באר מים חיים)

◆◆◆

והזמן גורם שביומי ניסן עת לעשות לבקש ג"כ על הפרנסה שלא יהי' להם טרדות כל השנה.

(תפארת שלמה)

◆◆◆

ההתחדשות וההשפעות לכל השנה הוא בניסן (דעת משה)

◆◆◆

ויש בימים אלו כח מיוחד לקבל תפילות שהם בחי' עשרת ימי תשובה, דעשרה ימים אלו הם כנגד ימי תשובה.

(שם משמואל)

סימן טוב ומזל טוב

יעלה ברכותינו ואיחולינו, לכבוד מע"כ ידידינו, העומד תמיד לימינינו, מסור בלו"נ להצלחת מוסדותינו, טוב לבו מפורסם בכל פינה ופינה, עושה ומעשה בכל מדה נכונה, נעים הליכות ורב תבונה, שמו מהללים ומעריצים בשפתי רננה, ה"ה כש"ת

הרב החסיד המפואר

מוה"ר שמואל ראטער הי"ו

חבר הנהלת מוסדותינו הק'

לרגל שמחת הכנס נכדו לעול התורה והמצוות

בן בנו ידידינו החשוב מוה"ר פנחס יוחנן הי"ו, אב"י בקרית יואל

וברכותינו בזה אמורה, בשבח ושירה, יהי"ר שיעלה חתן הבר מצוה מעלות רמות בתורה, בדרך הסלולה והמסורה, שמחה תענוג ונחת בביתו יהא שורה, עדי נזכה לבנין בית הבחירה, בביאת מלכא משיחא במהרה, אמן.

המברכים בהוקרה והערכה

הנהלת המוסדות

פנימי הנ"צ בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור בבית הגאון הצדיק רבי יחיאל מאיר כ"ץ שליט"א

אב"ד דזשיבוי במאנטריאל יע"א

יום ה' פרשת חיי שרה תשפ"ג לפ"ק

אב"ד דזשיבוי שליט"א קידם את פני מרן רבינו שליט"א

בשמחה רבה ובידידות

אב"ד דזשיבוי: כ'דערמאן מיך וועז דער ברך משה איז דאהי געווען, כ'מיין ס'איז געווען ערגעץ נאך סוכות כ'גדענק שוין נישט וועז ס'איז געווען דער זמן פונקטליך, און כ'האב אריין געברענגט כיבוד אתרוג, דעמאלטם האט זיך געטוהן מיט די קערעלעך, יא קערעלעך, נישט קערעלעך, ס'איז געווען די מאראקאנער אתרוגים, צי ס'האט יא קערעלעך אדער ס'האט נישט קערעלעך.

כ'האב מיך פון דעם דערמאנט, ווייל פאריגע וואך האב איך געזעהן אז איינער האט אנגעפרעגט דעם טשעבינער רב פון סיביר, ער איז געווען אין סיביר ביי די מלחמה, און ער האט נישט געהאט נאר טרויבן צווישן צו נוצן אויף פסח אויף די ד' כוסות, אהן א קערעלעך, צי ס'איז יא גוט אדער ס'איז נישט גוט.[1]

הרחיק לכת דיש לחשוש שענבים אלה הם בוסר, דכל זמן שאין בהם גרעינים הם בוסר ואין מברכין עליהם ברכת בורא פרי העץ, ומשום כך הוא הגיע למסקנה שאין לברך על היין שנעשה מענבים שאין להם חרצנים ברכת בורא פרי הגפן.

הגאון הגדול ממינסק ז"ל בעמח"ס אור גדול דעתו כדעת המהר"ץ חיות כפי שמודפס בשו"ת באר משה (ח"ב בקונטרס כלליל תפארת סימן ג), ואף הורה לבעלי היקבים שבעירו מינסק להפסיק את יצור היין מענבים ללא חרצנים, וכך נפסק בשו"ת לב יהודה (סימן י"ג), הגאון האדר"ת ז"ל נסתפק בזה והריץ שאלתו להגאון מהרש"ם בדבר זה כפי שמופיע בחלק ו' (סימן ל"ח ובחלק ז' סימן קכ"ה).

אולם רוב גדולי הפוסקים סוברים שענבים ללא חרצנים בכלל גפן הם ומברכין ע"ז בורא פרי הגפן, המהרש"ם הנ"ל מציין את דעתו של הגאון בעל דעת קדושים שפוסק, ומביא ראיה מדברי הרד"ק בירמיה (כ' פסוק כ"א) על הפסוק ואנכי נטעתיך שורק כולו זרע אמת, פירוש שורק הוא הגפן המשובח ואומר כי בענביו לא ימצא חרצן, וכן הגאון מלבי"ם שם הביא מה שכתב רבינו יצחק בן גיאת ששורק הוא המין הטוב מן הגפנים שלא ימצא בהם חרצן, וכן כתב הרד"ק (בישעיה ה' ב), ומשמע מדבריו שענבים ללא חרצנים אלה הם מן המשובחים שבגפנים, ומסיים המהרש"ם דכדאי הוא לסמוך על דברי הרד"ק.

בס' נשמת חיים מהגאון ר' חיים ברלין ז"ל (סימן י"ב) מובא וז"ל: הנני מורה לברך על הקרינקעס (ענבים ללא חרצנים) ברכת ענבים בורא פרי העץ וברכה מעין ג', ועל היין הנעשה מהם בורא פרי הגפן, והוראה זו לא הוראה שלי אלא שכך מקובלני מפ"ק מר אבא הגאון זצוק"ל (הנצי"ב), והיה אומר דהם מין מיוחד ממיני הענבים וכמה מינים יש בענבים כמבואר בשו"ע או"ח (סימן רכ"ה) וא"כ יש ב' מינים של ענבים מין אחד עם חרצנים ומין ב' בלא חרצנים והם ג"כ ענבים, ומזה עצמו הוא ראיה שהם ענבים ממה שעושים מהם יין ויין שלבם סעיד ומשמח, משא"כ יין תפוחים ושאר פירות אינו סעיד ומשמח עכ"ד הנציב ז"ל. הגאון רבי חיים ברלין ז"ל מציין הספר עמר נקא לרבינו עובדיה מברטנורא ז"ל על מה שפירש"י בשם המדרש על הפסוק ויטע כרם, כשנכנס לתיבה הכניס עמו זמורות ויחורי תאנים דלכך נקט אלו

---

1 דהיינו אז היה פולמוס גדול על ענבים ללא חרצנים שעושים מזה יין, האם אפשר לקדש על יין ולברך ע"ז בורא פרי הגפן, דיתכן דענבים ללא חרצנים לא נקראים בשם גפן, שהרי נאמר בפרשת נזיר כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זג לא יאכל (במדבר ו', ג), א"כ משמע דבגפן יש חרצנים. והיות וענבים שאין להם חרצנים לא נקראים בשם גפן, אי אפשר לברך ע"ז בורא פרי הגפן.

הנידון בענין זה איתא בשדי חמד (פאת השדה מערכת ברכות סימן כ"ג), המהר"ץ חיות בתשובתיו (שדה יצחק סימן ג') סבר שגפן יש לו חרצן, ולכן ענבים שאין בהם חרצנים ודאי אינו ממין הגפן. ומציין את המשנה בשביעית (פ"ד משנה י') הענבים משיגרעו, ופירש הרמב"ם משיעשו גרעינים, ואם יש ענבים בלי גרעינים היה לתנא לומר מתי הזמן שלהם, ומשמע דענבים ללא גרעינים אינם נקראים בשם גפן, ויותר מזאת

שרייבט ער דארטן (בשו"ת דובב מישרים ח"ב סי' י"א) א אינטערסאנטע זאך, אז עס שטייט אין רד"ק אין ספר ישעי', אז טרויבן אהן א קערעלעך זענען נאך בעסער ווי טרויבן מיט קערעלעך.

זאגט ער לפי דעם איז וואונדערבאר, די גמרא זאגט א ספק אין מסכת שבת (דף עז:), אז דאם וואם ס'שטייט א פרי ארוים צו טראגן איז דער שיעור חוץ מקליפתן וגרעיניהן, איז די גמרא מסופק, ווי אזוי שרייבט מען 'גרעיניהן', מיט אן א' צי מיט אן ע', זאגט די גמרא, כ'האב א ראיה אז מ'דארף צו שרייבן מיט אן ע', ווייל ס'שטייט 'ונגרע מערכך', זאגט רש"י, ונגרע מערכך איז טייטש די חרצנין און די זגין ווארפט מען דאך אוועק, ווערט נגרע. אבער לויט דעם איז נגרע ווייל ס'איז שוואכער ווי די אנדערע, ונגרע מערכך, וועגן די גרעינים.

דעמאלטס האט דער טאטע (רבינו הברך משה ז"ל) געערדט שטארק וועגן דעם, צי ס'האט יא קערעלעך אדער ס'האט נישט קערעלעך, האב איך צוגעשטעלט די מעשה.[2]

רבינו: ס'איז געווען בימים ההם, ווען ס'איז ארוים געקומען די טרויבן וואם האבן נאכנישט געהאט קיין קערעלעך, און ס'איז געווען קליינטשיק, קליינע טרויבן אהן א קערעלעך, איז געווען א גרויסער מדובר אין די דעמאלטס'דינע צייט, בערך פאר הונדערט יאר, צי מ'קען מאכן א בורא פרי העץ, צי ס'הייסט נישט בוסר, ווייל ס'איז קליין און ס'האט נישט קיין קערעלעך, דארט איז דא א גרויסער מדובר.

אב"ד דזשיבוי: יא, אויף דעם ארויף ענטפערט אים דער טשעבינער רב, ער ברענגט צו א דעת תורה בשם דעם דעת קדושים אז ס'איז בעסער.

רבינו: ס'איז דא א ספר פון איינעם רבי נחום ירושלמסקי,[3] ער איז געווען א גרויסער גדול אין רוסלאנד, ער האט תשובות איבער דעם.

אב"ד דזשיבוי: נישט מתא ירושלים הייסט דער ספר?

א' הנוכחים: באר משה הייסט זיין ספר.

רבינו: יא, ער האט באר משה, ברכת משה, אבער ער האט עטליכע תשובות אויף דעם.

דער פעטער ז"ל האט שבת געגעסן טרויבן, סיי פרייטאג צונאכטס ביים טיש, און סיי שבת בייטאג נאך קידוש. אלע האבן געהאט קערעלעך, איך געדענק ער האט געגעסן טרויבן וואם האבן געהאט קערעלעך.

אב"ד דזשיבוי: בדווקא?

רבינו: ווייס איך נישט, אבער אזוי איז געווען דאם מציאות יעדן שבת.

א' הנוכחים: ס'איז שוין געווען דעמאלטס די טרויבן?

רבינו: יא, ס'איז שוין געווען, די 'סיעדלעס' האט עם געהייסן, ס'איז געווען קלענער ווי היינט, היינט איז גרעסער, אבער ס'איז געווען.

אב"ד דזשיבוי: ס'איז אבער א שיינער כאפ אז דאם איז 'ונגרע', אויב ס'איז אמת אז ס'איז בעסער אהן א קערעלעך, איז וועגן דעם הייסן זיי גרעינין די קערעלעך ווייל ס'איז ווייניגער.

רבינו: יא, זייער שיין.

השני מינים, משום דאין להם גרעינים ליטע כמו התמרים הזמנים והרימונים, וכך פסקו הגאון מראגאטשוב ז"ל בשו"ת צפנת פענח (חלק ג' סימן ק"ע) והגאון מטשעבין ז"ל בשו"ת דובב מישרים (חלק ב' סימן י"א).

ועיין בס' מנחת שבת (סימן ע"ו ס"ק ט') שכתב בענין זה וז"ל: בענין יין הנעשה מענבים והם קטנים ואין להם גרעינים בכל סביבותינו נוהגים לקדש עליהם ולברך על יינם בורא פרי הגפן, ואין פוצה פה ומצפצף, וכן כתב המורה הוראה מקישנוב בכתב ידו שהרבה גדולים הסכימו שהוא יין גמור ומקדשים עליו ומברכין עליו בורא פרי הגפן, וכן פסק הגאון רבי יוזפא מברדיטשוב, וכן נהגו הלכה למעשה בביתו, וכך פסק בכף החיים (סימן רע"ב אות מ').

2 ויש לציין מה שכתב הגאון בעל המנחת יצחק ז"ל בהסכמתו על הקונטרס 'פרי עץ הדר' שהוציא לאור הגאון רבי ישראל דוד הארפענעס שליט"א בשנת תשמ"א לפ"ק בכדי לבאר את כשרותם המהודרת של אתרוגי מאראקא, והמנחת יצחק מחזק את ידיו, ובתו"ד כותב: ...והנה גם בהיותי שמה בברוקלין על שמחת נשואי נכדי היקר שיחי' כאשר בקרתי את כ"ק האדמו"ר מסאטמאר שליט"א נסתבב השיחה ע"י העלות על השלחן פרי ענבים שאין להם גרעינים אשר פלפלו בזה עוד גאוני הדור שלפנינו אם יש להם דין ענבים לברך ברכת מעין ז' באחרונה ועל היין לברך פה"ג ועל הגפן, ואשר רובם הסכימו שיש להם דין ענבים ממש בכל הנוגע לזה.

ואגב זה הזכיר גם הענין של הערעור על אתרוגי מאראקא מטעם דאין להם גרעינים כנ"ל, וכי יש לדמות הנידונים, ואמרתי על האתר השערתי דחוק מן ההלכה שאין חסרון הגרעינין מוכיחים לפסול, עוד נראה דיש בזה חסרון ידיעה בהמציאות, דאפשר שמחמת שתולשין אותם מן העץ קודם שנגמרו כל צרכם, אין ניכרים בהם הגרעינים מחמת קוטנן... ועיי"ש שמאריך לבאר חוות דעתו.

3 הגאון רבי משה נחום ירושלמסקי ז"ל אשר במשך שנות חייו שימש כאב"ד ק"ק קאמינקא ואח"כ בק"ק אוסטרולנקא ובק"ק קילץ במדינות רוסלאנד ופוילין יצ"ו, שחל"ח בשנת תרע"ו לפ"ק, וחיבר כמה ספרים וביניהם ספר ברכת משה, באר משה, מנחת משה ועוד.

אב"ד דזשיבוי: כ'האב מיך היינט געפלאגט אויף א גמרא, כ'וויים נישט וואס איז פשוט פשט אין די גמרא, די גמרא זאגט אין סנהדרין (דף מ.), אז עדי נפשות האט מען זיי געפרעגט חקירות, דער עיקר איז דאך געווען אז מ'האט געדארפט וויסן וועלכען טאג, כדי מ'זאל זיי קענען מזים זיין, זאגט די גמרא, טאמער איין עדות האט געזאגט ג' לחודש, און דער אנדערער האט געזאגט ד' לחודש, איז עס נישט קיין סתירה.

רבינו: יא, דארט אין דף מ, ווייל איך זאג זה יודע בעיבורו של חודש וזה אינו יודע בעיבורו של חודש.

אב"ד דזשיבוי: אבער טאמער ס'איז צוויי טעג נערוקט, ג' און ה', דאם שוין נישט. איז די גמרא מסופק דארט ווילאנג קען א מענטש לעבן אין א טעות אז דער חודש איז נישט געווען מעובר, זאגט די גמרא 'עד רובו של חודש', נאך פופצן טאג איז חודש וואלט ער שוין געדארפט וויסן וואס טוט זיך, זאגט די גמרא, הכי נמי מסתברא, ווייל אויב נישט וואלט דאך געקענט זיין ג' און ה' אויך, ווייל ער וויסט נישט פון צוויי חדשים, אלא מאי איז א סימן אז דאם איז נאר ביז רובו של חודש, זאגט די גמרא, ס'איז נישט קיין ראיה, ווייל מ'האט דאך געבלאזן שופר ווען מ'האט געמאכט ראש חודש, איז איינמאל אז ער האט נישט געהערט דאם בלאזן שופר קען איך אהנעמען, אבער צוויי חדשים צו זאגן אז ער האט נישט געהערט בלאזן שופר איז שווער צו זאגן, אלא מאי איז נישט קיין ראיה, קען זיין אז איין חודש טאקע וויסט ער אינגאנצן נישט, אבער צוויי חדשים שוין נישט...

איז לכאורה ווי קומט אריין בלאזן שופר, מ'האט דאך נאר געבלאזן שופר אין ירושלים וואו מ'האט מקדש געווען.

רבינו: דאם איז געווען נאר אין ירושלים און עדי נפשות איז געווען אין די גאנצע וועלט, דאם מיינט איר?

אב"ד דזשיבוי: יא.

כ'וויים נישט צי ס'איז אמת, אבער כ'האב געטראכט אפשר אז די גמרא זאגט אין נדה (לח.), אז שיפורא גרים, דארט מיינט דאך די גמרא 'שיפורא' אז דער חודש איז גורם, נאר ער רופט עם אהן שיפורא ווייל מ'האט געבלאזן שופר.

רבינו: יא, רש"י זאגט דארט אזוי [שופר שתוקעין בו ב"ד בקידוש החודש].[4]

אב"ד דזשיבוי: איז אזוי, צוויי טאג וואלט ער שוין געדארפט פילן א חילוק אינעם טאג פונעם חודש, איין טאג וואלט ער נאך געהאט א טעות. שיפורא גרים, שיפורא מיינט נישט די גמרא אז ער האט 'געהערט' בלאזן, נו קען א מענטש לעבן אין א טעות.

אבער פשוט פשט פארשטיי איך נישט אנדערש.

רבינו: ס'קען זיין אז אזוי ווי מ'האט דאך געלייגט פאקלען, און מ'האט אזוי מודיע געווען, האט מען געבלאזן שופר לכבוד דעם.[5]

אב"ד דזשיבוי: רש"י זאגט אז מ'האט געבלאזן שופר אין ירושלים ווען מ'האט מקדש געווען אדער מלא אדער חסר, עם איז נישט מסתבר אז ווען מ'איז אנגעקומען קיין פומפדיתא האט מען אום ט' צי ז' לחודש געבלאזן, איז וואס איז פשט פון דעם שופר? ס'איז א חידוש.

רבינו: אבער די גמרא זאגט (ר"ה כג.) אז כל הגולה מיינט פומבדיתא, ווייל דארט איז געווען די עיקר ישוב חכמי ישראל.[6]

---

4 ויש לציין שכן פירש האבן עזרא (תהילים פא ז) את הפסוק על ראש חודש, ומביא דרש הגמרא שדרשו על ראש השנה משום שהחודש מתכסה, וכן משפט כל חודש שהלבנה מתכסה הרי שבפשטות משמע לו דקאי על כל ראש חודש.

גם בפסיקתא רבתי (פרשה מב אות א) דרשו על פסוק תקעו שופר בציון (יואל ב א) ילמדנו רבינו בית דין שלא קידשו החודש בעין טב בעדים וכו', וכן בירושלמי (ראש השנה פ"ג ה"י) איתא כזה תוקעין בעין טב, ועין טב היה מקום קידוש החודש כדאמרינן בגמרא ראש השנה (כה.) זיל לעין טב וקדש לירחא, ומכל הנ"ל נראה ברור כי היו תוקעים בשופר בעת קידוש החודש.

ויש לציין לד' הערוך לנר ז"ל בחדושיו לנדה שם כתב: "שיפורא גרים רש"י ותוספות פירשו שופר שתקעו בית דין בקידוש החודש וכן פירש בערוך, ולא ידעתי אנה נאמר שתקעו בעת קידוש החודש, דמה שנאמר תקעו בחודש שופר זה נדרש בראש השנה (ה.) על ראש השנה, ולולא פירושם היה אפשר לפרש דקאי על התקיעות שתקעו בעת הקרבת מוסף ראש חודש" וכו', ע"ש.

5 אכן עיין בפרקי דרבי אליעזר (סוף פרק ח) על הפסוק אשרי העם יודעי תרועה (תהילים פט טז) שמביא שם בביאור הרד"ל (אות נד) ז"ל: ולשון יודעי תרועה אולי מתפרש לענין העיבור, כמו שהיו תוקעין בקידוש החורש כדאמרינן בסנהדרין חד שיפורא כו', ובספ"ד דנדה שיפורא גרים, 'וכדי לפרסמו', כמו כן אפשר היו תוקעין לעיבור שנה לפרסמו עכ"ל. הרי שתפס שענין התקיעה בראש חודש היה לפרסמו.

6 וכן מבואר להדיא ברש"י בסנהדרין (ל"ב ב) שכתב לגולה לפומבדיתא כדתנן בראש השנה (כ"ג ב) עד שרואה כל הגולה לפניו כמדורת אש,

אדער קען זיין דיני נפשות האט מען נאר דן געווען אין ארץ ישראל, נאר די סנהדרין האבן דן געווען דיני נפשות (כן מבואר במס' ע"ז ח:).

אב"ד דזשיבוי: פארוואס? סנהדרין פון כ"ג איז געווען איבעראל, סנהדרין פון ע"א איז געווען אין ארץ ישראל.

רבינו: ס'איז געווען ע"א נאר אין לשכת הגזית, און אין ארץ ישראל איז געווען כ"ג איבעראל (כדמבואר בסנהדרין פח:).

אב"ד דזשיבוי: שפעטער איז געווען אפילו אין חוץ לארץ איבעראל, נאר ווען ס'איז געווען א בי"ד אין ארץ ישראל, האט מען מקדש געווען אין ארץ ישראל, אבער ווען ס'איז בטלה...

רבינו: ווען ס'איז בטל געווארן אין ארץ ישראל איז בטל געווארן דיני נפשות איבעראל.[7]

דער חתם סופר זאגט אין די חידושים (על הש"ס, פסחים מז.), ס'איז אזוי דער צל"ח שטעלט זיך אויף דעם וואס רש"י זאגט אין פסחים אין אלו עוברין (פסחים מז.), טאקע אויך וועגן ארץ ישראל, אז ס'איז נישט שייך קיין צוויי טעג יו"ט, עס שטייט 'לחם הפנים נאכל לתשעה לעשרה לאחד עשר, חל יו"ט להיות בערב שבת, נאכל לשבת בעשרה, שני ימים טובים של ראש השנה, נאכל לשבת לאחד עשר', זאגט רש"י ושני ימים טובים של ראש השנה דוקא נקט, דבזמן לחם הפנים לא הי' שני ימים טובים של גליות, פרעגט דער צל"ח וואס זאגט רש"י אז בזמן לחם הפנים איז נישט געווען שני ימים טובים נאר ראש השנה, היינט איז דאך אויך אזוי, נישט נאר דוקא בזמן לחם הפנים. אזוי פרעגט דער צל"ח און ער האט נישט קיין תירוץ.

זאגט דער חתם סופר, ער פארציילט אז ער איז אדורך געפארן פראג און ער איז געווען ביים צל"ח, ביים נודע ביהודה, און ער האט אים געזאגט אז ס'איז יא דא א מציאות אז אויב די סנהדרין זענען געווען אין חוץ לארץ, און בית דין איז מקדש דעם חודש אין חוץ לארץ, האט מען אין חוץ לארץ געהאלטן נאר איין טאג יו"ט, און אין ארץ ישראל צוויי טעג, אבער אין די צייט פון לחם הפנים האט אזא זאך נישט געקענט זיין, ווייל קידוש החודש האט געמוזט זיין אין לשכת הגזית, האט עם נישט געקענט זיין, היינט איז יא א מציאות אז די סנהדרין זאלן זיין אין חוץ לארץ, אויף דעם זאגט דער חתם סופר דארט 'ילדות היתה בי והעזתי פני בהגאון ז"ל' פארן צל"ח, און ער זאגט אז 'נענע לי ראשו' אז דער צל"ח האט מסכים געווען צו אים.[8]

אב"ד דזשיבוי: ער שרייבט דאך אז ער איז געווען מיט זיין רבין ר' נתן אדלער דאכט זיך, אז ער איז געווען דער שליח, דער 'אמר ליחזקאל' דארט אין הלכות אבלות, בין איך געווען דער שליח צו זאגן די תשובה, ער איז געווען דעמאלטם לויטן חשבון א יונגערמאן פון עטליכע אין צוואנציג יאר, ער איז נאך געווען זייער יונג.

ואמרינן שם (כ"ג א) מאי גולה אמר אביי פומבדיתא, שעיקר ישיבת בבל שם היתה.

וכן מבואר מרב שרירא גאון ז"ל באיגרתו (דף פ"ט) וזה לשונו: "והוו התם רבנן דיילן בפומבדיתא, דמן יומי בית הות עקר גולה כדתנן בראש השנה עד שריואה את הגולה לפניו כמדורת אש, ואמר אביי מאי גולה פומבדיתא"...

7 עיין במס' סנהדרין (מא.) שארבעים שנה קודם חרבן בית שני בטלו דיני נפשות מישראל, אע"פ שהיה המקדש קיים מפני שגלו הסנהדרין ולא היו עוד במקומם במקדש בלשכת הגזית, משום שראו שנתרבו רוצחים ולא יכלו לדונם, אמרו מוטב שנגלה ממקום למקום כדי שלא ידונו ויתחייבו הרוצחים מיתה, שהמקום המקדש גורם וקובע לדון דיני נפשות כדמבואר בע"ז ח:.

אבל עיין במס' מכות (ז.) בזמן שדנים דיני נפשות בא"י יכולים לדון דיני נפשות בחו"ל, שסנהדרין נוהגת בא"י ובחו"ל, והוא שיהיו הסנהדרין שבחו"ל סמוכין בארץ כנ"ל, ומבאר הכסף משנה (סנהדרין פט"ו) שכל אותן מ' שנה שבטלו דיני נפשות בא"י בטלו גם בחו"ל, אע"פ שעדיין היה כהן מקריב ע"ג המזבח.

8 וז"ל שם: "בי"ט של ר"ה. פרש"י ר"ה דוקא נקט דבזמן לחה"פ לא משכחת ב' י"ט של גליות עכ"ל. ובצל"ח תמה אטו בזה"ז מי איכא בירושלם ב' י"ט של גליות. ילדות היתה בי והעזתי פני בהגאון ז"ל ואמרתי לו, אלמה לא, הרי מבואר סוף מס' ברכות דכשרוב חכמי ישראל בחו"ל ולא הניחו כמותן בא"י מעברין שנים וקובעים חדשים בחו"ל ואז שולחים שלוחים לא"י וכשלא יגיעו עושים ב' ימים וא"כ גם בא"י בשאר י"ט משכח"ל ב' י"ט אלא בזמן לחה"פ לא היה אפשר לעבר שנים בחו"ל דהמקום גורם וקמות ועלית אל המקום כתי' ושפיר פרש"י, ונענע לי ראשו. (עי' חת"ס חי"ד ת' רנ"ב ועי' ח"צ סי' קס"ו בהגהות הגרי"ש אבדק"ק לבוב שם שדבריו בישוב דברי רש"י זו דחוקים).

[ועיין בדרשת הספד שדרש החת"ס על הנודע ביהודה, יום ה' פרשת שמות בדרשות חת"ס לשובבי"ם תקנ"ד בהיותו עוד אבד"ק דרעזניץ, וזל"ק: על אדונינו מ"ו רבן של כל בני הגולה, מה"ו יחזקאל סג"ל זצ"ל בעה"מ ס' נודע ביהודה וספרי צל"ח, ואח"כ כתב "אחיי ורעיי, שמועה שמענו, ונמס כל לב, ורפו כל ידים, וכל ברכים תלכנה מים, כי אדמ"ו הגאון הגדול מה"ו יחזקאל סג"ל אב"ד דק"ק פראג, הי' ממש לבן של ישראל, וקברנוטיו דספינתי' ומנהיגיו, אביהם של חכמים, מפרך קושייתיהן הוויותיהן, ע"כ נמס לבינו במיתתו וכו', עיי"ש].

רבינו: עכ"פ ווילאנג דאם ביהמ"ק איז געשטאנען האט מען נישט געקענט מחדש דעם חודש נאר אין לשכת הגזית נעבן דעם מזבח (כן מבואר במשנה במס' סנהדרין שם).

וכיבד את רבינו בברכת לחיים

ובירכו רבינו: לחיים, דער אויבערשטער זאל העלפן בבריאות השלימות, הצלחה רבה און סייעתא דשמיא אין אלע ענינים.

והציג את בניו וחתניו שליט"א

אב"ד דזשיבוי: ס'איז א חידוש, ס'שטייט פון רבי שלמה'לע מונקאטשער, אזוי ברענגען זיי צו, אז זיין רביצין (הרבנית חי' פרימא רבקה ע"ה) איז געווען א טאכטער פון רבי שמעלקא סאסובער (בנו של הרה"ק רבי משה לייב מסאסובער ז"ל), זי איז, דאכט זיך, אוועק זייער יונג,[9] און ער האט מער נישט חתונה געהאט,[10] האט ער געזאגט א הספד אויף איהר, אין די וואכעדיגע סדרה שטייט (בראשית כג, ב–ג) ויבוא אברהם לספוד לשרה ולבכותה, און ויקם אברהם מעל פני מתו, פארוואס האט די תורה נישט פארציילט וואס איז געווען דער הספד, עם וואלט דאך געווען העכסט אינטערסאנט מ'זאל הערן וואס דער טאטע אברהם האט געזאגט אויף אונזער מאמע, זאגט ער, דער הספד שטייט יא, 'ויקם אברהם' דאס זאגט אז אברהם האט געהאט א תקומה, דאס איז 'מעל פני מתו', דאס איז איהר צו פארדאנקען, אזוי האט ער געזאגט אויף זיין רביצין.[11]

האב איך געטראכט אפשר קען זיין, ס'איז דא א חידוש נפלא, די גמרא אין יבמות (עה:) זאגט דאך אז ס'איז געווען אין סוף ימי דוד המלך איז געקומען א הונגער אין ארץ ישראל דריי יאר, ער האט חוקר ודורש געווען, און די אורים ותומים האבן אים געזאגט 'אל שאול ואל בית הדמים' (שמואל–ב כא, א), זאגט די גמרא (יבמות עה:) שאול שלא נספד כהלכה, ואל בית הדמים וגו', אויף דעם ענין פון נספד כהלכה זאגט די גמרא האט מען שוין נישט געקענט מתקן זיין דרייסיג יאר שפעטער. פרעגט די וועלט א קשיא, דער איינציגער הספד וואס עס שטייט אין גאנץ תנ"ך איז דער הספד פון דוד המלך אויף שאול המלך, און אלע בעלי מספידים נוצן נאך עד היום די פסוקים וואס שטייט דארט..., שר וגדול נפל בישראל, און דא זעהט מען גאר אז ער איז לא נספד כהלכה, וואס איז פשט? זאגט דער מהר"ץ חיות א דבר פלא, זאגט ער, אז ער האט געקענט זאגן אזא שיינער הספד בשעת די פטירה, איז פשט אז ס'איז נישט קיין הלכה'דיגער הספד, א הספד דארף צו זיין מ'זאל נישט קענען רעדן, און אז ער האט געזאגט א הספד, איז לא נספד כהלכה.

דער הספד פון אברהם אויף שרה איז געווען 'ויקם אברהם מעל פני מתו', ער האט נישט געקענט רעדן, דאס איז געווען דער הספד. א חידוש פונעם מהר"ץ חיות, מ'דארף האבן א ברייטקייט צו זאגן אזוי אויף דוד המלך, אבער אזוי זאגט ער.

רבינו: די וועלט זאגט אז דער רמ"א האט מספיד געווען זיין רביצין, זי איז געווען רבי שכנא"ם טאכטער (הגה"ק רבי שלום שכנא מלובלין ז"ל), האט ער געזאגט אויף איהר דעם פסוק (מלכים–ב ט, לד) 'פקדו נא את הארורה הזאת וקברוה כי בת מלך היא', און דער שווער האט זיך אנגערופן, דעם פסוק האסטו געזאגט? האט ער געענטפערט, דער שווער זאל מיך לאזן אויסרעדן, האט ער געזאגט אז ווען מ'האט געשאלטן די ערד אין פרשת בראשית, האט זיך די ערד

---

9 עיין בס' בית שלמה (עמ' קמ"ז) שנסתלקה בערב סוכות שנת תרמ"ח, ומסופר שם: "ביומא דראש השנה דשנת תרמ"ח אחר התפלה כאשר בא רבינו מהר"ש מבית המדרש לבית זוגתו החולנית הרבנית הצדיקת לאמר לה יומא טבא ולדרוש בשלומה, הגיד לה: הנה היום בעת תפלת מוסף והפיוט אלקינו ואלקי אבותינו היה עם פיפיות וכו' בשעת אמירת התיבות 'גשים מול ארון הקודש באימה לשכך כעס וחימה' ראיתי בחזיון לפני את פני קדושת זקינך מרן הרבי ר משה ליב מסאסוב זי"ע, והבנתי כי בא מעולם העליון לסעדני ברחמים עבורך, כי על כן תקותי בטח בעזרת השם יתברך כי תפלתינו עלתה לרצון לפעול רפואה שלימה עבורך, והיא השיבה בצדקתה, הלא אין כדאי להפציר בתפלה עבור זה, כי הלא יסורין ממרקין ונתמרקו עונותי, ובעזרת השם יתברך כבר סבלתי הרבה מאוד, ויותר מזה היה לך לפעול ישועות הגונות הנצרכות להעולם, ורבינו בשמעו זאת יוצאת מפיה וכשהלך מחדרה גוחי גגה וספק כפיו, בהבינו כי אם לא לרצונה היא החיים, אזי חלילה כן יהיה, וכן היה אחר כך בעונותינו הרבים.

10 עיי' בס' בית שלמה (אות ק"ד) שהרה"ק רבי שלמה ז"ל עיין הרבה זמן האם הוא מחוייב להינשא עוד אשה מחמת שעדיין לא זכה לבת בכדי לקיים מצות פריה ורביה, ועסק בזה עם נכדו בעל המנחת אלעזר ז"ל ומצא לו שיטות הפוסקים שאינו מחוייב בדבר, ושמח מאוד, ע"ש.

11 עיין בס' בית שלמה (אות ק"ב) ...ובפעם אחת ביום מהשבעה ימים נתאספו יחדיו איזה רבנים גדולי המדינה ותלמידי חכמים מובהקים שבאו לנחמו, ואז בא אדונו הקדוש מחדרו אל הבית שנפטרה שם זוגתו הצדיקת ואשר ישב שם בנו הקדוש בעל דרכי תשובה, ופתח רבינו פי קדשו לדבר אליהם ואמר על הכתוב ויבוא אברהם וכו' את הד"ת הנ"ל.

פארעטפערט, האט מער איהר געגעבן א תיקון, אז מ'וועט באהאלטן די צדיקים אין די ערד און דאם וועט זיין דער תיקון. האט ער געזאגט, 'פקדו נא את הארורה' מיינט מען די ערד, מ'האט געשאלטן די ערד, און ס'האט יעצט א תיקון 'כי בת מלך היא', ווייל זי איז רבי שכנא'ס טאכטער, און דאם איז א תיקון פאר די ערד.[12]

האט ער אים צוריק געזאגט, 'אזא חריפות'דיגן טייטש צו זאגן אויף אן הספד, איז א סימן אז דו האסט איהר נישט גענוג באוויינט'.[13]

אב"ד דזשיבוי: ממש די זעלבע בחינה פונעם מהר"ין חיות.

מוה"ר שמואל הכהן פריעדמאן הי"ו, משב"ק: אין דברי יואל פרשת תולדות שטייט אויך די זעלבע בחינה אויפן פסוק (ירמיה ט, טז) 'וקראו למקוננות', אז מ'קען נישט אליינם באוויינען, מ'דארף רופן ווער ס'זאל קענען מספיד זיין.

רבינו: יא, דער פעטער ז"ל האט דאם געזאגט ווען ער האט מספיד געווען דעם בעלזער רב.

אב"ד דזשיבוי: יא, די זעלבע זאך זאגט ער, אז ס'איז געווען צי א שיינער הספד. ס'איז אביסל א ברייטקייט אויף דוד המלך דאם צו זאגן... לא נספד כהלכה ווייל ס'איז געווען צי א שיינער הספד, א הספד וואם אלע אידן נוצן אין אלע דורות, אבער ער איז נישט געווען גענוג צובראכן...

רבינו: דער חתם סופר האט מספיד געווען די רביצין זייער א לאנגן הספד, דעם גאנצן 'אשת חיל' האט ער אויסגעטייטשט אויף איהר, די הספד איז געדריקט (מובא בהקדמת חת"ס עמ"ס חולין).

אב"ד דזשיבוי: זיי ברענגען, די וועלט זאגט אזא מעשה, אז נאכדעם איז רבי עקיבא איגר (חותנו של מרן החתם סופר ז"ל) געקומען אמאל קיין פרעשבורג, און דער חתם סופר האט אים נישט אויסגעזאגט אז די טאכטער, זיין רביצין, איז שוין נישטא, און דער חתם סופר איז אים אקעגן געגאנגען און ער האט אים פארשמועסט אין לערנען ער זאל נישט פרענגן, און כאשר בא כן ילך און ער האט נישט געווואוסט. א יאר צוויי שפעטער האט שוין דער חתם סופר חתונה געהאט מיט'ן טיב גיטין'ס אלמנה, און רבי עקיבא איגר האט עפעם איינמאל ווידער געמאלדן אז ער וויל קומען, און דעמאלטס האט ער זעהט אוים שוין נישט געקענט מאכן דעם שפיל, האט ער געזאגט פאר די רביצין, אזוי זאגט די וועלט נאך, אז ער וועט אריין קומען און ער וועט איהר נישט דערקענען, און אזוי איז געווען ער האט איהר נישט דערקענט, זי האט געפרענגט 'טאטע וואם מאכסטו...?'[14]

איך האב אמאל פארציילט פאר מיינע קינדער די מעשה, און כ'האב געהאט א זוהן וואם האט געלערנט אין ארץ ישראל ביי רבי מענדל אטיק אין די ישיבה (ה"ה הרב הגאון המפורסם ראש ישיבת ארץ צבי ז"ל), דארט איז געווען א מגיד שיעור רבי זרח אפרים זלאזניק ז"ל, א איד א גאון א צדיק א בריסקער, פלעגט ער מוסיף צו זיין אויף די מעשה א שיינע נקודה, אז זי האט געפרענגט דעם חתם סופר, ווי אזוי קען איך פרענגן 'טאטע וואם מאכסטו?', ער איז דאך נישט מיין טאטע, האט ער געזאגט, אז ער איז דער טאטע פון כלל ישראל.

רבינו: אלישע האט דאך געזאגט (מלכים–ב, ב, יב) 'אבי אבי רכב ישראל' אויף אליהו הנביא.

אב"ד דזשיבוי: רבי העניך פאדווא פון לאנדאן (הגאון רבי חנוך דוב פאדווא ז"ל גאב"ד התאחדות קהילות החרדים בלאנדאן מח"ס שו"ת חשב האפוד), פלעגט נאכזאגן בשם הרב דושינסקיא, רבי יוסף צבי (גאב"ד העדה החרדית בעיה"ק ת"ו), אז די מעשה מוז זיין שקר, לא היו דברים מעולם.

פארוואם? פארוואם קען נישט זיין אז די מעשה איז אמת? האט מיר איינער געזאגט, ווייל ס'איז דא עפעם אן הוספה אויף די מעשה, כ'האב נישט געווואוסט דערפון, אז זי איז

---

12 יש לציין שהגרא"ז מרגליות בספרו 'מעלות היוחסין' מזכיר הספד זו. ועיי' בס' אבני המקום שהגה"ק משימלוויא הספיד בד"ת זו את זוגתו הרבנית בת הגאון בעל הקול אריה ז"ל.

13 ויש לציין שבס' כתבי ר' יאשע שו"ב (עמ' קל"ה) ובעוד ספרים מובא שהרמ"א רצה שחותנו רבי שכנא יתן לו את בתו השניה לו לאשה בזיווג שני, ומחמת דבריו הנ"ל לא רצה ליתן לו, והרמ"א הקפיד עליו, ע"ש המשך נורא.

14 מן הענין לציין שבס' מאורן של ישראל על הגרעק"א (עמ' קמ"ו) מביא שהיה מרגלא בפומי' של הגאון בעל הכלי חמדה לספר עובדא זו. ומוסיף שם לציין דבר פלא שעל מציבת הרבנית הנ"ל לא נזכר כלל שהיא בתו של הגרעק"א, וזה נוסח מציבתה: "פ"ט הרבנית הצדקת המפורסמת המיוחסת מ' שרל שהיתה אשת הראב"ד מהרמ"ס נ"י, נפטרה ונקברה ביום ג ח"י אדר שני תקב"ן לפ"ק, תנצב"ה".

צוגעגאנגען געבן א קיש אין די האנט, און דאס קען נישט זיין, זי איז דאך נישט געווען זיין טאכטער, במילא קען די מעשה נישט זיין אמת, ווייל נארמאל וואלט דאך די טאכטער צוגעגאנגען קישן די האנט, מוז דאך די מעשה אזוי גיין, זאגט ער אז דאס קען נישט זיין.

רבינו: מוז עס טאקע נישט זיין, די הוספה דאס מוז נישט זיין...

כ'וועל אייך זאגן, דער זיידע ז"ל דער עצי חיים האט התונה געמאכט די טעכטער, נאך די התונה האט ער זיי שוין נישט געגעבן אין די הענט אריין.

אב"ד דזשיבוי: נישט קיין מזל טוב, נישט קיין גוט יו"ט, ער האט שוין נישט געגעבן די האנט.

רבינו: ניין גארנישט, ער האט שוין נישט געגעבן די הענט פאר די טעכטער.

ביים קדושת יו"ט איז געווען א אנדערע מעשה, ער האט געהאט צוויי טעכטער זיי זענען געווען צווילינג, איינע האט געהייסן שרה (שהיתה בזיווי"ר אשת הרה"צ ר' שלום מפיעקלא ז"ל, נכד הרה"ק מצאנז ז"ל, ובזיווי"ש נישאת לכ"ק הגה"צ רבי דוד שפירא ז"ל אבד"ק ביקאווסק, נכד הגה"ק בעל בני יששכר ז"ל) און איינע האט געהייסן אסתר (שהיתה אשת כ"ק הגה"ק רבי חנוך העניך מסאסוב וקערעצקי, נכד הרה"ק מאלעסק ז"ל התן הגה"ק השר שלום מבעלזא ז"ל), זיי האבן אייניג אויסגעזעהן, און ער האט זיי נישט דערקענט.

ס'איז געווען א אינטערעסאנטע מעשה, דער זיידע (מרן העצי חיים ז"ל) איז געווען אין אורשיווא, ער איז געפארן קיין אורשיווא ווען דער פעטער ז"ל האט התונה געמאכט, און איינע פון די שוועסטער'ס זענען אויך געפארן צו די התונה, זי איז אריין געקומען צו אים, האט ער גערופן, 'אה, ברוכה הבאה אסתר', זאגט זי ניין כ'בין נישט אסתר, כ'בין שרה, ער האט נישט דערקענט די שוועסטער.

ביים קדושת יו"ט איז געווען, ווען ער האט התונה געמאכט איינע פון די צוויי טעכטער, האט ער גערופן פאר די אנדערע, גיי רוף אריין די כלה ווייל איך ויהר בענטשן, ס'איז געווען אין די טאג פון די חופה, איז זי ארום געגאנגען פון שטוב און צוריק אריין געקומען, און ער האט נישט דערקענט אז דאס איז נישט די כלה, און זי האט זיך געשטעלט און ער האט איהר געבענטשט, ווען ער האט געענדיגט זאגט זי פארץ פאטער, יעצט גיי איך אריין רופן די כלה, איז ער געבליבן שטיין אזוי, האט זי גערופן, איך האב געוואלט קודם אריין כאפן א ברכה...

זיי זענען געווען צווילינג און זיי האבן אייניג אויסגעזעהן, און ער האט זיי נישט דערקענט.

ס'איז געווען ביים זיידן דער קדושת יו"ט אמאל הנוכה, ער האט געגעבן חנוכה געלט פאר די קינדער, און זיי האבן געשפילט דרעידל, ער האט אויך געהאט א טאכטער העסא (לימים נישאת עם כ"ק הגה"צ רבי חיים מאיר יחיאל ז"ל אבד"ק ריינזשוב יצ"ו), און זי האט פארלוירן, זי איז געווען א קליין קינד, איז זי אריין געגאנגען וויינען צום פאטער, אז זי געווינט נישט, האט ער זיך אויפגעשטעלט און געזאגט, 'איך וויל זעהן ווי אזוי דו שפילסט', איז ער ארום געקומען אין שטוב וואו די קינדער האבן געשפילט, און ער האט אריינגעלייגט א מטבע און ער האט געדרייט פאר איר, און איין מטבע האט זי געווינען, א גרייצער האט זי געווינען, האט ער איר געזאגט 'איינם האב איך פאר דיר געווינען מער קען איך נישט', און זי האט געהאט איין קינד...

זי (הילדה שנולדה) איז געווען דעם מוזשאיער רב'ס רביצין (אשת הגה"צ רבי מנחם מענדל רובין ז"ל אבד"ק מוזשאי בנו של כ"ק הגה"צ רבי יעקב ישראל ישורון ז"ל אבד"ק סוליצא ואח"כ בסאסרעגין).

אב"ד דזשיבוי: זיי ברענגען א מעשה פלא, מ'רעדט ווי ווייט א דיבור פון א צדיק, דער מלבי"ם איז געווען אין פרעשבורג אלץ יונגערמאן, ער האט א הסכמה אויפן 'ארצות החיים' פונעם הייליגן חתם סופר,[15] ס'איז א חידוש נפלא די מעשה, ער איז געווען אלץ יונגערמאן אין פרעשבורג, און שבת נאכמיטאג איז ער געגאנגען צום ביהמ"ד פונעם הייליגן חתם סופר, דער חתם סופר איז נישט דארטן געווען, ווייל ער האט געפירט שלש סעודות מיט די בחורים, און ס'איז דאך געווען טונקל, ס'איז נאכנישט געווען קיין לעקטער דעמאלטס, ער איז געווען מיד און ער האט זיך אוועק גזעצט, ער האט נישט געוואוסט אז ער האט זיך אוועק גזעצט אויפן פלאץ פונעם הייליגן חתם סופר, עם

---

15 וז"ל החת"ס שם בסוף ההסכמה: ...כי הדברים בנויים על אדני השכל, וקרובים לאמיתה של תורה, לא כדרך הפלפול הנהוג, וכזה ראה וקדש...

ולפלא לציין מה שמובא בס' בישישים חכמה (עמ' רצ"ג) שלהגה"ק רבי מאיר יהודה לייב ז"ל המלבי"ם בכל מקום שהיה מצאתו מחלוקת עזה, וסיפר הוא בעצמו, שבימי בחרותו חיבר ספר ונסע עמו אל הגה"ק רבי משה סופר מפרעשבורג ז"ל בעל החתם סופר שיתן לו הסכמה עליו, באמרו שספר זה הוא מרבו, נתן לו החתם סופר הסכמה, לימים גילה המלבי"ם לאחד מתלמידי החת"ס שהוא מחבר הספר, הדבר נודע להחת"ס אשר התבטא ואמר, בעבור זה לא תהיה לו מנוחה, ע"ש.

קוקט אוים אז דער חתם סופר איז נישט געזיצן אויף א שטוהל מיט א בענקל ווי די רבנים זיצן, ער וואלט דאך אזא טעות נישט געמאכט, און ער האט אזוי איינגעדרימלט, ביני לביני זענען די בחורים מיטן חתם סופר געקומען דאוועגען מעריב, און זיי האבן געזעהן א איד זיצט דארטן, די בחורים האבן אנגעהויבן אים צו אויפזעצן, האט ער זיך געכאפט און זיך אויפגעהויבן, האט דער חתם סופר געזאגט 'בלייבן זי דארט, בלייבן זי דארט', האט ער געזאגט, אז זייט דעמאלטס איז ער מער גארנישט נתעלה געווארן אין תורה, ער האט געפילט זייט די ווערטער פונעם הייליגן חתם סופר איז ער קיינמאל נישט נתעלה געווארן, א ווארט פון א צדיק 'בלייבן זי דארט'...

האב איך געטראכט, קומט דאך אוים אז זיין גדלות איז שוין געווען ביי די זיבן און צוואנציג יאר, אז ער איז שוין מער נישט געשטיגן נאכדעם... אבער א ווארט פון א צדיק וואס ער זאגט ארויס האט א געוואלדיגן כח...

רבינו: עם איז געווען א איד נעבן סיגוט וואס איז נישט געזונט געווען, אין א דארף נעבן סיגוט, איז ער געווען ביי א דאקטער דארט, ער האט נישט קיין רפואה פאר אים, איז ער אריין געקומען אין שטאט אריין צו א גרעסערן דאקטער, און ער האט אים געזאגט אז ער איז א חולה מסוכן, און ס'איז נישטא קיין רפואה, אפשר אין וויען, וויען האט געהייסן די גרעסטע דאקטורים, אבער ער איז אזוי מסוכן אז ער וויסט נישט צי ער וועט אנקומען לעבעדיגערהייט קיין וויען, אזוי שוואך איז ער, איז מען אריין געקומען צום זיידן ז"ל דער קדושת יו"ט אים פרעגן וואס צו טוהן, צי מ'זאל יא פארן קיין וויען אדער נישט פארן קיין וויען, האט ער געזאגט, ביז וויען גאראנטיר איך... דער איד האט זיך אויפגעהויבן און ער איז אהיים געפארן, ער איז נישט געפארן קיין וויען, ער איז געזונט געווארן.

אין די קריג, ביי די צווייטע קריג האט מען דעפארטירט אידן, ער איז געווען אין א דעפארטאציע וואס איז געפארן קיין עסטרייך, ער איז געפארן און אנגעקומען קיין וויען, און איז דארט אוועק.

אב"ד דזשיבוי: ער איז געווען א קלוגער איד אז ער האט געכאפט...

מ'פלעגט אסאך פארן קיין וויען זיך היילן.

רבינו: דער קדושת יו"ט איז אויך געווען אין וויען, דער זיידע ז"ל דער עצי חיים איז אויך געווען אין וויען.

ער איז געווען אפאר וואכן פאר די פטירה איז ער געווען אין וויען.

אב"ד דזשיבוי: דער בעלזער רב איז דאך דארט נסתלק געווארן.

רבינו: יא, רבי יהושע'לע.

מ'האט געזאגט אז דער מלאך רפאל וואוינט אין וויען, אזוי האט מען בימים ההם געזאגט.[16]

אב"ד דזשיבוי: נעכטן האט מיר איינער דערציילט א מעשה פלא, אז רבי ישכר דוב איז מיטגעפארן מיטן פאטער קיין וויען, און דארט איינעם האטעל וואו ער איז איינגעשטאנען האט ער געהערט פרייטאג צו נאכט'ס א יונגערמאן לערנט מיט אזא געשמאק גמרא תום' אויפן קול, ווער קען דאס זיין אין וויען? איז ער געגאנגען און האט אויפגעזוכט ווער דאס איז, ער האט געקלאפט אין די טיהר, האט ער געטראפן אז דאס איז א סאלדאט נעבעך וואס האט איינגערוקט, ער האט זיך געחידוש'ט וואס איז דאס? האט ער אים געזאגט, אז נעבעך ער האט געדארפט איינרוקן, און ער האט געוואוסט אז ער וועט האבן א פראבלעם מיט שבת, האט ער זיך איינגעבעטן ביי דעם געגנער ביי וועמען ער האט געדארפט זיין, אז ער וועט ארבעטן א גאנצע וואך מיט א מורא'דינע געטריישאפט, און געב מיר אויף דעם שבת, האט ער אים אויפגענעבן און דעם שבת נוצט ער אוים, ער לערנט מיט אזא ברען, האט דער בעלזער רב געזאגט, כ'האב מורא אז דער איד איז מעכב ביאת המשיח, וויל די גמרא זאגט דאך (שבת ל. מכות י.) טוב לי יום אחד שאתה עוסק בתורה יותר מאלף עולות שעתיד שלמה להקריב על גבי המזבח, א יונגערמאן א בחור'ל אין די מיליטער און ער לערנט מיט אזא געשמאק ער איז מעכב ביאת המשיח.

ואמר אב"ד דזשיבוי: שוין, כ'וויל נישט אויפהאלטן.

רבינו: יא, מ'דארף שוין גיין דאוועגען מנחה, זייט געזונט, הצלחה מיט אלעם גוטן, מ'זאל זיך זעהן מתוך שמחה.

אב"ד דזשיבוי: אמן, און א יישר כח.

וליווה את רבינו החוצה, ונפרד רבינו ממנו ברב ברכות

---

16 בס' רבינו הקדוש מראצפערט (עמ' ק"מ) מוביא שהרה"ק המהרש"א מראצפערט ז"ל כתב בתוך מכתב לחולה א', שאביו הק' מרן מצאנז ז"ל היה אומר שהמלאך רפאל שוכן בוויען, ע"ש.

וּמְיַחֲדִים שִׁמּוֹ
בְּכָל יוֹם תָּמִיד
וְאוֹמְרִים פַּעֲמַיִם
בְּאַהֲבָה

מחיל אל חיל ממשיכין
אנו ללמוד שיעור קבוע בהלכות
נחוצות בשו"ע אורח חיים, וכעת

מתחילין ללמוד

אלפי ישראל אנשי שלומינו
בכל מקומות מושבותיהם

הלכות קריאת שמע

דינים הנחוצים הנוהגים
מדי יום ביומו ממש
משחר טל ילדות
עד זקנה ושיבה

ברכו!

ללימוד הנחוץ לכל איש יהודי

קהל יטב לב
ד'סאטמאר

Cong. Yetev Lev
D'Satmar

Cental Office: 58 Lee Ave. Brooklyn NY 11211

Tel. 718-302-6720 / Fax. 718-486-2473

בית המדרש 13-14 Hopper St.
בית מדרש 83 South 8th St.
בית מדרש 814 Bedford Ave.
בית מדרש 553 Marcy Ave.
בית מדרש 242 Wallabout St.
בית מדרש 164 Skillman St.
בית מדרש 161 Harrison Ave.
בית מדרש 322 Rutledge St.
בית מדרש 141 Ross St.
בית מדרש 55 Rutledge St.
בית מדרש 285 Marcy Ave.

ב"ה

מודעה רבה לאורייתא

לקראת השבת הגדול והקדוש העומד לפנינו
כאשר מלך ביופיו תחזינה עינינו

בשב"ק פר' צו – שבת הגדול הבעל"ט

פה עירינו ווילליאמסבורג יצ"ו

שמחים אנחנו להודיע לכל קהל עדתינו כי

כהכנה לקראת

דרשת שבת הגדול

אשר ידרוש

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בסוגיא שלא כדרך הנאתן

(מס' פסחים דף כד:)

יכולים לשמוע שיעורי הסוגיא
של כ"ק מרן רבינו שליט"א

בהיכל המתיבתא קרית יואל יצ"ו

על קול השיעורים של "קול סאטמאר"

718.689.1010 #4-2-7-2

בכבוד רב

הנהלת הקהלה

בשעה שהחכם יושב ודורש